

Meddig tart?

„SZÁMUNKRA MINDEN MÉRKŐZÉS ADDIG TART, AMÍG MEG NEM NYERJÜK...”

/Orbán Viktor 2020. június hatodikán, Sátoraljaújhelyen/

A történelem kapujában némaság van,

Vírusfekete minden hallgatás.

Budapesten újra szabadság van még holnapig.

Utána gyász és ellenállás.

/Szkárosi Endre: A szabadság záloga. A 133 legbátrabb emlékére. ÉS, 2020. május 29./

Gazdasági, társadalmi és politikai folyamatok 2020 második negyedében,

Magyarországon

2020. április 1. - július 1.

Készítette: Petschnig Mária Zita és Kéri László

2020 június 21- július 14.

TARTALOM

Néhány bevezetőjellel megjegyzés.....	4
I. Vírushelyzet és következményei.....	5
1. A járvány általános helyzetéről.....	5
1.1. Az általános politikai következményekről.....	8
2. A felhatalmazási törvény karrierje.....	11
2.1. A különleges állapot jogi karrierje.....	11
2.2. A rendkívüli állapot a gyakorlatban – felülről.....	13
2.3. A rendkívüli állapot két és fél hónapjáról – alulnézetben.....	17
2.3.1. Az egészségügyi alrendszeréről.....	19
2.3.2. Oktatás a rendkívüli körülmények között.....	22
2.3.3. Az otthoni munkavégzés meglepetései.....	26
3. Néhány különleges körülményről és döntésről.....	29
4. Epilógus.....	36
4.1. Az új helyzet körvonalai.....	37
II. Gazdasági kérdések.....	40
1. Magyarország konvergenciaprogramja 2020-2024.....	40
1.1. GDP-alakulás.....	41
1.2. A növekedési pálya jellemzői.....	42
1.3. Munkaerőpiac.....	43
1.4. A konvergenciaprogramban bemutatott kockázati pályák.....	45
1.5. Monetáris és árfolyampolitika.....	46
1.6. Költségvetési politika.....	47
1.6.1. A 2019. évi költségvetés teljesítése.....	47
1.6.2. A 2020. évi költségvetés.....	48
1.7. Az Európai Bizottság értékelése.....	56
2. Az Európai Unió segítségei.....	57
3. A 2021-es költségvetés 2020. első negyedévének tükrében.....	60
4. Önkormányzatok a koronavírus kiváltotta válságban.....	70
4.1. A bevételi oldal megcsappanása.....	71
4.2. A kiadások megemelkedése.....	72
4.3. Ami a költségvetésből kitűnik.....	74

5. Változás a gazdaság szabályozásában.....	74
6. Bankügyek.....	76
6.1.Magyar Nemzeti Bank.....	76
6.1.1. Nagy Márton távozása az MNB-ből.....	77
6.2.MKB, Takarékszövetkezeti Bank és BB egy konglomerátumban.....	78
6.3.Rajtaütés a Széchenyi Kereskedelmi Bank egykori vezetőin.....	80
7. Közlekedési kérdések.....	84
7.1.Budapest-Belgrád vasút.....	84
7.2.Budapesti metrókocsik.....	86
7.3.A trieszti kikötő.....	87
7.4.A Dunakeszi Járműjavító tulajdonosváltása.....	88
8. A tőkeáramlás kormányzati korlátozása.....	89
9. Energetikai kérdések.....	92
9.1.Paks II. aktualitásai.....	92
9.2.Mátrai erőmű.....	93
III. Döntések, amelyeknek nem sok közül volt a járványhoz.....	98
1. Önkormányzatok, ellenzék, Budapest.....	99
2. Kultúrharok válság idején.....	102
2.1.Hadüzenet a közgyűjtemények, a könyvtárak és a levéltárak dolgozóinak.....	103
2.2.Egyetemi átalakítások, a SZEF ellehetetlenítése.....	104
2.3.Újabb próbálkozások a médiafronton.....	105
3. Oligarchák, barátok és új üzletek.....	108
4. Ünnepek, ünneplések, évfordulók.....	113

Néhány bevezetőjellel megjegyzés

E mostani negyedéves elemzésünk időbeli kereteit szinte a természeti törvények erejével jelöli ki a világot lerohanó vírusjárvány eddigi alakulása. Még pontosabban szólva mindennek a hazai következményei nyomán meghozott intézkedések közül azok, amelyek mindenkit érintettek.

A március legvégén elfogadott „*felhatalmazási törvény*” éppen április elsején lépett életbe, ezért még csak indokolnunk sem kell, hogy miért is ez a nap lesz elemzéseink kezdőpontja. A záró mozzanat megállapítása már bonyolultabb ügy, bár a parlament június 18-án visszavette a rendkívüli állapotról szóló, eredeti felhatalmazását, ám amit a helyébe telepített az legkevésbé sem jelenti a különleges helyzettel történt leszámolást. Annál is kevésbé, mert az új rend keretei között az ellenőrzés nélküli, azonnali kormányzati cselekvés lehetőségei sokkal szélesebbnek tűnnek annál, mint amelyek korábban voltak. (Ennek részleteiről a későbbiekben bővebben fogunk még írni.) Még a nyári szünet előtt - július elején - a parlament tart még egy munkahetet, ahol nagy valószínűséggel igen fontos törvényeket készülnek elfogadni, s ilyen szempontból ezek a nyári napok tartalmilag szervesen illeszkedhetnek a hónapok óta tartó kivételes közéleti ciklushoz.

Meglehet, e döntések némelyikéről legfeljebb csak a következő negyedéves összegzőnkben tudunk majd érdemben írni. Munkahipotézisként negyedéves zárómozzanatként elfogadjuk a naptári határnapot: **június harmincadikát**.

Talán nem járunk messze az igazságtól, ha úgy találjuk, hogy azért erre a napra is juthat olyan esemény, amely utólag kiérdemelheti a „történelmi jelentőségű” minősítést. *Ezen a napon nyújtja be a ROSZATOM Paks II. létesítménytervének dokumentációját, több mint kétszáznyolcvanezer oldalnyi dokumentumot*, amelynek elbírálásra az Országos Atomenergia Hivatalnak összesen 15 hónapnyi ideje lesz. Izgatottan várjuk majd az eredményt...

https://hvg.hu/kkv/20200626_paks_II_letesitesi_engedely_suli_janos_atomenergia_hivatal_oah

I. A VÍRUSHELYZET ÉS KÖVETKEZMÉNYEI

1.A járvány általános helyzetéről

Április elsején a koronavírus általános adatai a következő összképet mutatták:

- 941 ezer fertőzött beteg
- 49 ezer elhunyt
- 77500 aznapi, új megbetegedett
- 5193 aznap elhunyt
- Magyarországon: 33/4 napi új beteg/elhunyt

Június utolsó napjára várható adatok:

- 10 millió 568 ezer körüli megbetegedett
- 513 300 ezer körüli elhunyt
- 178 ezer körüli napi új beteg
- 5046 napi elhunyt
- Magyarországon: 4-5 új beteg/ 2- o körüli elhunyt

Mit olvashatunk ki a fenti adatokból?

A legfontosabbak a következők:

1. A megbetegedések és az elhunytak száma a negyedév során nagyjából **megtízszereződött**.
2. A napi új betegségek dinamikája **megkétszereződött**.
3. **A napi halálozások száma stabilizálódott.**
4. **Magyarországon** a járványveszély a negyedév végére **lényegében minimálissá**, lokalizálhatóvá zsugorodott.
5. Ha a fenti adatok mellé országokénti/kontinensenkénti dinamikát is illesztjük, akkor látható, hogy a járvány Európa legtöbb országában, s különösen a velünk szomszédos országokban lényegében megszűnőben van.
6. Bár ezzel a megállapítással azért is bánjunk csínján, mert Ukrajnában éppen mostanában látszik tetőzni, és a román trendek sem éppen megnyugtatóak. S azt jól tudjuk, hogy néhány hazai iparágban - különösen az építőiparban, s néhány szolgáltató jellegű

ágazatban - éppen ezekből az országokból szokott érkezni a legtöbb szezonális vendégmunkás.

7. A járvány Európában továbbra is az angliai adatok alapján tekinthető akutnak, ott még mind az új megbetegedések, mind pedig a napi halálozási adatok a korábbi csúcspontoktól egyáltalán nem távolodtak el. Ez azért is érdemel külön figyelmet, mert hazánkban többszázeken vannak családi kapcsolatokban az ott élőkkel, s e jelentős népesség korábban megszokhatta a rendszeres utazás, családi segítség, közvetlen kapcsolattartás lehetőségeit, amitől jó ideig még meg lehetnek fosztva.
8. ***A járvány legborzalmasabb adatait továbbra is az USA-ban regisztrálhatjuk;*** mind a napi megbetegedések száma, mind a halálozási arányok miatt egyáltalán nem mondható, hogy az európaihoz hasonló mértékű csillapodással kellene számolnunk. Ezek persze június végi okoskodások, bármi történhet még a következő hetek során is. Két okból is, de majd mindegyre az összegzőnk zárófejezetében visszatérünk. (A hetek óta tartó tüntetések és tömeges nyugtalanság, valamint az újra beinduló választási kampány okán is.)
9. Összességében a járvány júniusban kezdett áttérni Latin-Amerikára és az indiai szubkontinensre. Mind a két területen a népességszámok, valamint a helyenként kétségbeesítően hiányos egészségügyi szolgáltatások láttán most még nagyon kevés reményt látunk arra, hogy ezt a világméretű katasztrófát az idei évben leküzdöttnek tekinthessük.

Az elmúlt negyedév során előbb-utóbb megkezdődtek és mindinkább terjedőben vannak az olyan általános elemzések is, amelyek e világméretű mélyítés hosszabb távú következményeivel is megpróbálnak számot vetni. Úgy hisszük, hogy az év hátralévő felében az ilyen jellegű elemzések száma ugrásszerűen megnövekszik, ezért e mostani összegzőnkben beérjük néhány olyan előzetes csomópont rövid körvonalazásával, amelyről feltételezzük, hogy a későbbiekben még összehasonlíthatatlanul többet fogunk tudni róla.

A gazdasági visszazuhanás várható méreteiről

Az Economist június végi számának előrejelzéseit vettük alapul, eszerint az idei évben

- Az USA – 4,8
- Nagy Britannia – 8,7
- Euro-zóna – 8,0
- Franciaország – 9,9

- Olaszország – 10,8
- Németország – 5,8
- Ausztria – 6,0
- Csehország – 7,7

százalékos éves GDP-visszaeséssel számolhat. Ezek az országok nagyjából felölelik a magyar gazdaság külkereskedelmi kapcsolatainak kb. a 90 százalékát. Ehelyütt csupán annyit szeretnék előre jelezni, hogy ma már világos: az idei évi gazdasági visszaesés méreteiben legfeljebb a kilencven évvel ezelőtti, 1928-32-es világválság adataival lesz egybevethető. De...hol van még az év vége? <https://444.hu/2020/06/11/rekordmertekben-csokkent-a-vilag-19-legnagyobb-gazdasaganak-teljesitmenye>

A portfolio.hu elemzői június elején összefoglaltak tíz olyan következményt, amely a válság első tizennégy hetének eseményei alapján már egészen bizonyosan a történelemkönyvek példatáraiba bekerülő jelentőségű, kedvezőtlen fejlemény lesz.

<https://www.portfolio.hu/uzlet/20200601/10-esemeny-az-elmult-14-hetbol-ami-orokre-bevesodott-az-emlekezetunkbe-es-a-tortenelemkonyvekbe-434612>

Nem szeretnék az írásban amúgy is elolvasható tételeket megismételni, csupán jelzésszerűen emelnék ki néhány tételt:

- Az S&P indexe még sohasem mutatott 22 nap alatt 30 százalékos GDP-visszaesést.
- Még soha nem regisztráltak negatív olajárat, amikor az eladók fizetnének a vevőknek az olajért, ha azok hajlandók vásárolni.
- Egyedül áprilisban húszmillió munkahely veszett el az USA-ban, ilyenre sem volt még példa.
- Az angol gazdaságban 300 éve -1706-ban - mértek utoljára olyan méretű visszaesést, mint amit e mostani tavaszon voltak kénytelenek elszenvedni.

Eme jórészt illusztratív adatok arról tanúskodnak, hogy **e mostani válság gazdasági következményei olyan erejűek és mélységűek lehetnek, amelyekkel a jelenleg élő emberiség elsöprő többsége sohasem szembesülhetett, ezért arról sem lehet elmélyültebb tudása, hogy ilyen krízis esetén mi lenne a legfontosabb teendő.** Mindenféle elméletek kapnak lábra a V, az U, W és egyéb alakú válságok kapcsán megteendő lépésekről, de az az igazság, hogy ezek a modellek a 2008-as bank-összeomlás után megszületett forgatókönyvekből származnak, amelyeknek a jelen körülmények között nem sok hasznát lehet

venni. A mostani ugyanis sokkal alapvetőbb, többrétűbb, mélyebb és kiszámíthatatlanabb válság. Olyan, amely a kezdetektől nem marad meg csupán a gazdaság szférájában, hanem előbb-utóbb valamennyi alrendszerre kiterjed.

1.1. Az általános politikai következményekről

Jelen pillanatban a legtöbb szó annak kapcsán hangzik el, hogyan alakulhat majd a kínai/amerikai versenyfutás jövője. Azt eddig is tudhattuk, hogy e két superhatalom egymáshoz viszonyítható versenyfeltételeinek alakulása a következő évtizedek meghatározó tényezője, ám ez a válság most némileg előbbre hozott valamit. Annak eldönthetőségét, miszerint mely hatalom lesz a hosszabb távon a teherbíróbb és nyertes fél. Melyikük lesz a sikeresebb válságkezelő? Ki lehet a minta? A lehetséges viszonyítási pont?

Még egy évvel ezelőtt is úgy tűnhetett, hogy van abban valami védhető és megmagyarázható logika, ha Trump elnöksége idején az amerikai fél minden lehetséges eszközzel megpróbálja korlátozni vélt ellenfele ambícióit és terjeszkedési szándékait. S ennek érdekében Trump meg is tett mindent, néha túlzásokba is esve. Ám a vírushelyzet újraírja a szabályokat, és az USA vezetése kétségbeesett módon próbálja a világméretű válságért a felelősséget a kínaiak nyakába varrni, de ez az akciója eleddig kevésbé sikeres. S ami különösen feltűnő, az a két hatalom válságkezelő stratégiáinak eredménye.

Kína a maga szigorúan központosított eszköztárával mintha már a tavasz végén eredménnyel lokalizálná a járványt, míg az USA eddig a világ legsikertelenebb országának bizonyult. /A részletekről lásd: *Egymást minősítik. HVG, ápr. 9.*/

De ennek a kiéleződő versenyfutásnak akad még egy sokkal általánosabb dimenziója is. Az Economist június 20-ai számában olvasható terjedelmes, tizenkét oldalas 'special issue' **The New world disorder**, azt feszegeti, hogy 75 év elteltével az egész világrend alapvető átalakulások előtt áll. A második világháború után kialakult nemzetközi intézményrendszerben az USA kezdettől meghatározó és vezető szerepet játszott, az ENSZ-től a Világbankig, a WHO-tól a nemzetközi konfliktusok intézésében való tevékeny részvételig. Mindez mostanában látványosan megtorpan, Amerika sorra vonul ki mindenhonnan és nem nagyon világos, hogy az új világrendben kiké lehet a vezető szerep. Kína látható ambíciókkal törekszik erre is, de Európa sem akar ebből kimaradni, a sötét ló Putyin Oroszországa. Egyszóval sok a talány, sok a megválaszolhatatlan kérdés. Egy azonban bizonyos, hogy ez a mostani válság, pontosabban ennek amerikai kezelésmódja alapvetően kérdőjelezi meg a hetvenöt év óta vitathatatlan amerikai vezetést.

A politikai következményeknek *másféle csoportját* veszi számba Lengyel László esszéje. Elemzésében a jelenlegi meghatározó vezetői stílusok polarizációjából kiindulva arra keresi a választ, hogy a válságból való kilábalás során vajon a 'kékek vagy a pirosok' szellemisége lesz-e inkább a meghatározó jellegű? A két szín az amerikai republikánus/demokrata megoszlást használja szimbolikus megjelenítésként abban az értelemben, hogy a pirosat a Trump-féle tekintélyelvű, egyszemélyes erőpolitikával azonosítja, míg a kék szín a hagyományos, európaias, liberális demokrácia megújulóképességével lenne azonos.

S ezt a tagolódást, dominancia-küzdelmet egyfelől világszerte megfigyelhetjük, másfelől ez a megoszlás gyötri a jelenkori országok közéletét számos fontos országban, nálunk is. Egyfelől ott uralkodik Trump, Bolsanaro, Erdogan, Putyin, Orbán stb. világa, a maga megkérdőjelezhetetlenül szuverén, együttműködés-tagadó erőpolitikájával, másfelől pedig Merkel, Macron, Trudeau, Boon stb. a maguk konszenzuskereső, egyezkedő, demokratikus megoldásokat és nemzetközi együttműködési fórumokat tiszteletben tartó attitűdjével. Lengyel jóslata szerint e küzdelemben Trump novemberi sorsának alakulása sorsdöntő jelentőségű lehet. https://nepszava.hu/3079024_kentaureszed-lengyel-laszlo-kekek-es-vorosok

A politikai következmények *harmadik csoportját* képezi az Európai Unió elmúlt hónapokban megmutatkozott válságkezelő képességének minősége. Ráadásul e problémakörben eleve összecúszik több, különböző gyökerű gond is. **Először** is, az új vezetés még alig szokhatott össze, ami nem feltétlenül kedvez az amúgy is nehézkes válságkezelő mintáknak. **Másodszor**, a jelen válság egybecsúszott a következő hétéves ciklus pénzügyi részleteinek megvitatásával. **Harmadszor**, az Unió déli/mediterrán fertálya szemel láthatóan sokkal intenzívebb támogatásra szorulna, mint a többiek, és ezt a többség nehezen fogja feldolgozni. **Negyedszer**, még mindig nem befejezett folyamat a Brexit, miközben éppen a szigetország van a legnagyobb bajban. Ilyen körülmények között az Unióban természetesen erősödnek föl a szeparatista törekvések, amit rövid távon talán sikerrel lehetséges képviselni, hosszabb távon viszont éppen azt bomlasztja fel, ami 1945 után a kontinenst egyben és békében tartotta.

Némileg szintén a politikai következmények között tarthatjuk számon azt, amit *a tájékoztatás/tájékozódás és a hagyományos média csődjeként* összegezhethetünk. Ez a válság több ponton is rávilágított mind a politikailag kézben tartott, mind pedig a piaci viszonyokat minden egyébnél fontosabbnak vélő, bulvárosodott médiavilág alkalmatlanságára a rendkívüli körülmények között.

Másfelől viszont hihetetlen módon nagy szerephez juthatott az a fajta közösségi médiaszegmens, amelynek sem a normarendszere, sem pedig a szakmai kritériumai nem eléggé kiforrottak, ellenőrizettek ahhoz, hogy elbírják azt a terhet, amit a váratlan körülmények zúdítottak rájuk. https://nepszava.hu/3079025_kentaurbeszed-tamas-ervin-szabad-a-gazda

TGM nagy lélegzetű esszéjében <https://merce.hu/2020/04/12/tgm-szabadsag-es-jarvany/> másfelé keresi a magyarázatokat. Arról ír, hogy a vírus által előhívott válság minden korábbinál jobban világította meg a civil világ védtelenségét, és azt is, hogy szó sincs semmiféle alkotmányértésről, mert már régen nem számít semmiféle alkotmányosság. Az egyes emberek és közösségek olyan mértékű szabadságkorlátozásról van szó, amely még a legvadabb diktatúrákban is kivételesen fordulhatott elő. És e folyamat logikus betetőzése mindannak, ami hazánkban 2010 óta zajlik.

E szabadságkorlátozásban a járvány csak ürügy, mert az intézkedések nagy része technikailag megoldható lenne/lett volna a hagyományos jogállamiság keretei között is — amennyiben lennének állampolgári/politikai közösségek, s mivel ezek nincsenek, így azt lehet tenni az egyes emberekkel, amit a hatalom birtokosa csak jónak lát.

Ez utóbbi magyarázattal a hazai viszonyokból levonható általános tanulságok köréhez közelebb kerültünk, s mielőtt búcsút intenénk az elméleti karakterű következtetéseknek egy kört még feltétlenül érdemes megtennünk. A vírusválság negyedéve során napvilágot látott elemzések közül ugyanis kiemelkedik egy olyan írás, amely az idei évben roppantul felerősödött gondok eredetvidékét igen meggyőzően és a hagyományos szociológiai elemzés teljes fegyvertárát felhasználva képes volt a lehető leglaposabb történeti perspektívák között bemutatni.

Lantos Gabriella alapos kórképe széles látószöveget használva összegzi, hogy a járvány Magyarországon éppen azt a két alrendszert terheli meg, amelynek módszeres legyöngítése, depolitizálása és perifériára szorítása az elmúlt tíz év töretlen „vívmánya” volt. Mindaz, ami március óta történik, részben a látszatpolitizálás tobzódása és a magyar államiság csődje, mert az állam éppen akkor dobja százezrek nyakába a gyeplőt, amikor már csak az állami eszköztár lehetett volna az egyetlen eredményt hozó megoldás. Mindennek az elleplezésre Orbán Viktor egyedüli megoldásként a magyar társadalom és a maradék államiság szünet nélküli militarizálását képes felajánlani és megszervezni. Ezzel viszont egy olyan útra léptünk, ahonnan igen nehéz lesz majd visszatérni. <https://24.hu/belfold/2020/05/20/lantos-gabriella-tanarok-es-orvosok-halalkozeli-elmanyei-pandemia-idejen/>

Ezen a ponton be is fejezhetjük a bevezető meglátásainkat és visszatérhetünk a hagyományos krónikairás megszokott szerkezetéhez. Nézzük hát sorban, hogyan is zajlott hazánkban a rendkívüli állapot bevezetésének folyamata, és mi történt ennek ürügyén, illetve mi nem.

2.A felhatalmazási törvény karrierje

Magyarországon is meg kellett barátkoznunk számos olyan lépéssel, amelynek meghozatala, következményeinek elviselése teljesen szokatlannak minősíthető, ezért e különleges helyzetet megpróbáljuk több szempontból is áttekinteni. Fontos a kormányzati nézőpont és kényszerek érzékelése, és nem meglepő, ha a szemben álló politikai erők ilyen alkalmakkor is eltérő módon értékelik a döntéseket. De legalább ennyire számít a következményeket elszenvadó lakosság reakcióinak az elemzése. A következő oldalakon megkíséreljük, hogy mind a három metszetről kielégítő képet adjunk.

2.1.A különleges állapot jogi karrierje

Előző negyedéves összegzésünkben viszonylag aprólékos részletességgel írtuk meg az április elsejétől hatályos rendkívüli állapot bevezetésig tartó rögzös kormányzati lépéssorozatot. (A 44-55. oldalakon). Ezért csak a későbbi folyamatok alaposabb megértésének a kedvéért foglaljuk össze az előzményeket, főleg azért, hogy átláthassuk a folyamat egészét.

- Március 11-én a kormány vészhelyzetet hirdet ki, amelynek keretében betiltanak mindenféle tömegrendezvényt.
- Március 13-án este Orbán Viktor bejelenti azt, amit reggel még elképzelni sem tudott: hétfőtől bezárják az összes iskolát.
- Március 16. után szinte naponta hoznak újabb olyan intézkedéseket, amelyek a járvány terjedésének megakadályozását szolgálják.
- Március 23-án beterjesztik az ún. „felhatalmazási törvényt”, amelyet egy héttel később - március 30-án - „a 133 bátor ember” szavazataival el is tudnak fogadtatni. Ennek értelmében másnapról kezdve elkezdődhet hazánkban az, amire sok-sok évtizede nem volt példa: **a rendeleti kormányzás.**

Előző összegzőnk végén röviden utaltunk arra, hogy ezt a rapid döntést egyáltalán nem fogadta össznépi egyetértés. Az ellenzék az első pillanatoktól kezdve ellenezte, főként azért, mert nem volt világosan megjelölve a rendkívüli helyzet befejezésének sem az időpontja, sem pedig a kellően világos kritériuma. Ezért attól tartottak, hogy e megoldással majd ugyanúgy járunk,

mint a migránsválság kapcsán bevezetett megszorító intézkedésekkel, amelyeknek nagy részét mind a mai napig fenntartja a kormány, miközben migránsoknak legfeljebb a plakátokon és a kormányzati levelezésekben lehet csak a nyomait látni. A negatív nemzetközi visszhang is nagyjából ezt a nyomvonalat igyekezett követni. (Később még kitérünk eme aggályok megalapozott, avagy megalapozatlan mivoltára.)

Telt, múlt az idő, sorra születtek a meglepő és elfogadható döntések, miközben maga a kormány is rájöhetett, hogy a rendkívüli felhatalmazás lényegében semmivel sem tette könnyebbé a dolgát annál, mint ahogy korábban is eljárhatott. Úgy véljük, hogy ez lehetett leginkább a magyarázata annak, amiért **május 26-án beterjesztették a felhatalmazási törvény visszavonásáról szóló javaslatot**. Amit aztán több körben is megvitattak, mert volt is miért. Ugyanis a visszavonási javaslat mellé csatoltak egy újabb törvényi megoldást, amely másféle elnevezéssel megváltoztatott szervezeti megoldásokkal, ám még a korábbiakhoz képest is szélesebb körű kormányzati felhatalmazást biztosítva folytatná mindazt, aminek éppen a visszavonásáról döntenének.

Hosszadalmas és igen álságos kommunikációs offenzíva keretében végül **a parlament június 17-én el is fogadta mind a két javaslatot, a megszüntetésről szólót ugyanúgy, mint a megváltoztatott folytatásról szólót**. A közben eltelt három hét során nagyjából és véglegesen kettévált a kommunikációs mező. A kormány nem győzte világgá kürtölni, hogy mennyire alaptalanok voltak az őket vádoló hazai és nemzetközi hangok, mert lám-lám, ez a kormány annyira önkorlátozó és demokratikus, hogy a járvány-válság nem teljes lecsöngése előtt is képes önként visszaadni a kivételes felhatalmazásra kapott jogkörét. És elvárja, hogy mindenkitől, beleértve nemcsak a hazai ellenzék és közvélemény addig kritikus megszólalóitól, de a nemzetközi média és a nyugati ellendrukkerek széles körétől is a nyilvános bocsánatkérést...

Miért is? Azért, mert az előző tíz év tapasztalatai nyomán azt merték feltételezni, hogy a Fidesz-kormány nem fogja tartani magát semmiféle alkotmányos korláthoz, hanem a maga tetszése és pillanatnyi érdeke szerint értelmez bármilyen lehetőséget? Azért kellett volna bárkinek is bocsánatot kérnie, mert a Fidesz és különösen Orbán Viktor szavahihetősége kapcsán eddig kizárólag negatív tapasztalatokat szerezhettek? **Tényleg, kinek is kéne ilyenkor bocsánatot kérnie és kitől?**

Az ellenzék, az elemzők nagy része, továbbá a hazánkkal több-kevesebb rendszerességgel foglalkozó szakértők és újságírók viszont nem voltak hajlandók arra, hogy kizárólag a

kormányzati kommunikáció által felkínált értelmezési keretek között lássák ezt a júniusi látszat-meghátrálást. Több okból sem voltak kaphatóak a kormányzati ünneplés támogatására.

Részben azért nem, mert számba vették az április 1. óta eltelt idő során megszületett kormányzati lépéseket, döntéseket és azokat egybevetették a valós válsághelyzet során megmutatkozott döntési igényekkel és kényszerekkel. És úgy látták, hogy a kormány egyáltalán nem arra használta fel a kivételes jogkörét, amire elvileg kérte. Részben azért nem, mert úgy látták, hogy a kormányzat leginkább éppen azt folytatta, amivel fel kellett volna a válság idejére hagynia, és ott nem élt a kivételes lehetőségeivel, ahol leginkább indokolt lett volna. Részben - és legfőképpen azért nem - mert az új szabályozás teljesen indokolhatatlan módon számolná fel a kormányzati tevékenység ellenőrizhetőségének még a maradék nyomait is.

Itt járunk most, a krónikánk megírásának napjaiban. Talán mondanunk sem kell, hogy a június 17. óta eltelt egy-két hét semmiképpen sem adhat komolyabb lehetőséget annak eldöntésére, hogy a kritizálók aggályait tartsuk-e megalapozottabbnak, avagy a kormányzati felháborodást. Legfeljebb annyit tehetünk, hogy következő negyedéves összefoglalónk elkészítésekor megkülönböztetett figyelmet fogunk szentelni e dilemma kapcsán történő egyértelműbb állásfoglalásra. (A május végi visszavonási javaslatról és a helyébe lépett új rendről a későbbiekben még hosszabban is fogunk írni.)

Azt viszont most, július első napjaiban is bátran megtehetjük, hogy végig tekintünk az április 1. utáni „felhatalmazási állapot” lépésein, és értékeljük is ezeket, annál is inkább mert a még lábön álló média is folyamatos mérlegkészítéssel könnyítette meg a mi elemző munkánkat is. Kezdjük hát előlről. Miért volt szükség erre a kivételes kormányzati felhatalmazásra?

2.2.A rendkívüli állapot a gyakorlatban - felülről

Elvileg talán indokolni sem kellene a bevezetését, hiszen nemcsak a mi hazánk, hanem az egész világ került olyan válságos helyzetbe, amelyben az eredményes védekezés egyszerűen elképzelhetetlen a megszokott kormányzati eszköztár és a demokratikus eljárási módok keretei között. Ezért szögezzük is le, hogy nincsen mit kifogásolnunk azon, ha Orbán Viktor azt állította, hogy ilyen körülmények között a minél gyorsabb reagálás lehetősége mindennél fontosabb, és ez egyszer nem indokolatlan, ha háborús terminológiát használ, mert ez a veszély valóban leginkább a hadiállapotokhoz hasonlítható. Még akkor is, ha egyébiránt nem teljesen világos, hogy ki és mi lenne a legyőzendő ellenfél.

A kritikusok többségével szemben még azt a hallgatólagos - igaz, nyilvánosan kevésbé hangoztatott – magyarázatot is megvitathatónak és feltételesen elfogadhatónak véljük, hogy a Fidesz kétharmados többsége elvileg valóban kellő erejű alkotmányos támaszték bármiféle kormányzati lépés alkotmányossá varázslásához - pillanatnyilag. De mi lesz akkor, ha a vírus netán elolvasztja ezt a többséget, avagy a folyamatban lévő büntetőeljárások valamelyike viszi el az éppen szükséges egyetlen szavazatot? És a kétharmad híján a kormány nem kapná meg a fontos, de kellemetlen döntéseihez a parlamenti jóváhagyást, mert az ellenzékre eleve nem számíthat? Ezt a szempontot Orbán Viktor leginkább olyankor vetette fel, amikor a mondanivalóját viszonylag szabadon fejthette ki, leginkább péntekenkénti rádiós monológjai során. És ilyenkor nem kellett szembesülnie semmiféle egyéb megközelítéssel, így az övé lehetett az egyetlen magyarázat.

Utólag is azért ünnepelte ezt a kivételes alkotmányos időszakot, mert „*nem kellett az ellenzékkel huzakodnia*”, ami azért lássuk be, meglehetősen kétélű magyarázat. Egyfelől praktikusán igaz, másfelől viszont - és alighanem itt találhatjuk meg e kusza helyzet valódi okait – eleve feltételezi az ellenzék destruktív - fideszes szóhasználatban: „víruspárti” - hozzáállását. Ám az ellenzék „víruspárti mivolta” nem valami veleszületett, eredendő hiányosság, ezt a képet nagy erővel kellett előállítani. És ebben a látszatteremtésben az egész felhatalmazási törvénycirkusz a kezdettől a befejező mozzanatáig kiváló szolgálatot tett a kormányfőnek. **Úgy hisszük, ez is lehetett az eredendő szándék, s az ellenzék nagy erővel bele is sétált ebbe a csapdába.** Az első pillanattól kezdve minden megszólalási lehetőségeikkel bekapaszkodtak e törvény alkotmányellenes és ezer sebből vérző mivoltába, s ezt a Fidesz nagy köszönettel vette, majd megmutatta, hogy nélkülük is végigvihető politikai akaratról volt és lesz szó. Cserébe viszont megállás nélkül lehet hangoztatni, hogy a kormány kénytelen az ellenzéki támogatás nélkül megoldani a védekezést.

Az aktuális politikai haszon kettős jellegű.

Ha balul üt be a járvány és kormányzati kudarccal jár, akkor nyugodtan hárítható a felelősség az ellenzékre, hiszen kivonták magukat a leküzdés politikai felelősségéből. Ha sikeres lesz a válsághárítás, akkor meg bizonyítani sem kell a magától értetődő következtetést: egy csak egy kormányzóképes erő létezik ebben az országban. (Ez utóbbi szempont némileg magyarázza azt a szűnni nem akaró lejáratást és támadást is, amiben Karácsony Gergelyt részesítik, nehogy bármely vonatkozásban is részese legyen a védekezés sikerének, sőt, a lehetséges mulasztásokat is az ő nyakába kell varni.)

S ezt a fegyvert kétszer is be lehetett vetni, úgy véljük, hogy ez lehetett az igazi magyarázata annak, hogy némileg váratlanul, május végén előálltak az április elsejétől hatályos különleges állapot visszavonásával. Egyfelől látványosan lehetett demonstrálni, hogy íme, az ellenzék nélkül is megoldottuk a válságot. *(Mit is oldottak meg? Mind a megbetegedések, mind az elhunytak száma még ekkor is magasabb volt, mint a rendkívüli állapot bevezetésekor...)* Másfelől, a saját tábor előtt százszázalékosan is el lehetett oszlatni mindenféle aggodalmat: lám, a sok-sok káromlás ellenére sem éltünk vissza a hatalmunkkal. **Kérünk hát belőle még többet.** A saját tábor pedig lelkesen tapsol hozzá, igazatok van, minden hatalmat Orbán Viktornak.

A kormányfő valóban kipróbált e helyzetből minden lehetséges politikai hasznot. A látványos, személyes siker eleinte nem volt magától értetődő, mert többször is beleégett a szerepébe. Először akkor, amikor még február 26-án is képes volt az állítani rádióinterjújában, hogy létezik ugyan a vírusveszély, de ez semmiség a migránsválsághoz képest... Lehet, hogy akkor még tényleg ennyire vette csak komolyan, mi vár ránk. Ahhoz képest, hogy az utolsók között vette észre a veszély komolyságát, március 11. után már igyekezett úgy tenni, mint aki elsőszámú irányítója a védekezésnek.

Második nagy beégése a sokat emlegetett március 13-a volt, amikor este kénytelen volt - mintegy mellékesen - bejelenteni azt, amit reggel még elképzelni sem volt hajlandó: az iskolák bezárását. E látványos politikai tévedéséért sem kért elnézést, hanem másnaptól úgy tett, mint aki egész életében erre a lépésre készült volna.

A harmadik nagy beégését megint magának köszönhette, amikor az ország irányítását szimbolikusan is kivonta az intézményes szférából és áthelyezte a saját dolgozószobájába, amivel azt szerette volna érzékeltetni, hogy minden fontos dolog az ő íróasztala körül dőlhet csak el. Nos, az előre beharangozott, nagy jelentőségű video-interjúból március 19-én délután tátogás lett, többszázezer ember előtti neveltségessé válás. Valahol, valakik elfelejtették a kormányfői informatikai központban a hangkábelek működést ellenőrizni. Lett is hatalmas médiakapkodás és fejetlen magyarázkodás. És az ország nagy része pillanatokon belül ezt is elfeledte neki.

Nehéz arra pontos magyarázatot találni, hogy a nyilvánvaló lelepleződések és neveltségessé vált pózolások ellenére is hogyan sikerült megint a Nemzet Megmentőjének szerepkörébe varázsolnia magát. Az egyik lehetséges magyarázat az lehet, hogy a számára kitalált

munkamegosztás nagyon is gyümölcsöző eredménnyel járt. Ennek lényege, hogy minden konstruktív hír, esemény hozzá kötődve jelenik meg.

Ő veszi át a reptéren a kínai szállítmányokat (ezt a szerepet később átengedi Szíjjártónak), ő látogatja meg - váratlanul, előzetes bejelentéseket mellőzve... - a leginkább veszélyeztetett kórházakat (és nem Kásler doktor...milyen érdekes...), ő jelenti be a nagy horderejű segítségüket jelentő gazdaságvédelmi csomagokat. (Aztán a hiányzó és ellentmondásos részletekkel hadd bajlódjon Palkovics meg Varga Mihály), ő ír személyesen levelet Európa politikusainak, hogy térjenek már végre észhez, és ő az a bátor, aki meg meri nevezni a nemzetközi összeesküvés főkolomposait, meg a hazai ügynökeket (a mantrázást meghagyja utána hetekig az erre hívatott lakájoknak).

E megkülönböztetett szerepvállalás legszebb dokumentuma magától a kormányfőtől származik.

A járvány ötvenedik napján a híveit egy rövidke kisfilmmel örvendeztette meg. Ötven nap, ötven kép Orbán Viktor munkás életéből. Átad. Átvesz, harcol, vitatkozik, megold, tárgyal, aláír, látogat, utazik, elrepül, megérkezik és megállás nélkül dolgozik, dolgozik, dolgozik - érettünk. Valamikor a képösszeállítás második harmadában egyetlen rövidke pillanat erejéig – a 28. képen - látható egy idős néni, feltehetően a karantén foglyaként, s ennyiben még a karanténba zárt és veszélyeztetett társadalom is feltűnhetett egy tizedmásodperc erejéig.

Több mint árulkodó ez az alig három percnyi összeállítás, mert az országból csakis a cselekvő, mindent megoldó kormányfő látszik, s ha majd néhány évtized múlva a történelemkönyvekben előkerül a 2020-as válság, akkor elegendő lesz ezt a kisfilmet bemutatni, minden benne lesz. Orbán Viktor ragyogó szürkeségének ötven árnyalata. A képek fekete-fehérek és csak a lendületes kísérezet hallana alattuk. Kivéve a legutolsó, 50. képet, mert ott ÉLŐVÉ válik, megszólal a miniszterelnök és a szemünkbe nézve, félmosollyal közli: ***Egyetlen magyar sincs egyedül.***

A nyomaték kedvéért az elsőtétülő képernyőn még fehér betűkkel el is olvashatjuk ezt a - mit is? Üzenetet? Vigaszt? Fenyegetést? Figyelmeztetést? /Tartalmilag amúgy kapitális hazugságot, mert éppen ezen ötven nap során hagyta Orbán Viktor kormánya magára azon százazteket, akiknek éppen ekkor lett volna a legnagyobb szükségük valamiféle kormányzati támogatásra.

[/https://www.facebook.com/watch/?v=596074624325698](https://www.facebook.com/watch/?v=596074624325698)

Rövidebbre fogva most már a fejtegetésünket, július első napjaiban egyelőre annyit megállapíthatunk, hogy a kormányfő az elmúlt negyedéves válságkezelésből minden korábbi időszakát felülmúlóan sikeres vezetőként került ki, s némi gúnnyal azt is mondhatnánk, hogy ez a válság ahhoz is kapóra jött neki, hogy minden korábbi fenntartásokat, kritikákat elhomályosító erejű szereplőként fogalmazhassa újra magát. Meglepődnénk, ha a későbbiekben ezt a némileg az ölébe hullott, ám mindenképpen óriási médiatámogatással kiküzdött új imázs hozadékát a közeljövőben ne hajtaná be könyörtelenül mind a nemzetközi, mind pedig a hazai politikai térben.

Valószínűleg ez járhatott a fejében akkor, amikor június végén azt találta mondani, hogy a 'felhatalmazási törvénnyel kicsikart rendkívüli állapot' **az elmúlt tíz év legnagyobb jelentőségű döntése**. Először úgy véltem, hogy ezúttal is a korábbról megszokott orbáni túlzások beszéltek belőle. Évek óta megfigyelhető ugyanis nála egyfajta megalománia és az, hogy valóságos, vélt és nem létező sikereit is szereti egészen kivételes, soha még elő nem fordult tettként megünnepelni. **Önmagáról jóideje csak szuperlatívuszokban tud beszélni**. Eltekintve most ettől a kényszeres ünneplési gesztustól, meglehet, ezúttal tényleg igaza lesz. Ezzel a március 30-ai és a most megváltoztatott június 17-ei törvényekkel ugyanis tényleg elérte az évtized legfelső határait; olyan kivételes, korlátlan és semmiképpen sem ellenőrizhető hatalomhoz juttatta magát, amilyenre csupán 'egyszerű választási győzelmekkel' sohasem lehetett volna szert tenni.

Ha egy ország állapotának megítélésében fontos szempont a kizárólagos hatalom megszerzésének a lehetősége, akkor ez a fejlemény tényleg az elmúlt évtized csúcspontja lehet. A probléma az, hogy élnek itt még jónéhányan olyan milliók is, akiknek az életében egyáltalán nem a hatalom megragadása és bármi áron történő megtartása jelenti a legfontosabb szempontot. S ha ezt is figyelembe vesszük, akkor az eddigiekhez képest egészen másféle értékelésnek is helyt kell adnunk.

2.3.A rendkívüli állapot két és fél hónapjáról - alulnézetben

Két hónap elmúltán a sajtóban rendre megjelentek azok a mérlegek, amelyek számba vették azt is, hogy április elseje óta hogyan sáfarkodott a kormányzat a számára biztosított kivételes jogkörrel. Ezek a mérlegek többféle képet mutattak. Először megkíséreljük a legfontosabb következményeket csomópontokként áttekinteni, majd ezek közül részletesebben is kinagyítunk néhány olyan jellegűt, amelynek úgy véljük, hogy a későbbiekben is lehet még jelentőségük.

- Kezdetről vitatott volt, hogy az Orbán-kormány a járvány elleni védekezés során **hová teszi a hangsúlyt. A gazdasági élet minél előbbi helyreállítását tartja-e a legfontosabbnak, avagy az emberi élet védelmét?** Tudjuk, ilyen sarkosan legfeljebb csak a médiában lehetne feltenni a kérdést, hiszen igen könnyen lehetséges mind a két említett vonatkozásban kimutatni a másik metszet fontosságát is. Mindenesetre Orbán Viktor hangsúlyos megszólalásai alkalmával nem hagyott afelől kétséget, hogy személy szerint ő a magyar gazdaság vírus előtti teljesítőképességének minél előbbi helyreállítását elsőszámú prioritásnak véli. Mindez természetesen nem úgy történt, hogy közben megengedte volna magának az egészségvédelem lebecsülhetőségének luxusát. Pontosabban fogalmazunk akkor, ha azt állítjuk, hogy **a tényleges döntésekben aránytalanul nagy szerephez jutott a gazdaságvédelem, míg a kommunikációs hadviselésben állandóan az egészségügyi helyzet fontossága szerepelt a középpontban.** Ám e hadviselés kulcsszereplőinek legfeljebb ezredrangú, rendészeti jellegű döntésekben lehetett szavuk – a milliárdokról ők aligha dönthettek.
- Egy bekezdés erejéig talán nem árt arra is utalnunk, hogy e főnti dilemma nem csupán Orbán Viktor személyes vívódását jellemezte. Az USA elnöke talán még a magyar miniszterelnöknél is nyíltabban, mondhatni brutálisabban részesítette aránytalan előnyben a gazdasági érdekeket, egészen addig, amíg országa át nem vette a listavezető szerepét mind a megbetegedések, mind az elhalálozások terén. Trump nem állt ebben egyedül, elegendő talán megemlítenünk a brazil elnök tragikus szerepét, aki még akkor is a gazdaságvédelem elsődlegessége mellett kardoskodott, amikor Brazília kedvezőtlen adatai napról napra mutattak kétségbeejtő tendenciákat.
- A másik póluson említhetjük Új-Zélandtól Dél-Koreáig számos más állam gyakorlatát, ahol a járvány terjedésének minden lehetséges eszközzel történő megállítását tartották elsődleges célnak. (Amúgy, igen magasfokú eredményességgel.) S akadt néhány igen jó hírű, komoly államvezetési tapasztalatokkal rendelkező ország, ahol **inkább a sem-sem lett a jellemző.** Angliában, Olaszországban, Belgiumban például mind az egészségvédelem, mind pedig a gazdaságvédelem meglehetősen sokáig kirívó volt.
- E szélesebb **nemzetközi tükröképben a magyar helyzet kifejezetten a legsikeresebb válságkezelő országok közé tartozónak mutathatna bennünket - ha...** Ha a gazdaságvédelemként meghirdetett döntések, csomagok sora tényleg azt a célt szolgálta volna, amilyenek ezeket a kormányzati indoklások során beállították. A problémák azonban éppen ott kezdődtek, hogy az elmúlt negyedév során meghozott, és igen jelentős volumeneket jelentő, száz- és százmilliárdokat megmozgató döntések ténylegesen

szolgálták-e a magyar gazdaság verseny- és teljesítőképességének javítását. Nem esünk túlzásokba, ha azt állítjuk, hogy az elmúlt negyedévnek és az egész válságkezelési gyakorlatnak kiemelkedően ez volt a legfontosabb kérdése, ezért összefoglalónk gazdasági helyzettel foglalatосkodó részében ez az elemzés önálló fejezetet jelent majd.

Nem kellett ahhoz különösebben éles fantáziával megáldottnak lenni, hogy már a válság első napjaiban ne tudjuk: a járvány a közvetlen következményeivel éppenséggel **azt a két alrendszert fogja kivédhetetlen erővel megtámadni, amely** az elmúlt tíz év során a legtöbbször szenvedett és a legkevésbé sem számított az Orbán-kormányzat kiemelten támogatandó területének. **Az egészségügyről és az oktatási rendszerről** van szó.

2.3.1. Az egészségügyi alrendszerről

Az egészségügy kálváriáiról a korábbi évek összegzőiben számtalan alkalommal hírt adtunk, míg az oktatási rendszer szüntelen központosításának és átalakítási konfliktusainak eseményeiről leginkább olyankor, amikor a következményeket már az utcákon zajló tüntetések is nyomatékossá tették. A társadalomelemzői kaszt legerőteljesebb várakozásai éppen e két alrendszer várható terhelhetőségéhez kapcsolódtak.

Az egészségügyi alrendszer teljesítményéről július elején még meglehetősen nehéz összképet alkotnunk. Annál is inkább, mert a korlátozások megszűntével, a normalizálódással párhuzamosan rendre felröppennek hírek egy esetleges második, őszi hullámról is, amely olyannyira lehet komoly esély is, hogy maga a miniszterelnök a júniusban többször is szóba hozta ezt, figyelmeztető jelleggel. Amit eddig biztosan tudhatunk az a következő

- Az eddigi megbetegedések és elhalálozások *mintegy fele* a kórházakban és az idősok otthonaiban történt.
- A május végi adatok szerint *az összes megbetegedés mintegy egynolcada az egészségügyi dolgozókat érintette*, ami meglehetősen világos jele lehet annak, hogy számos intézményben nem nagyon működtek a legfontosabb védelmi/önvédelmi szabályok, esetleg a feltételek nem lehettek megfelelőek.
- *Az adatokkal való titkolódzás, játszadozás, a miniszteri tilalmak hatásai az első öt-hat hét során eleve lehetetlenné tették, hogy a közvéleménynek pontos képe lehessen a járvány terjedésének legfontosabb összefüggéseiről.* Több mint jellemző, hogy néhány nagyváros polgármestere tehetetlenségében a nyilvánossághoz fordult segítségért az

ügyben, hogy a hatóság lenne szíves legalább az ő - saját!!! – városára vonatkozó adatokat vele megosztani, legalább azt tudhassa, hogy mi a helyzet ott, ahol övé lenne az elsősorú politikai felelősség.

- E titkolódzásokon belül külön említést érdemel *a tesztelések körüli információs zűrzavar* kérdése. Akik hajlandóak voltak naponta figyelemmel kísérni más országok adatainak alakulását, meglehetősen pontosan látták, hogy a mi hazánkban - másokhoz képest - feltűnően alacsony a naponta elvégzett tesztek száma. A megszólaló szakértők véleménye szerint legalább hét-nyolcszoros mennyiségű napi tesztelésre lett volna szükség ahhoz, hogy a járvány terjedését egészen bizonyosan meg lehessen állítani. Mind a média, mind az ellenzéki érdeklődés ez ügyben falakba ütközött, és ennek okait máig nem lehet világosan látni. Talán a tesztanyag lehetett kevés, talán a személyzet nem lehetett elég, talán az intézményi háttér nem bírt volna el többet - mindenesetre az átlagos/civil érdeklődők többsége is a legtöbbször nehezen megoldható feladatra vállalkozott, ha teszteltetni szeretne volna magát. Ezért nem meglepő, ha a közvélemény egy részében még az a gyanú is felmerült, hogy a relatíve alacsony magyarországi adatok alacsonysága sokkal inkább adódhat a teszteléssel való zsonglorkodásból, semmint az egészségügy helyzetének teljesítményéből.
- Adatokat egyébiránt megszámlálhatatlan mennyiségben hallhattunk, főleg olyan esetekben, amikor a kormányfő egy-egy nagyobb külföldi (főleg kínai eredetű) szállítmány érkezéséről adhatott jó hírt. Ilyenkor csak úgy röpködtek a milliók, a tonnák, százazres tételek, a semmiféle kontextusba el nem helyezhető, ám nagyon hangzatos mennyiségekről szóló győzelmi beszámolók.
- Eleinte a kormányfő privilégiuma volt a jó hírek megfelelő helyen és alkalommal történő bejelentése, idővel ezt a dicsőséget átvehette tőle a külügyminisztere, és mi tagadás, neki is nagyon jól állt ez az egykori szocialista kongresszusok dicsőséglistáit megidéző lelkesültség. Félreértés ne essék, nem vonhatjuk kétségbe, hogy a rendszeres nemzetközi szállítmányok megszervezése ezekben a hetekben valóban páratlan nehézségek közepette történhetett, hiszen számos tehetős ország konkurenciájával kellett megküzdeni. A gondunk az, hogy *fogalmunk sem lehetett a „mihez képest?” -ről*. Arról, hogy az éppen bejelentett maszk-mennyiség, teszt-alapanyag-tonna, százazernyi védőruha- és gépmennyiség mihez képest mennyi? Mi lehetett az a bázis, ami a szükséges és elengedhetetlen minimum, és a beérkező mennyiséggel meddig jutottunk? Ilyen kérdéseket nem lehetett sehol sem feltenni, mert a válaszádsra felhatalmazott napi Operatív Törzs semmiféle hasonló kérdésben nem érezte magát

illetékesnek, az ő dolguk a mindennapos egészségügyi tanácsadás rejtjelmeiben merült ki.

- E kommunikációs zűrzavaroknak - mára már feledésbe merült – de a maga idejében komoly tétre menő jele volt az, hogy eleinte csak a kormányfő, valamint az ő magyar hangja - Gulyás Gergely - beszélhetett a várható időtávokról, arról, hogy meddig is tarthat ez a válság. Áprilisban a miniszterelnök többször is arra utalt, hogy a válság csúcspontja a nyár közepén, valamikor június derekára várható, mindezt a csütörtöki kormánytájékoztatón Gulyás miniszter is rendre megismételte. (Gondoljunk egy pillanatra bele, az ország jelentős része ekkor már hetek óta otthon, bezárkózva, soha meg nem tapasztalt korlátozások között élt, és szinte semmi más nem foglalkoztatta, mint az, hogy meddig még???)
- Majd április 26-án a kormányfő váratlanul, mintegy mellékesen közli, hogy a járvány csúcspontja május harmadikán /!!! Sic.../ várható. Mondanunk sem kell, hogy egy ilyen hosszú hétvége előtt ez a közeli perspektíva, valamint az első igazán meleg, nyáriás hétvége országszerte szétrobbantotta az addig az önkéntes fegyelemre/önfegyelemre alapozott tartózkodó magatartást. Tömegek lepték el a kirándulóhelyeket, vízpartokat, sétatereket és beszélhetett, siránkozhatott az Operatív Törzs, ezen a hosszú hétvégén már sokkal többen NEM VETTÉK KOMOLYAN a veszélyt, mint ahányan tartottak tőle és mertek otthon maradni.
- Ettől kezdve a járvány elleni kormányzati küzdelem éles kommunikációs kanyart vett, ha mindezt még lehetett fokozni. Ettől kezdve szinte már csak a közbeszéd számára átpolitizált mondanivalókkal lehetett operálni, s ilyen szándékokban nem volt hiány.
- Először is meg kellett nyugtatni a lakosság egy jelentékeny hányadát, hogy a járvány miatt nem érdemes és méltánytalan az öregekre haragudni, őket tekinteni bűnbakoknak. Még akkor is, ha a körükben valóban sokkal magasabb a járványban való érintettség. A naponta elhangzó adatokból ezt az egy következtetést valóban ki lehetett olvasni, amire a fiatalabbak jelentős része úgy reagált, hogy akkor ez a járvány az öregek problémája, ami törvénytörően erősítette azt az ellentmondásos helyzetet, amit a sajtóban többen is így írtak le: **de iure** járványveszély van, tehát a korlátozásokat tudomásul kell venni, **de facto** viszont nem kell ezeket komolyan betartani, mert a megsértésüknek nincsen komolyabb következménye.
- Mindezt hetekkel később odáig lehetett fejleszteni, miszerint a kormánynak tetsző eseményekre nem érvényesek a szabályok, csak azokra, amelyeket a hatalom nem kedvel. (Focimeccsekre előbb lehetett már eljárni, mielőtt még a rendkívüli állapotokat

feloldották volna, miként a Fidesz számára szimpatikus tüntetések sem ütköztek tilalomba, csak azoké, akik a kormány ellen tüntettek stb.)

- A vírus elleni kommunikációs harcnak mindinkább megkedvelt terepe lett az ellenzékiek általános hibáztatása, mondván, hogy „ők a vírus pártján állnak”, s ehhez az emelkedett mondanivalóhoz még felsorakozott a parlament elnöke is. Ő viszont olyan hangnemben, amelyet Csurka István aranykora óta nem használt ebben az országban egyetlen komoly tisztség viselője sem. E szüntelen szócsatának kialakult és állandósult egy alfrontja is, Karácsony Gergő szünet nélküli támadását egybe lehetett kötni a „bűnös város” éppen százéves metaforájával, és az ehhez tapadó sunyi sejtetésekkel, miszerint az nem lehet véletlen, hogy a megbetegedések és halálestek fele éppen a fővárosban történik. (A rendkívüli helyzet ellenzéki önkormányzatokkal szembeni kihasználásának néhány fontos részletére a későbbiekben még visszatérünk.)

Néhány alapos forrás a rendkívüli állapot általános tanulságaihoz:

- Nem szűrő próbatétel, HVG, máj. 7.
- Ha betegnek érzi magát, nyomja meg a 2-es gombot, HVG, máj. 7. Gáti Júlia
- Erőltetett hátramenet. Mire jó a felhatalmazási törvény? HVG, máj. 14.
- Innentől coki. MnCS. máj. 14.
- https://index.hu/belfold/2020/04/17/politika_a_koronavirus_utan/
- <https://24.hu/belfold/2020/05/20/lantos-gabriella-tanarok-es-orvosok-halalkozeli-elmanyei-pandemia-idejen/>
- <https://444.hu/2020/05/15/orban-kijelolte-maga-helyett-az-ellenseget>
- <https://444.hu/2020/05/14/torok-gabor-az-ellenzek-jol-teszi-ha-gondolkodik-az-elorehozott-valasztas-lehetosegen>
- https://hvg.hu/360/20200513_Lakner_Az_orzag_ujrainditasa_mint_politikai_termek
- https://hvg.hu/itthon/20200417_koronavirus_jarvany_fertozes_pandemia_percrol_percre_aprilis_17/pp/80842
- <https://444.hu/2020/05/15/orban-azzal-szamol-hogy-majus-vegen-visszaadhatja-a-kulonleges-felhatalmazast>
- <https://444.hu/2020/05/15/orban-utja-az-osszeeskuves-elmeletektol-a-valodi-osszeeskuvesekig>
- https://hvg.hu/itthon/20200616_Orban_mindenkire_lott_aki_mozgott_es_a_koronavirust_i_s_eltalalta
- A sükségtelen plusz, HVG, máj. 28.
- Állandósuló kivételessé, ÉS, jún. 12. /Halmai-Mészáros-Kim Scheppele/

2.3.2. Oktatás a rendkívüli körülmények között

Már utaltunk arra, hogy a hazai oktatási rendszer egészére lényegében úgy zúdult rá a „digitális oktatásra való áttérés”, hogy a miniszterelnök március 13-án, pénteken este bejelentette, miszerint „hétfőtől bezárnak minden oktatási intézményt és áttérnek a távoktatásra.” Praktikusan ez azt jelentette, hogy a sok-sok ezer intézménynek és százezernyi pedagógusnak szombaton és vasárnap kellett megoldást találnia arra, hogyan fogják mindezt technikailag megoldani. Meg még annak a többszázezer magyar családnak, akik között meg sem mernék kockáztatni, hogy százalékos arányaiban vajon hányan lehetek felkészülve ilyen radikális fordulatra. Többféle értelemben is.

Részben úgy, hogy volt-e otthon elegendő gép ahhoz, hogy a gyerek ettől kezdve ezt használva vegyen részt az iskolai munkában (mi lehetett ott, ahol egyszerre több iskolás gyerek is él?), részben úgy, hogy hány szülőnek lehetett ahhoz elegendő felkészültsége, hogy ezek után majd otthon osztozzon gyereke mindennapos iskolai feladatainak a megoldásában. (Például milyen lehetett e pillanatokban azon tízezrek helyzete, ahol a szülők lényegében ugyanezen naptól kezdve lettek kénytelenek otthon dolgozni...)

Részben pedig eleve arra is gondolva, hogy a súlyos területi különbségek miatt eleve azt is lehetett tudni, hogy százezres nagyságrendben vannak e hazában ún. „digitális szegénységben élő gyerekek”, akiknek az otthoni környezetében se telefon, se laptop, se egyéb gép nem található. <https://szocio.atlatszo.hu/2020/04/16/nemhoggy-tablagep-de-internet-es-villany-sincs-a-hatranynos-helyzetu-gyerekek-es-a-tavoktatas/>

Egyáltalán nem a tragikus kiindulópont érdekében tesszük, de mégis jeleznünk kell, hogy a hazai oktatási rendszer egésze - számos okból - már jóideje a rendszerváltás egyik nagy vesztese, amely állapotokon a 2010 után állandósult átszervezések, központosítások, forráskivonási rohamok és hatalmi harcok jóval többet ártottak, mint segítettek. (Lásd minderről a már hivatkozott Lantos Gabriella-elemzést:

<https://24.hu/belfold/2020/05/20/lantos-gabriella-tanarok-es-orvosok-halalkozeli-elmanyei-pandemia-idejen/>

Mindehhez képest ezen a tavaszon a pedagógusok, a szülők és a gyerekek százezrei valóságos csodát műveltek, mert ilyen körülmények között sem állt le az oktatás. Sőt, számtalan helyen a tanárok nem vártak semmiféle központi utasításra, útmutatásra, segítségre, hanem egy-két

napon belül megteremtették a digitális oktatás helybéli rendszerét. E gyorsaságnak megvoltak az előnyös és az árnyoldalai is.

- Korábban nem tapasztalt szoros és eredményes együttműködés alakult ki a szülők, az iskola, az egyes tanárok és szülők, valamint a gyerekek között. E háromszög-alakzatban mind a három oldal számtalan olyan tapasztalattal lett gazdagabb, amelyről azelőtt még csak sejtelmük sem lehetett.
- A szülők többségének minden korábbi állapothoz képest mélyebb és sokrétűbb ismeretei lettek a mai magyar oktatás mindennapos részleteiről, a tananyagokról, az elvárásokról és a tanári karok működéséről. A tanárok viszont egészen új metszetekben lettek rákényszerülve tanulói otthoni körülményeinek megismerésére.
- Mind a tanárok, mind a diákok jelentős tömegei a hirtelen jött kényszer nyomása alatt heteken belül olyan újabb informatikai lehetőségek és képességek birtokosai lettek, amelyek megszerzésére és elsajátítására normális körülmények között talán egy évtizednyi időre lett volna szükség.
- A központi segítség/útmutatás hiányosságait pótlandóan egyszerre tucatnyi platform, felhasználói technológia lett úrrá a hazai oktatásban, szinte ahány iskola, annyiféle megoldást gyakoroltak be. Voltak olyan iskolák is, ahol mindez tanáronként is változó képet mutatott. Első ránézésre talán anarchikusnak tetszik, hosszabb távon azonban óriási tanulási lehetőséget is jelenthet. Ugyanis éles versenyhelyzetben és folyamatosan voltak kénytelenek kipróbálni párhuzamosan többféle alkalmazási lehetőséget, és a legtöbbször egymástól tanulva, egymást tanítva kísérletezték ki a leghasználhatóbb megoldásokat. Eme ismereteknek az egész oktatási rendszer jövője szempontjából is hallatlanul komoly modernizációs hatásai lehetnek.
- Kiderült az is, hogy más és másféle platformok és/vagy alkalmazások a leginkább célra vezetőek az előadások, a számonkérések, az osztályon belüli és osztályközi kapcsolatok esetében és a legtöbb intézmény mindezekről leginkább a horizontális szakmai kapcsolatokon keresztül értesülhetett a leggyorsabban.
- Az eddig felsoroltaknak van egy hallatlanul világos és nyílt üzenete is: mégpedig az, hogy az elmúlt évtizedben követett, állandó centralizációs törekvések ellenére is az oktatási rendszerben az egyéni iskolai/pedagógiai kezdeményezéseknek összehasonlíthatatlanul nagyobb szerepe lehet, mint amit erről az oktatást irányítók gondoltak. Azt is mondhatnánk, hogy a március 13. utáni időszak látványosan mutatta be az oktatásirányítás lassúságát, kompetencia-hiányait és sokoldalú alkalmatlanságát

- szemben a pedagógusi önállóság életerejével. Ezen a tavaszon a helyi szintek problémamegoldó képessége sokszorosán túlta felül a központi lassúság és körülményesség rutinjait.
- Lett volna viszont egy olyan, sorsdöntőnek is tekinthető terület, amelyben az állami oktatásirányításnak szinte kizárólagos szerepe kellett volna lenni. A már említett „digitális szegénység” a mai magyar társadalomban az iskolás korosztályok egyötödére jellemző tünet, és a hazai állami oktatásirányításnak minderről már korábban is tudnia kellett. Ezért mindent el kellett volna követniük annak érdekében, hogy a „gazdaságvédelmi csomagok” százmilliárdjainak kiszórásakor e kétségbeejtő szociális hiányosság csökkentésére legalább annyi pénz juthasson, mint amennyi – ugyanekkor - a sportcélú beruházások folytatására jutott. Sajnos, nem így történt, még ezen a területen is a civil és félig civil megmozdulások tették a legtöbbet.
- Ezen a tavaszon az oktatást ért kihívások közül a legnagyobb vitát kiváltó és leginkább nyilvánosságot kapó kérdéskör az érettségik megtarthatósága körül zajló konfliktus lett. Utólag azt mondhatjuk, hogy a jogos és megalapozott félelmek és aggályok ellenére a hazai oktatási rendszer képesnek bizonyult e faladat megnyugtató megoldására is.
- Végül, de nem utolsósorban, felmerül egy olyan komplex problémakör, amely ugyan nemcsak magyar jelenség, de az idei évben nálunk is krónikus állapotokat jelző szintet ért el. A kora-tizenévesek világát az utóbbi néhány évben teljesen megváltoztatta és eluralta az okostelefonok, laptopok teljeskörű hozzáférése és az ebből kikerekedett életforma-torzulás. Ennek már az elmúlt években számtalan egyéb jelét is láthattuk, de nem túlzás azt állítani, hogy a digitális oktatás kényszerei és a személyes érintkezés ellehetetlenülése ebben a kedvezőtlen folyamatban olyan új helyzetet teremtett, amely mind a családokat, mind az iskolarendszert, mind a pedagógusokat merőben új kihívásként fogja érni. (E fogós problémakörrel a magyar médiában szokatlanul alapos és sokszempontú elemzést olvashattunk a Magyar Hang április 24. - május 1. számaiban: *Zombik a derengő kék fényben* címmel.)

Július elején nincsen még kellő távlat ahhoz, hogy megvonjuk annak a mérlegét: mit is jelenthet egy teljes oktatási félév kiesésének tapasztalata a későbbiekre nézve? Hogyan lehetséges mindezt a közeljövőben korrigálni? Mi az, amit a kényszerek-teremtette hónapok gyakorlatából érdemes és szükséges lesz a későbbiekre is átmenteni? Mi lesz a félév veszteséivel, kik és milyen megoldásokkal fogják őket felzárkóztatni? A jövő mindezekre tekintve azt sejteti, hogy a digitális félév és az otthon-tanulás emléke egyáltalán nem lesz és

nem is lehet egyszeri, futó kalandja a magyar oktatásügynek. A probléma-regiszterünkben röviden összegzett kérdéseket további forrásokból lehet alaposabban is megismerni:

- Home-sulik HVG, ápr. 2
- Vírusmarketing HVG, május 11.
- <https://merce.hu/2020/06/25/a-kormany-ugy-akarta-folytatni-az-oktatast-a-jarvany-alatt-mintha-mi-sem-tortent-volna-es-ennek-sok-gyerek-latta-karat/>
- <https://merce.hu/2020/06/12/a-tavoktatas-soran-olyan-kepessegeket-vartak-el-a-szuloktol-amelyek-szakemberek-kompetenciajaba-tartoznak/>
- https://hvg.hu/gazdasag/20200619_Velunk_marad_a_home_office_de_senki_nincs_felkesz_ulve_arra_ez_mivel_jar
- <https://qubit.hu/2020/06/15/az-eddigi-jarvanyugyi-tapasztalatok-alapjan-szeptemberben-ujra-lehet-nyitni-az-iskolakat>
- https://hvg.hu/itthon/20200615_maruzsa_zoltn_szombat_oktatas_tavoktatas
- https://hvg.hu/itthon/20200613_kozoktatas_iskolak_gimnaziumok_ki_mit_tart_meg_a_tav_oktatasbol_oszre
- https://hvg.hu/itthon/20200612_tanev_digitalis_oktatas_szulo_diak_tanar_koronavirus
- https://hvg.hu/itthon/20200608_digitalis_tavoktatas_a_hatranys_helyzetu_diakoknal_felmeres_tanodak_iskolak_szulok_civilek
- https://hvg.hu/itthon/20200601_iskola_digitalis_oktatas_nyari_tabor_koronavirus_iskolanyitas
- <https://www.dszc.hu/informaciok/hirek/2164-a-digitalis-oktatas-tapasztalatai-egy-szakerto-szemevel>
- <https://www.mixonline.hu/Cikk.aspx?id=174633>
- <https://szocio.atlatszo.hu/2020/04/16/nemhogytablagep-de-internet-es-villany-sincs-a-hatranys-helyzetu-gyerekek-es-a-tavoktatas/>
- https://hvg.hu/360/20200430_A_NER_es_az_oktatas_melyszantas_a_semmit#utm_source=hvg_daily&utm_medium=email&utm_campaign=newsletter2020_04_30&type-id=HvgDaily&user-id=4256870A%23utm_content=top
- https://hvg.hu/kultura/20200424_Eldolt_Majus_4en_kezdodik_az_ereztsegi
- <https://444.hu/2020/04/20/tobb-mint-egymilliard-forint-unios-penz-koltottek-a-nemzeti-alaptanterven-dolgozo-szakertokra>
- <https://merce.hu/2020/04/27/a-kormany-szerint-peldatlan-osszefogas-tortent-az-oktatasban-csak-epp-az-allam-nem-vett-benne-reszt/>
- https://nepszava.hu/3075244_tobb-tizezer-gyerek-maradhat-ki-a-digitalis-oktatasbol-ezt-meg-a-klebelsberg-kozpont-is-kenytelen-elismerni
- <https://24.hu/belfold/2020/04/12/koronavirus-online-oktatas-digitalis-tanrend-tanitas/>
- <https://qubit.hu/2020/04/06/minden-otodik-magyar-altalanos-iskolas-kimarad-a-kotelezo-online-tavoktatasbol>

2.3.3. Az otthoni munkavégzés meglepetései

A Home-Office hazai tapasztalatai március előtt nem voltak különösebben elterjedtek tekinthetőek. A KSH a 2018-as év végének állapotát tartva nyilván, úgy tudta, hogy hazánkban a munkavállalók alig három százaléka, 144 ezer ember dolgozott otthoni távmunkásként.

(Érdekes megoszlásban, 7,9 %-uk szellemi, 0,5 %-uk pedig fizikai munkakörben.) Az Unió tagállamai között mindezzel valahol a legutolsók között lehettük. A nemzetközi összehasonlítások minden fontos metszetében úgy tűnik, hogy a hazai foglalkoztatottság keretei között ez a réteg szinte jelentéktelen csoportot képviselt. Eddig. Mert a vírus és a járvány e téren is drámai gyorsaságú változásokat hozott. Nem tudni még most sem pontosan, hogy mekkorára nőhetett ez a réteg, de az egészen biztosan állítható, hogy az váratlan kényszer további százezreket marasztalhatott otthon, már ahol ezt egyáltalán meg lehetett oldani. A közértbéli pénztáros, a szemetet elszállító kukások, a piacon gyümölcsöt és zöldséget árulók, a buszok és villamosok vezetői, a kórházi ápolónők és más százazrek továbbra is kénytelenek voltak ugyanúgy és ugyanott tevékenykedni, mint eddig.

Március után minden megváltozott, és ezt legelőször a magánszektorban érezhették meg. Nem véletlen, hogy éppenséggel a korábban is némi piaci ismeretekkel rendelkező cégek reagáltak először a kényszerekre és indítottak útnak számtalan olyan távoktatási formát, kurzust tanfolyamot, amely segítségével legalább a menthető munkaerő gyors átképzésével lehetett őket vagy újfajta munkákra betanítani, vagy pedig az otthon végezhető tevékenységek alapjait elsajátíttatani velük.

(Az állami beavatkozás e területen is sokáig kimerült a pozitív kommunikációban, a minisztérium által beígért - ingyenes, nyolchetes informatikai -tanfolyamokról még május közepén is mint jövőbeni tervekről tudott beszámolni az illetékes államtitkár.) Voltak szép számmal olyan cégek is, amelyek nem vártak semmire sem, hanem maguk léptek, amilyen gyorsan csak tudtak. (A Bolt-féle, jórészt taxis szolgáltatóként ismert cég például pillanatokon belül hatszáz taxisát képezte át éttermi szállításokra és alkalmi futárszolgálatok elvégzésére.)

A többségnek azonban kényszerű otthoni munkavégzés jutott, amihez vagy megvoltak a feltételei otthon, vagy nem, s ha nem, akkor többnyire nekik kellett ezeket megteremtteni. Ebből a szempontból pedig már hihetetlenül nagy különbségek vannak az emberek között, mert igen sokan vannak, akiknek a lakáskörülményeik kevésbé teszik lehetővé az otthon-dolgozást - már csak ezért is nehéz ez ügyben érvényes általánosságokat mondani.

Egyfelől valóban sokaknak jelenthetett megváltást, hogy a napi időbeosztásban felszabadult a munkahelyre történő oda-visszautazás terhe, és sokkal kedvezőbb lett az idő otthoni beosztásnak a lehetősége. Sokaknak az otthoni munka nagyobb szabadságot és hatékonyabb munkavégzést is jelentett. Igaz, ehhez meg kellett tanulni a rendelkezésre álló időkeret egészen újfajta felosztását is és erre nagyon sokan nem alkalmasak.

Nem kevesen viszont arra panaszkodtak, hogy elveszett az a mindennapos szociális közeg, amely nemcsak a munkát, de a közérzetet, a mentalitást is jótékonyan befolyásolta, és ez a hiány kifejezetten negatív lélektani következményekkel járt.

Az otthoni munkavégzés népszerűvé tett és elterjesztett egy olyan munkamódszert is, aminek gyakorlata eleddig csak szűkebb foglalkozási körökben volt ismeretes. A video-konferenciák szokásai sok-sok ezernyi munkavállaló számára nemcsak új, érdekes kihívást jelentettek, hanem olyan megváltozott közösségi viselkedési mintát is, amelynek elsajátítására számosan nem lehettek kellően felkészülve. Sem technikai, sem pedig kommunikatív értelemben, sokaknak ezt is tanulniuk kell.

A negyedéves tapasztalatok számtalan céget, munkahelyet és munkavállalót olyan tapasztalatokkal gazdagítottak, amelyeknek a következményei ösztársadalmi méretekben is jelentős munkakultúra-változásokkal járhatnak már a közeljövőben is. Májusban már tucatnyi empirikus vizsgálat kezdte felmérni e változások fogadtatását és lehetséges következményeit. Ezeknek részletezésére most nincs módunk, de a későbbiekben elképzelhető, hogy e tanulságokra vissza kell majd térnünk. Mindenesetre, egy megfontolást feltétlenül érdemes Göncz Kinga elemzéséből megidézni. Nagy valószínűséggel ez a hirtelen jött váltás megteremthet olyan jellegű, újfajta társadalmi megosztottságot és tagolódást, amely eddig kevésbé ismert, vadonatúj társadalmi konfliktusok eredője lehetnek. Otthon dolgozók és kényszerbejárók, alkalmi dolgozók és rendszertelenül jelenlévők között, idősök és fiatalok, képzettek és tovább képezhetők, illetőleg képzetlenül maradóak között. /Göncz Kinga: *Pszichológia és politika*. ÉS. május 29./

Az idei év Home-Office-tapasztalatait szemlélve az azért feltűnő, hogy hazánkban e problémakör kezdeti lépéseinek megtételénél tartunk. Sokat mondó tény az is, hogy az Országgyűlési Hivatal március utolsó napján jelentetett meg olyan szövegértelmező, magyarázó segítséget, amely igyekezett rendet teremteni az otthoni munka, a távmunka és társult fogalmainak zűrzavarában.

https://www.parlament.hu/documents/10181/4464848/Infojegyzet_2020_7_tavmunka.pdf/80c2a726-b98d-0c81-363e-1f1023acab8e?t=1585506935186

És csak június elején jutottunk el odáig, hogy egy ügyvédi iroda a honlapján megpróbálta részletekben menően tisztázni az otthoni munkavégzéssel kapcsolatos jogok, kötelességek, elemi szabályok rendjét. <https://drszep.hu/home-office-szabalyai/>

Ha valami az idei év váratlan fordulatai közül hosszabb távon is nagyon jelentős változásnak ígérkezik, az valóban a Home-Office-jelleg széleskörű intézményesedéséből következik majd.
További források az otthoni munka-problémaköréhez:

Vírusmarketing, HVG, május 14.

Távmunkatársak, HVG, május 21.

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/munkerohelyz/tavmunka/index.html>

<https://g7.hu/tamogatoi-tartalom/20200613/ezt-tanultak-a-home-office-bol-a-legnagyobb-magyar-banknal/>

https://index.hu/kultur/életmod/2020/03/12/home_office_tavmunka_karanten_otthon/

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/munkerohelyz/tavmunka/index.html>

<https://g7.hu/tamogatoi-tartalom/20200613/ezt-tanultak-a-home-office-bol-a-legnagyobb-magyar-banknal/>

https://www.napi.hu/magyar_vallalatok/home-office-otthoni-munka.706273.html

https://hvg.hu/gazdasag/20200619_Velunk_marad_a_home_office_de_senki_nincs_felkeszelve_arra_ez_mivel_jar

3.Néhány különleges körülményről és döntésről

A felhatalmazási időszak alatt született néhány olyan döntés is, amelynek látszólag volt köze a rendkívüli állapotokhoz, de még több olyan, amelynek még a látszatok szintjén sem volt kapcsolódása semmiféle járványproblémához.

A látszólagos kapcsolódások sorából kiemelnénk **öt olyan döntést**, amely behatóbb megvizsgálása konkrétan alapokat is szolgáltathat mind a gyanakvás, félelmek megismeréséhez, amelyek e különleges jogi helyzetet körülveszik, és amelyeknek komoly esélyük lesz arra is, hogy a rendkívüli állapotok után is hatályban maradjanak.

- Az egyik olyan rendelkezés, amelyet érdemes bemutatnunk, egy jellegzetes salátatörvény dzsungelében megbúvó módosítás, amellyel a nemzetbiztonsági törvényt is módosították, de úgy, hogy mellette még 38 egyéb olyan törvényt is, amelynek a tárgykörhöz amúgy semmi köze sem volt. Ez a módosítás lehetővé teszi, hogy **a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat ellenőrizhesse az elektronikus hírközlő eszközök forgalmát, értékelhesse ezeket, akár a felhasználók magánéletére nézve is**

következtetéseket vonhassanak le, továbbá el is rendelhetik „egyes elektronikus hírközlő hálózatok ideiglenes hozzáférhetelenné tételét”, akár 180 napra is !!!!!

Ráadásul a rendőrség húsz éven át tárolhatja az ilyen adatokat, még azokét is, akik egy nyomozás során utólag ártatlannak minősülnek. Nem folytatnák e rendelkezések ismertetését, mert élesszemű újságírók is észrevették azt, hogy e módosítások nyomán bárkit, bármikor, bármiféle eszköze, telefonja, laptopja, fészbukcsoportja, sms-ei, stb. alapján folyamatosan figyelemmel lehet majd kísérni. Kétségtelenül komoly érv lehet mindennek magyarázataként, hogy hazánkat is rendszeresen érik és érhetik külső kibertámadások, de azért... Túl nagy árak tűnik cserébe mindenki totális megfigyelhetőségének szabaddá tétele.

- A másik elgondolkodtató rendelkezés a 179/2020-as számú miniszterelnöki dekrétum, amely lehetővé teszi *az összes állami szervnek azt, hogy a közérdekű adatigénylésre eddig rendelkezésre álló 15 nap helyett 45 napon belül kell csak válaszolniuk, De! az illető szerv ezt meghosszabbíthatja még 45 nappal, ha úgy ítéli meg, hogy a kért adat kapcsolatba hozható a járványveszéllyel...* S mi az, ami nem hozható? Egyszóval, ezek után az állami szervek bármiféle adatot akár három hónapig is visszatarthatnak, amivel lényegében lehetetlenné tehetik a tényfeltáró újságírástól az ellenzéki ellenőrzési lehetőségekig minden olyan lépés megtételét, amikor fontos lenne bármiféle gyanús ügy, döntés hátterének tisztázása.
- Írások e kérdésekhez:
- Gyűjtőszemvédeley, HVG, máj. 28.
- Innentől coki, MnCS, máj. 14.
- <https://444.hu/2020/05/26/orbant-nem-koronaztak-meg-de-teljesen-felesleges-volt-hatarozatlan-ideju-felhatalmazast-kernie-a-kormanyanak>
- <https://hirklikk.hu/kozelet/rendorallam-elokeszítése-zajlik/363953>
- <https://hirklikk.hu/kozelet/majtenyi-egy-rendorallam-sziluettje-bontakozik-ki-elottunk/363982>

Ezt a két, látszólag periférikus jelentőségű példát azért gondoltuk részletesen is bemutatni, mert a normális jogalkotás harminc éve megszokott menetében teljesen kizárt lett volna, hogy a törvényi/parlamentari szabályozás szokásos szintje alatt mélyen rendezzenek elemi, állampolgári alapjogokat érintő kérdéseket - rendeleti úton. S ami még mindezt pikánsabbá teszi: Gulyás Gergő azt is megígérte, hogy a rendkívüli állapot megszüntetése utána a fideszes parlamenti többség majd utólag szentesíti a felhatalmazási időszak során hozott rendeleteket, azaz majd utólag avatják ezeket törvényerejűvé.

Akadnak az előbbi döntéseknél lényegesen nagyobb port felvert megoldások is, és ezeknek mind a jellege, mind a lehetséges következményei elegendő okokat szolgáltatnak ahhoz, hogy a kisebb jelentőségű gyanakvások lényegesen nagyobb horderejű félelmekké eszkalálódjanak.

- A harmadik meglepetésünk az lehetett, amikor márciusban arról értesülhettünk, hogy **meglepően nagy számú termelőüzem, közintézmény közvetlen katonai irányítás alá kerül.** Száznál több vállalatnál jelentek meg a katonák és nem állíthatnánk, hogy túlzottan kimerítő tájékoztatással nyugtatták volna meg a közvéleményt az ügyben, hogy miért is került minderre sor. A kevés számú elemzés, valamint a néhanapján megszólaló honvédelmi miniszter szavaiból az alábbi érveket lehetett kihámozni:
- A bezártság, a rendkívüli állapot mindig is magával hozza az erőszakos cselekedetek kockázatát, jobb tehát ezek elterjedését eleve megelőzni.
- A rendkívüli helyzet együtt jár olyan korlátozások tömegével, amely kedvezhet a tömeges pánikhelyzetek kialakulásának, s ilyenkor az egyenruhák látványa megnyugtatóan hathat a kétségbeesett közvéleményre.
- Ha kijárási tilalmat is el kell rendelni, akkor törvényszerűen megnő a fosztogatásokra hajlamos egyedek aktivitása, már ezért is lehet visszatartó hatása a katonaság nyilvános jelenlétének.
- A katonaság segít felmérni a kulcsfontosságú, közellátási jelentőségű vállalatok helyzetét, s ha kell, akkor besegíthet az ellátási láncok fenntartásába akkor is, ha a gazdasági élet teljesen szétzilálódna.
- S ha ezekben esetleg nagymérvű megbetegedések törnének ki, akkor a katonai szolgálatot ellátók tudnák őket helyettesíteni.

Ezeket az érveket távolról sem e sorok írói találták ki, a megadandó források között majd olvashatók lesznek a hivatalos közlések forrásai. Mi ezek valóságtartalmát akkor sem tudtuk megítélni, és három hónap távlatából sem érezzük úgy, hogy mindezekre valóban komoly szükség lett volna. A későbbiekben is meglehetősen szegényes információkra támaszkodva lehetett értesülni e hirtelen érkezett segítség tényleges tevékenységéről. Május elején a kormányközeli Magyar Nemzet arról írt, hogy nem egy helyen a katonaság végezte el a terület/intézmény vegyi mentesítését, s ez úgy tűnik, hogy ténylegesen a honvédséghez illő feladat. Kérdés azonban, hogy ilyen eredmények eléréséért érdemes volt-e vállalni egy olyan megoldást, amely meglehetősen erősen emlékeztet a militarizálódásra. (Ebbéli sejtéseinkkel amúgy nem álltunk egyedül, Göncz Kinga már hivatkozott írásában arról is ír, hogy a katonai

jelenlétnek sokkal inkább lehetett demonstratív, erőt és fegyelmet bármilyen áron sugárzó jelentősége, amelynek funkciója leginkább a konkrét cselekvési tanácsstalanság eltakarását szolgálja.) Néhány, további értelmezés és magyarázat:

- Félnetek jó lesz, HVG, május 21.
- Parancsoljanak! Katonák az utcán. HVG, ápr. 2.
- <https://infostart.hu/belfold/2020/03/18/koronavirus-tobb-katona-jelenik-meg-az-utcaon>
- <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200319/itt-a-lista-71-cegnel-kezdte-meg-a-munkat-a-honvedseg-akciocsoportja-420665>
- https://mandiner.hu/cikk/20200320_benko_tibor_nem_felni_kell_a_katonaktol_hanem_ep_pen_ellenkezoleg
- <https://magyarnemzet.hu/belfold/tartalekosok-is-segitik-a-fertotlenitest-8082491/>

Lapzártakor érkezik a hír, miszerint visszarendelik a katonákat a munkahelyekről, reméljük, hogy idővel azt is megtudjuk: mit kerestek ott.

<https://magyarhang.org/gazdasag/2020/06/29/nepszava-visszarendeltek-a-cegektol-a-katonakat/>

https://nepszava.hu/3083202_leszereles-a-menedzsmentben-ertekelik-a-kivezenyelt-katonakat-a-csucscegek

A folyamat egyébként a későbbiekben némi további adalékokkal színeződik, bár az is igaz, hogy eme apró momentumok összhatásaikban nagyon is beleillenek az egész képletbe. Májusban meglepő fordulatként Pintér Sándor belügyminiszter kapja feladatként Orbán Viktortól az egészségügy átvilágítását, s e lépés is többféleképpen értelmezhető. Felfoghatjuk akár úgy is, mintha a kormányzat legnagyobb igazgatási tapasztalattal rendelkező tagja válsághelyzet idején értelemszerűen venné kézbe az egészségügy irányítását is. Meg úgy is, mint a rend és fegyelem iránti mániákus elköteleződés újabb kézzelfogható lépése. /A részletekről lásd: *Egészségügyi Főparancsnokság*. MnCS május 21./ E - némileg meglepő - kormányzati, belső átrendeződés kapcsán a HVG nagyszabású politikai életút-portréval próbálta meg felfejteni azt a titkot, aminek köszönhetően éppen Pintér Sándor lett a hosszú, eddig már több mint két évtizede tartó korszak kormányzati kulcsszereplője: https://hvg.hu/360/202025_pinter_sandor_mindenugyi_miniszter_lojalitas_megoldoember

És még mindig nem értünk a végére az érdekes fejleményeknek.

- A negyedik újdonsággal már júniusban szolgált a kormány, amikor a válság és a digitális oktatás idejének legvégét tartotta néhány kormányzati politikus a legalkalmasabb időnek ahhoz, hogy előálljanak **az iskolákban felállítandó rendőrség** ötletével. Mi tagadás a pedagógustársadalom nem fogadta kitörő örömmel ezt az elképzelést. A szülők sem. Talán a

széleskörű felháborodásnak is lehetett szerepe abban, hogy a végül elfogadott javaslat odáig szelődött, hogy nem lesz mindenütt iskolarendőrség, csak ott, ahol ezt az igazgató igényelni fogja... Néhány írás, amely a részletekbe is beleavathatja az érdeklődő olvasókat:

<https://merce.hu/2020/06/14/demagog-ostobasaggal-ervel-a-kormany-az-iskolaorseg-felallitasa-mellett/>

<https://merce.hu/2020/06/13/mar-nehany-hetes-tanfolyam-utan-munkaba-allhatnak-az-iskolaorok/>

<https://444.hu/2020/06/09/a-pedagogusok-szakszervezete-az-iskolarendorseg-csak-egy-dragalatszatzmegoldas>

<https://infostart.hu/belfold/2020/05/28/fegyvertelen-exrendorokkal-kezdi-meg-mukodeset-az-iskolaorseg-reszletek>

https://index.hu/velemenylolvir/2020/06/10/iskolaorseg_oktatas/

<https://24.hu/belfold/2020/06/03/iskolarendor-torvenymodositas/>

- És a végére hagytuk az ötödik, a legnagyobb port felvert ügyet: **a rémhírterjesztés szabályozásának megváltoztatását**, ami lényegében aktualizálást és kiszélesített értelmezést takar.

A márciusi jogalkotási salátacsomagban többek között szerepelt a büntetőkörvénykönyv egy passzusának a módosítása is, amely az eredeti 337. szakaszt részben módosította, részben új tényállással is kibővítette. Ez már kifejezetten a „különleges jogrend idején” tanúsítandó rémhírterjesztési alakzatot vezeti be, ráadásul a korábbiakhoz képest sokkal szigorúbb büntetési tételként értékelve, öt évig terjedő szabadságvesztéssel sújtva. Talán mondanunk sem kell, hogy a jogásztársadalom írástudói tüstént megszólaltak. Tóth Mihály, egykori büntetőjogért felelős államtitkár – valaha volt évfolyamtársam – szép esszében vezette le azt, hogy a javasolt és elfogadott megoldás egyfelől jogalkotási pontatlanságokat tartalmaz, másfelől meg jogalkalmazási bizonytalankodáshoz fog vezetni. A TASZ munkatársai alapos szaktanulmányban vesézték ki az új megoldást, és számos vonatkozásban az alkotmányos berendezkedésbe ütközőnek vélték. Megszólaltak a jogtudomány erre hívatott képviselői is, és szintén olyan aggályokat fogalmazták meg, amelyek a jogrendszer egészének biztonsága és koherenciája felől tartották a sebtében elfogadott megoldást veszélyesnek. A médiáról már szót

sem ejtenénk, hiszen magától értetődő módon, ők azonnal a véleménynyilvánítási és publikálási szabadság lehetséges korlátozását olvasták ki az új szabályozásból.¹

Maga a büntetőjogi alakzat nem ismeretlen a magyar jogrendszerben, hiszen legalább másfél évszázados múltra tekinthet vissza. A 19. század végén – 1879-ben – elfogadott ún. Csemegi-kódexben például még a harangok indokolatlan félreverését szabályozták „vészhírterjesztésként”. Innét jutottunk el az otthoni laptopokon meggondolatlanul bepötyögött kommentárok társadalomra, közrendre, hatalomra való veszélyességének törvénybe iktatásáig. /Ékes cáfolataként azon vélekedők szkepszisére, mintha nem lenne semmiféle fejlődés.../

Másfelől nézve viszont éppen ez az a bűncselekmény, amely az elmúlt évtizedek során meglehetősen kevés munkát adott mind a rendőröknek, mind a bíróságoknak. (2013 és 2019 között például összesen tizenöt /!/ ilyen feljelentés érkezett, és egyik eset sem jutott el a vádemelési fázisig. A teljesebb kép kedvéért azonban azt is meg kell jegyeznünk, hogy időközben a felnőtt magyar lakosság elsöprő többsége vált gép- és fészbuk-használóvá, amelynek a széles körű és azonnali reaklási lehetőségeivel több nagyhatalmom és szervezett álhírtermelő közeg is mindinkább visszaél. S ha tetszik ez a milliányi fb-használónak, ha nem, mindegyikünk ki lett téve az ellenőrizhetetlen örültségek fogyasztásának és akaratlan további terjesztésének is. Ezért nem tűnik indokolatlannak azon típusú állampolgári fegyelemnek akár a jogi eszközökkel történő megerősítése sem, amelyre a többség eddig aligha volt rászorítva. Magyarán, mindegyikünknek kell felelősséget éreznünk az általunk továbbított, megosztott hírek, vélemények valódiságáért is.

A probléma azonban itt és most a konkrét társadalmi közeggel van. Március 11. óta szüntelenül szaporodnak a társadalmat érő kellemetlen hatások, közöttük a szabadságunkat mind több oldalról korlátozó intézkedések. S ha ezek közé még a véleménynyilvánítás korlátozása is bekerül, akkor mindez joggal idegesíti föl azon százezrek jogérzékét, akiknek már az eddigi katonásdi, titkolódzás, fenyegetődzés és elharapódzó militarista hanghordozás is indokolatlan túlzásoknak minősült. Ezért sem tűnik sulyokvetésnek, ha azt állítjuk, hogy a közvélemény egy igen jelentékeny része felfokozott érzékenységgel kezdte figyelni eme új szabályozás várható gyakorlatát. Nos, mint kiderült, volt is miért aggódni. Május 21-ig 87 esetben indult eljárás a rémhírterjesztés új szabályai alapján és 27 további esetben a közveszéllyel való fenyegetés

¹ Az egyes lépések forrásait majd az alfejezet végén pontosan közölni fogjuk.

rokon-tényállása nyomán. Ez eddig 114 eset, s krónikánk megírásakor még nem lehetséges a végeredményt minősíteni, hiszen az eljárások többsége folyamatban van.

Azért a korábbi - hat éven belül 15 (eredménytelen) - esetek és a jelenlegi, három hónapon belül százas nagyságrend összehasonlítása némi támpontot adhat annak megítéléséhez, hogy kiknek az aggodalmi tűnhettek inkább megalapozottabbnak. Hanem. Történet egy malőr májusban, pontosabban kettő is. S hogy a lényegét azonnal szét is kenjük, fogalmazzunk úgy, ahogyan ezt a frissen sztárrá növekedett igazságügyminiszter-asszony tette: *néha a hatóságok is hibázhatnak.* (A szöveget írva a gép melléütött és eredetileg „tahóságot” írt: őszintén szólva, a szóban forgó ügyekben ez a mellé ütés sem lett volna kapitális tévedés...) Képes volt ugyanis azzal a „szakvéleménnyel” kommentálni az esetet, hogy *„csak az nem hibázik, aki nem dolgozik.”* Bele sem merünk gondolni abba, hogy mi lesz ezek után akkor, ha egyre többen dolgozó, páratlan szorgalmú politikusok veszenek majd körül minket...https://hvg.hu/itthon/20200516_Varga_Judit_a_remhirterjesztes_miatt_elvitt_emberek_ut%C3%A1n_Elofordul_hogy_a_hatosag_teved

Májusban ugyanis szinte gyors egymásután vált botránykővé két eset is, előbb a szerencsi rendőrségnek - egyébiránt videóra vett és pillanatokon belül százezrekkel megismertetett – az a hőstette, amint hajnaltájt elvitt egy olyan idős embert, aki a gépén tovább osztott valami badarságot. Majd nem sokkal később Gyula városában a helyi polgármester használta fel az új törvényt arra, hogy városbéli politikai ellenfelét elvitesse a rendőrséggel.

Mind a két ügy részben oly mértékben volt kisszerű, szánalmas és nevetséges veszélyeségű, hogy utólag is érthető az a fajta médiaszenzáció, amellyel ezekben a napokban a semmivé foszló két esetet tálalták. Nem részleteznénk tovább, inkább csatolnánk egy csokrot a médiavisszhangokból. A két ügy pillanatokon belül elérte a nemzetközi média és az európai politikai osztály ingerküszöbét is, ezért mutatóba erről is beillesztünk forrásokat:

https://hvg.hu/itthon/20200513_Remhirterjesztes_miatt_bevittek_a_gyulai_ellenzeki_kor_elnoket

https://index.hu/belfold/2020/05/13/remhirterjesztes_nyomozas_velemen_y_helsinki_bizottsag_faz_ekas_tamas/

<https://merce.hu/2020/05/15/felszivodott-a-rendorseg-a-gyulai-kapitanysagrol-a-momentum-tuntetese-elott/>

<https://merce.hu/2020/05/14/tasz-a-botranyos-rendori-intezkedesek-megmutattak-mit-visz-veghez-a-kormany-a-jarvanyveszely-leple-alatt/>

<https://merce.hu/2020/05/13/amikor-kormanykritikus-posztokra-sutik-ra-a-remhirterjesztest-az-maga-a-vegytisza-megfelemlites/>

https://index.hu/belfold/2020/05/14/remhirterjesztes_kozveszellyel_fenyegetes_rendorseg_kozlemeny/

https://hvg.hu/itthon/20200513_Remhirterjesztes_miatt_bevittek_a_gyulai_ellenzeki_kor_elnoket

<https://www.valaszonline.hu/2020/05/07/eu-neppart-tusk-orban-schopflin-gyorgy-podcast-hetivalasz-21/>

https://index.hu/belfold/2020/05/13/remhirterjesztes_nyomozas_velemen_y_helsinki_bizottsag_fazekas_tamas/

<https://hu.euronews.com/2020/05/14/nem-zarult-le-az-eljarasa-a-remhirterjesztes-miatt-eloallitott-momentumosnak>

Ezen a ponton talán be is lehetne fejeznünk a rémhírterjesztési kitérőt, hiszen a két felemlített eset arra is példa lehet, hogy nem érdemes fölösleges aggodalmakkal szemlélnünk mindezt. Ám a helyzet ennél sokkal bonyolultabb, mert azoknak is igazuk lehet, akik azt állították, hogy a napokig tartó médiavihar arra is alkalmas lehetett, hogy számtalan ember fejébe beleültesse az óvatosság és az önkorlátozás igényét. Jó-jó...ma még mind a két esetben elejtették az eljárást, de mi lesz akkor, ha majd legközelebb az ügyészség már nem tanúsít ilyen nagyvonalúságot?

Több szakíró úgy vélekedik, hogy ez az egész eljárás része annak a fokozódó politikai nyomásnak, amelyet némely kormányzati körökből rendre lehet hallani, miszerint ideje lenne korlátozni a facebook-használat parttalan szabadságát is. Erre már a nemzetközi életben számos példát láthattunk, csupa vonzó mintát jelentő helyről: Oroszországtól Iránig és Kínától Törökorszáig.

Egyelőre mi még megállunk a figyelmeztető minták produkálásánál, s nem tudni, hogy innét merrefelé vezet tovább út? Fél év múlva már biztosan ebben az ügyben is okosabbak leszünk.

4.Epilógus

Akadnak alkotmányjogászok, akik úgy vélték, hogy ez az új rémhírterjesztési szabályozás nem állná ki az alkotmányosság kontrollját, ezért az AB-hez fordultak. Az Alkotmánybíróság ezúttal meghazudtolva sokéves, óvatos és halogató munkamódszertét, szokatlanul gyorsan meghozta ítéletét. Június 17-én alkotmányosnak találta az új szabályt. Éppen akkor, amikor amúgy a rendkívüli állapotot a parlament megszüntette.

- <https://hirklikk.hu/kozelet/alkotmanybirosag-nem-alkotmanyellenesek-a-remhirterjesztesre-vonatkozo-szabalyok/365269>

- <https://alkotmanybirosag.hu/dontes/ab-hatarozat-alkotmanyjogi-panasz-elutasitasarol-9>

További irodalom a rémhírterjesztési ügyekhez:

- <https://www.klubradio.hu/adasok/felhatalmazasi-torveny-maga-az-uj-sagi-ro-a-celpont-111869>
- Tóth Mihály. Közveszély és rémhír. ÉS. ápr. 17.
- <https://www.kormany.hu/hu/hirek/nyolcvanharom-esetben-indult-eljaras-remhirterjesztes-miatt>
- Félnetek jó lesz. HVG. május 21.
- Kopogtatnak. MnCs. május 21.
- <https://jog.tk.mta.hu/blog/2020/04/a-remhirterjesztes-tenyallasanak-jogalkalmazasi-kerdesei>
- <https://tasz.hu/cikkek/dermeszto-hatassal-jarhat-a-remhirterjesztes-tenyallasanak-modositasa>
- <https://www.jogiforum.hu/hirek/41617>
- <https://www.amnesty.hu/eset/petice/remhirterjesztes>
- <https://www.ugyvedipraxis.hu/hirek/a-remhirterjesztes-egy-ugyved-szemevel>

Nem szeretnénk túlzottan messzire kalandozó következtetéseket levonni az előző nyolc oldalon kisebb-hosszabb terjedelemben ismertetett öt lépésből. Azt azonban nyomatékkal megismételjük, hogy mind az iskolarendőrség ötlete, mind a katonai jelenlét a vállalatoknál, mind a közérdekű adatigénylés lehetetlenné tétele, az új rémhírterjesztési tényállás, valamint a széleskörű nemzetbiztonsági megfigyelési lehetőségek intézményesítései ennek a három hónapnak a termékei voltak. És ma még egyikükről sem lehet tudni, hogy érvényben maradnak-e akkor is, amikor már nem lesz járványveszély? Vagy úgy járunk velük, mint az évekkel ezelőtt, a migránsveszély ürügyén bevezetett és újra meg újra meghosszabbított rendkívüli állapottal?

4.1. Az új helyzet körvonalai

A bevezető oldalakon már röviden érintettük, hogy Semjén Zsolt május 26-án egyfelől beterjesztette a felhatalmazási törvény visszavonásáról szóló javaslatát, majd egy másik javaslatával – 192 szakaszból álló, 250 oldalas törvénytöveggel, amellyel egyszerre 37 /!/

törvényt módosítanak – egyúttal meg is alapozta az új, a korábbi rendkívüli állapothoz képest sokkal rafináltabb, áttételek sorozatán keresztül érvényre jutó rendezés részleteit.

<https://www.parlament.hu/irom41/10747/10747.pdf>

<https://www.parlament.hu/irom41/10748/10748.pdf>

Az új rend végleges megszavazásáig eltelt 22 nap során számtalan elemző írta meg abbéli véleményét, hogy az az újfajta szabályhalom még nagyobb hézagokat hagy majd a tetszés szerinti kormányzati akarat, a rendeleti úton történő kormányzás bármikori bevezetéséhez és rendszeressé tételéhez. Ezután majd „*egészségügyi válsághelyzetnek*” fogják nevezni, amelynek elrendeléséhez elegendő lesz a tisztifőorvos javaslata, amit minisztere támogatólag terjeszthet elő, s a kormány már el is fogadja, és ennek megfelelően fog működni. Már az előző változatban is lényegében még az ellenőrző szerepéről is lemondott a parlament azzal, hogy előre jóváhagyta a későbbi kormánydöntések hatályban maradását. Ám ez az új megoldás még szélesebbre nyitja a kormányzati cselekvési lehetőségeket. Szorgos jogászok e szövegtengerben elmerülve több mint érdekes megoldásokat fedeztek fel.

- Az elrendelt válsághelyzet egyszer és azonnal újabb hat hónapra meghosszabbítható, lényegében szubjektív helyzetértékelés alapján is.
- Az egészségügyi válsághelyzet idején a honvédség fegyverhasználati jogokat kap, (gondolom, tüstént lelövik a vírust, ha szembejön az utcán...legfeljebb valaki majd megállapítja, hogy a tévedés elkerülhetetlen volt).
- A szövegtenger számtalan helyen és nagyon tudatosan módosít rengeteg olyan törvényt, amely érvényessége még 2010 előttről való, ezzel - és ez a magam személyes véleménye - egyfajta burkolt, ám igen hatékony alkotmánymódosítást is elkövetett. Ezt a megállapításomat azzal vélem alátámaszthatónak, hogy a javaslatban számtalan olyan törvényt módosítanak, amelynek az égvilágon semmiféle köze nincs az egészségügyi vészhelyzetekhez.

Ezek a kifogások legfeljebb a jogász-közvéleményt hozhatták némi indulatba, továbbá a szakújságírók tapasztaltabb rétegét. A mai magyar társadalom elsöprő többsége mindebből legfeljebb annyit érzékelhetett, mint amennyit a megszavazó Fidesz-frakció is. A járvány fölött aratott látványos győzelem örömeiben aligha fogták fel, hogy mire is adták az igen-szavazatukat június 17-én. A köztársasági elnök ezúttal ugyanolyan serény volt, mint a Ház elnöke, ezért ez a nagy horderejű törvénykezés páratlan gyorsasággal érkezett célba.

Ősszel majd meglátjuk, hogy a kormánynak és személy szerint Orbán Viktornak mely rendelkezések és lehetőségek lesznek a leginkább kedvére valók.

Néhány fontosabb írás az új szabálytömeghez:

- [-https://merce.hu/2020/05/27/kulonleges-jogokat-adna-maganak-a-kormany-egeszsegugyi-valsaghelyzet-esetere/](https://merce.hu/2020/05/27/kulonleges-jogokat-adna-maganak-a-kormany-egeszsegugyi-valsaghelyzet-esetere/)
- <https://444.hu/2020/05/26/orbant-nem-koronaztak-meg-de-teljesen-felesleges-volt-hatarozatlan-ideju-felhatalmazast-kernie-a-kormanyanak>
- https://hvg.hu/itthon/20200617_Ader_alairta_a_veszelyhelyzet_megszunteteserol_szolo_torvenyt
- <https://444.hu/2020/06/16/megszavazta-a-parlament-a-veszelyhelyzet-visszavonast>
- https://hvg.hu/itthon/20200616_Gulyas_Szerda_ejfelkor_veget_erhet_a_rendkivuli_jogrend_koronavirushttps://hvg.hu/360/20200616_orban_suddeutsche_zeitung_felhatalmazasi_torveny
- https://hvg.hu/itthon/20200616_Orban_mindenkire_lott_aki_mozgott_es_a_koronavirust_is_etalalta
- https://hvg.hu/itthon/20200616_Az_egyik_kezevel_elvette_a_masikkal_rogton_vissza_is_a_dta_maganak_a_hatalmat_a_Fidesz
- https://hvg.hu/360/20200603_szemle_EU_felhatalmazasi_torveny_bocsanatkeres
- <https://merce.hu/2020/05/30/felhatalmazas-csapda-mellekszerp/>
- <https://merce.hu/2020/05/30/felhatalmazas-csapda-mellekszerp/>
- https://hvg.hu/itthon/20200527_Orban_uj_felhatalmazasa_teret_ad_az_onkenynek
- https://hvg.hu/itthon/20200527_felhatalmazasi_torveny_orban_egeszsegugyi_valsaghelyzet_jarvanyhelyzet_koronavirus
- <https://444.hu/2020/05/27/egeszsegugyi-valsaghelyzetben-parlamenti-felhatalmazas-nelkul-kapna-kulonleges-jogokat-a-kormany-korlatlan-idore>
- Elengedték. Befejeződött vagy állandósult a rendeleti kormányzás? MnCS, jún. 4.
- Megtartotta magának. HVG, jún. 4.
- Gátlástalanul. MnCS: jún. 4. Kőszeg Ferenc esszéje Állandósuló kivételesség. ÉS, jún. 12. HalmaiGábor-Mészáros Gábor- Kim Scheppele

II. GAZDASÁGI KÉRDÉSEK

1. Magyarország konvergenciaprogramja 2020-2024

A kormány április 30-ával zárta le az idei Brüsszelnek beadott konvergenciaprogramját, amely ezúttal 2024-ig vázolja az általuk elgondolt főbb makrogazdasági folyamatok alakulását. A jelentésben az alappálya mellett két kedvezőtlenebb scenáriót is bemutatnak. „Az előrejelzés alappályája azzal a feltevéssel készült – olvasható az anyagban –, hogy a járványügyi helyzet Európa-szerte lehetővé teszi, hogy a gazdasági vérkeringés a második negyedévet követően fokozatosan normalizálódjon. Ezt a feltevést megalapozza, hogy egyfelől már több európai uniós tagállam a járvány megfékezésére meghozott intézkedéseinek enyhítésére készül, másfelől több magyarországi gyár is részlegesen újraindította a termelést április második felében. Mindez bizakodásra ad okot a tekintetben, hogy a konjunktúra szempontból a március 23. és április 20. közötti mélypontot – a Kormány intézkedéseinek köszönhetően – ismét konjunkturális élénkülés váltja fel.” (7.o.) A továbbiakban ennek az alappályának a főbb jellemzőivel foglalkozunk.

1. táblázat

A fontosabb makrómutatók alakulása a 2020. évi konvergenciaprogramban

(előző év = 100%)

Mutatók	2019	2020	2021	2022	2023	2024
GDP	4,9	-3,0	4,8	4,6	4,3	4,2
Háztartások fogy. kiadása	5,0	0,9	3,8	4,6	4,6	4,5
Bruttó állóeszköz-felhalm.	15,3	-8,8	5,5	4,8	3,4	3,2
Export a GDP-ben	6,0	-8,3	10,5	7,3	6,5	7,0
Import a GDP-ben	6,9	-6,8	8,9	6,3	5,6	6,2
Infláció	3,4	2,8	3,0	3,0	3,0	3,0
Foglalkoztatás	1,0	-1,8	1,6	0,8	0,4	0,3
Munkanélküliség rátája	3,4	5,6	4,3	3,7	3,5	3,3
Munkatermelékenység	3,9	-1,2	3,2	3,8	3,8	3,8
Centralizáció (Bev/GDP) rátája	44,0	44,0	43,2	41,3	40,3	38,8
Újraosztás (Kiadás/GDP) rátája	46,1	47,8	45,9	43,5	41,9	39,8
Államháztartás egyenlege/GDP, ráta	-2,0	-3,8	-2,7	-2,2	-1,6	-1,0
Államadósság/GDP, ráta	66,3	72,6	69,3	66,3	63,2	59,8

Forrás: Magyarország konvergencia programja 2020-2024

1.1.GDP-alakulás

A jelentés alapvetése, hogy a koronavírus okozta krízis egy ereje teljében lévő magyar gazdaságot ért el, amely még 2020 első két hónapjában is a konjunkturális fellendülés jegyeit mutatta. Következésképpen a járvány múltával, már 2021-ben felpattan a növekedés, a továbbiakban pedig a korábban vártnál – ti. a múlt évben bemutatott konvergencia-programbelinél - is erősebb dinamika lesz jellemző. Az erős Magyarországot az anyag főként a 2019-es adatokra hagyatkozva támasztja alá, s ebből a közelmúltélelemzésből kell a még szebb jövőre következtetnünk. (Karanténba zárt depressziósoknak melegen ajánlom gyógyírként a jelentés tanulmányozását.)

Az ideai visszaesést 3 százalékosra teszi a Pénzügyminisztérium, ami igazán merész az MNB Matolcsy György által májusban is megerősített 2-3 százalékos növekedésével szemben². Ebből és a 3,7 százalékos deflátorból 47.036 milliárd forintos nominális GDP adódik, 0,5 százalékkal magasabb, mint a 2019. évi (46.786,7 md). Vagyis szó nincs nagy bajról, a nominális GDP zsugorodásáról, mint történt ez 2009-ben. Sőt, azt a normát is tartjuk, hogy az uniónál nagyságrendekkel jobbak vagyunk. Rájuk momentán 7 százalék körüli visszaesést prognosztizálnak, aminél mi 4 százalékponttal jobbak vagyunk, vagyis továbbra is konvergálunk.

Ennél a prognózisnál május elején mások nagyobb recessziót jósolnak a magyar gazdaságban, így például a Kopint-Tárki 5,5 százalékos, a JP Morgan 6,3 százalékos, az Erste Bank elemzői 4,2 százalékos, a GKI 6 százalékos, a Morgan Stanley szintén öt százalékos. E két utóbbi előrejelzés még március utolsó dekádjában készült. Az EB áprilisban a magyar recessziót 7 százalékra tette, a bécsi WIIW intézet kutatói ugyanakkor 5,5 százalékra azzal, hogy jövőre is még csak 2 százalékos lesz a növekedésünk.

Megjegyezzük, hogy az Európai Bizottság is azzal a feltételezéssel állította össze prognózisát, hogy az év második felében már megjelennek a kilábolás jelei. A Világbank június elején 5 százalékos visszaesést jósolt, az OECD ugyanekkor 8 százalékos, de ha visszatér az év végén a járvány, akkor 10 százalékos zuhanást. Az IMF júniusvégi előrejelzésében ebben az évben 4,9 százalékkal hanyatlik a világgazdaság (két hónappal ezelőtt még csak 3 százalékos visszaesést prognosztizáltak).

² Matolcsy György és az MNB stábja június végén már csak 0,3-2 százalék körülire tette ideai magyar gazdasági növekedést. A második negyedévben 7 százalékos visszaesést várnak, de a második félévben már felívelést.

A Pénzügyminisztériumban készült anyag egyik alternatív scenáriójában, amely azt feltételezi, hogy a válság a III. negyedévben fog csak levonulni, 2020-ra 5,6 százalékos visszaesés szerepel úgy, hogy 2021-ben 4,9 százalékos visszapattanás lesz. A másik, ennél is kedvezőtlenebb variánsnál 7,3 százalékos az ideai recesszió azon a feltételezésen alapulva, hogy csak az utolsó negyedévben rendezőnek a gazdasági folyamatok a világban és nálunk is. E scenárió szerint is növekszik 2021-ben a gazdaság, de csak 3,2 százalékkal. Ám, ha 2020-2024 átlagában számítjuk a növekedési dinamikát, akkor lényegében nincs különbség az alap- és az alternatívákban vázoltak között, az átlagos növekedési ütem ugyanis mind a három esetben évi 3 százalékot jelez. De ha csak a 2021 utáni növekedési periódust tekintjük, akkor a legmagasabb évi átlagos ütemet a legnagyobb visszaeséssel kalkuláló variáns mutatja, 5,4 százalékot.

1.2.A növekedési pálya jellemzői

1. Szerkezetét tekintve a legerősebb húzóerőt a **fogyasztás** adja, amely – az alappálya szerint – 2020-ban sem esik vissza, 2021 után négy százalék fölé emelkedik, az utolsó két évben pedig a dinamikája meghaladja a GDP-jét. A válság után magasabb pályát jelez, mint amivel az egy évvel korábbi anyagban számoltak. Az élénk fogyasztást két körülményre alapozzák, egyrészt a nemzetközi viszonylatban is magas megtakarítási rátára (GDP arányosan 5 %), másrészt az olcsó fogyasztási hitelek kiterjeszhetőségére, minthogy nálunk nemzetközi összevetésben is alacsony a háztartások eladósodottsága, vagyis ennek növelésére van még tér.

A belső kereslet másik tényezője a **beruházás** ugyan 2020-ban számottevően visszaesik, de aztán visszapattan. Itt is magasabb növekedési pályát jeleztek az anyag készítői az előző évinél arra alapozva, hogy megerősödtek a magyar gazdaság fundamentumai, nőtt a tőkevonzóképesége, kedvező az adózási környezet és számos Eximbankos, MNB-s és MFB-s kedvező program, valamint direkt támogatás (KKM – HIPA) segíti a vállalkozások fejlesztéseit. Az n+3- as szabály alapján az uniós források is támogatják majd 2023-ig az állami fejlesztéseket.

Az alappálya szerint a **nettó exportnak** is lesz növekedést erősítő szerepe – ellentétben az utóbbi években tapasztalattal, amikor az levonást jelentett a belföldi felhasználásból -, legalábbis ez olvasható ki az importét meghaladó export dinamikából. Megjegyezzük, hogy ez is rendkívül ambiciózus, nemcsak az egy évvel korábban készült prognózis adatait írják felül, hanem exportpiacaink várható bővülésének ütemét is.

2. Alapvetően **intenzív növekedési pályát** terveznek, amelyben egyre nagyobb szerepet kap a munkatermelékenység emelkedése. A 2020. évi visszaesésben is kisebb szerepe van a termelékenység csökkenésének, a foglalkoztatás esésével szemben.
3. 2020-ban a potenciális növekedés is esik, annak valamennyi összetevője, de 2022-től már 3 százalék felett lesz, 2024-ben pedig eléri a 4 százalékot.
4. A külkereskedelmi mérleg egyenlege továbbra is aktív marad, a folyó fizetési mérleg múlt évi passzív jellege felszámolódik, de a **külső mérlegekre** nézve nem közölnek adatokat.
5. A 2020-ban bekövetkező visszaesés hatására az **államháztartás hiánya a GDP-hez viszonyítva** megemelkedik, ebben az évben 3,8 százalékra, de ezt követően visszaterelik a maastrichti 3 százalékos küszöb alá. Emiatt az **adósságpálya** is megemelkedik, 2020-ban az államadósság a GDP 72,6 százalékát fogja kitenni, és csak 2024-ben kerül 60 százalék alá. Láthatóan erre a két mutatóra erősen fókuszál a kabinet (függetlenségét védendő).
6. Az infláció 2020-ban 2,8 százalékra esik vissza, ezt követően pedig – függetlenül az élénk fogyasztási kereslettől és a gyenge árfolyamtól – a jegybank 3 százalékos célját tartja.

1.3.Munkaerőpiac

1. A **foglalkoztatottak** száma 2020-ban 1,8 százalékkal csökken, ami 81 ezer fős mérséklődést jelent évi átlagban. Ezt követően azonban emelkedik, és már 2022-ben meghaladja a 2019. évi átlagot, majd csökkenő ütemben, de a ciklus végéig tovább növekszik. Ez 2020-t illetően egészen elképesztő optimizmusra vall, amikor már az első negyedévi adatok alapján 31,3 ezerrel csökkent a munkaerő-felmérés szerint a foglalkoztatottak száma, s tudvalevő, hogy az első két hónapot még béke jellemezte a munkaerőpiacon. Másrészt az is tudvalevő, hogy az utóbbi években keresleti oldalról túlfűtött volt a munkaerőpiac, kérdés az oktatási rendszer lebutítása mellett honnan gondolnak minőségi munkaerőt meríteni.

Az Európai Bizottság által készített prognózis szerint 2020-ban 3,8 százalékkal csökken (172,1 ezer fő) a foglalkoztatottak száma a magyar gazdaságban, ami több mint a duplája a kormány által feltételezettnek.

2. Az anyag készítői szerint a **munkanélküliség rátája** 2020-ban 5,6 százalékra emelkedik, ezt követően azonban folyamatosan csökken és a tervidőszak végére eléri a 2019. évi szintet. Ez annyit tesz, hogy a munkanélküliek száma kb. százezer

fővel emelkedik meg az esztendő átlagában. Hangsúlyoznunk kell, hogy ez a KSH munkaerő-felmérésének fogalma szerinti munkanélküliség, aminek módszertana a nemzetközi gyakorlatot követi, de korlátozottan ad információt a munkát keresőkről. Nem minden állását veszítő válik ugyanis munkanélkülivé. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál regisztrált munkanélküliek száma valamivel közelebb van a tényleges helyzethez. A 2020. első negyedévi számok a következők szerint alakultak. A márciusban megindult elbocsátások után a KSH munkaerőfelmérése 7 ezer fős gyarapodást rögzített az egy évvel korábbi szinthez képest.

Ennek a képtelenségét azonban a hivatal is érzékelte, és mellékinformációként közölte, hogy 56 ezer olyan álláskeresőt talált még, akik közül csak 2 ezren minősültek a nemzetközi szabályok szerint munkanélkülinek. A többi 54 ezer az inaktívok számát gyarapította. Ha őket is munkanélkülinek tekintjük, akkor 227 ezerre emelkedett az állást keresők száma, ami megközelítette a regisztrált munkanélküliek első negyedévi 265 ezer fős átlagát (ez meg azért nem pontos, mert nem mindenki regisztráltatja magát).

Ezt a hosszú litániát csak azért írtam le, hogy korántse legyünk nyugodtak ilyen haváriás időszakban, mint amilyen most van, egyetlen KSH adat láttán. Május elején különféle felmérések eredményét hozták nyilvánosságra, ezek szerint áprilisban a dolgozók 9-10 százaléka elvesztette a munkáját (ebben lehetett vállalkozó is, aki kénytelen volt az üzletét bezárni). Ha a nyitások után a munkát keresők száma mérséklődni fog, becslésem szerint az esztendő átlagában kb. 340 ezer honfitársunknak nem lesz fizetős munkája. Vagyis a munkanélküliség ebben az évben több mint a duplájára emelkedik. Ez az adat közelebb áll az EB prognózisához, amely azt feltételezi, hogy a munkanélküliség rátája 2020-ban 7 százalékra emelkedik a magyar gazdaságban.

1.4.A konvergenciaprogramban bemutatott kockázati pályák

A következő táblázatokban csak azokat a mutatókat állítottuk be, amelyek az alappálya adataival összevethetők. Meglehetősen, a modellek készítői ezen kívül is jeleztek eltéréseket, és azok mértékét is meghatározták (pl. a versenyszféra foglalkoztatására vagy átlagbéreire), de ezek adatait a PM nem volt szíves az alappályában bemutatni.

2.táblázat

Ha a járvány a III. negyedévben érne véget

(előző év = 100 %)

Mutatók	2020	2021	2022	2023	2024
GDP	-5,6	4,9	6,6	4,5	4,7
Háztart.fogyasztási kiadása	0,2	2,6	5,0	5,4	4,7
Bruttó állóeszköz-felhalm.	-13,6	6,1	6,5	4,6	4,0
Export	-22,7	12,7	13,6	6,9	13,6
Import	-20,8	10,8	12,5	6,2	9,6
Infláció	2,7	2,5	2,7	3,2	3,3
Államh. egyenlege/GDP	-4,3	-3,1	-2,0	-1,3	-0,8

Forrás: Magyarország konvergencia programja 2020-2024

3. táblázat

Ha a járvány a IV. negyedévben érne véget

(előző év = 100 %)

Mutatók	2020	2021	2022	2023	2024
GDP	-7,3	3,2	8,5	5,1	4,8
Háztart.fogyasztási kiadása	-0,2	1,4	4,7	6,8	5,0
Bruttó állóeszköz-felhalm.	-16,8	3,0	9,0	6,5	5,3
Export	-32,2	4,9	25,8	6,5	12,9
Import	-30,0	3,1	24,2	6,2	11,8
Infláció	2,6	2,2	2,3	3,3	3,6
Államh. egyenlege/GDP	-4,6	-3,7	-1,8	-0,9	-0,9

Forrás: Magyarország konvergencia programja 2020-2024

Az Európai Bizottság tavaszi prognózisa és a magyar konvergenciaprogram nagyjából egyidőben készülhetett, mindkettőt május első napjaiban publikálták, így azok összevethetők. Még annak alapján is, hogy az unióban is úgy gondolják – ezzel a feltételezéssel állították össze prognózisaikat -, hogy a járvány a második negyedévben lehúzódik Európában és ezért a második félévben normalizálódhatnak a gazdasági folyamatok. A következő táblázatban a

Kormány által elfogadott alappálya adataival tesszük egybevethetőnek az EB prognózisában szereplő főbb makró mutatókat.

4.táblázat

Prognózisok a magyar gazdaságra

(előző év = 100 %)

Mutatók	EB prognózis			Kormányprognózis		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
GDP	4,9	-7,0	6,0	4,9	-3,0	4,8
Háztartások fogyasztása	5,1	-6,0	5,5	5,0	0,9	3,8
Közösségi fogyasztás	1,7	5,0	-1,4	1,7	1,5	0,7
Bruttó állóeszköz.felhalm.	15,3	-18,7	8,9	15,3	-8,8	5,5
Export	6,0	-14,0	11,2	6,0	-8,3	10,5
Import	6,9	-15,0	10,1	6,9	-6,8	8,9
Foglalkoztatottak	1,7	-3,8	1,1	1,0	-1,8	1,6
Munkanélküliség rátája	3,4	7,0	6,1	3,4	5,6	4,3
GDP deflátor	4,5	4,2	3,1	4,5	3,7	3,2
Infláció	3,4	3,0	2,7	3,4	2,8	3,0
Folyó fizetési.mér. egyenlege/GDP	-0,9	1,3	1,5	-0,9	n.a.	n.a.
Áh deficit/GDP	-2,0	-5,2	-4,0	-2,0	-3,8	-2,7
Államadósság/ GDP	66,3	75,0	73,5	66,3	72,6	69,3

Forrás: Magyarország konvergencia programja 2020-2024 és EB prognózis: European Economic Forecast, Spring 2020

Egyébként hivatkozott dokumentumában az EB 2020-ra 7,4 százalékos visszaesést prognosztizál az unióra, az eurózónára 7,7 százalékos, a világgazdaság egészére pedig 3,5 százalékos. 2021-re viszont már növekedést: az EU-ra 6,1 százalékos, az eurózónára 6,3 százalékos, a világgazdaságra pedig 5,2 százalékos.

1.5.Monetáris és árfolyampolitika

Az árfolyampolitikát gyorsan el lehet intézni, ti. erről egy árva szó sincs a jelzett cím alatti fejezetben. (Természetesen, mert a jegybanknak nincs árfolyampolitikája, a pénzügyminiszter pedig csak hallgasson.) Megjegyezzük, hogy a programot a 2019. évi 325,3 forintos euró árfolyam után 2020-ra 350,3 forintossal számították, ezt követően pedig a tervidőszak végéig 353,8 forintos euróárfolyamot vetítettek ki.

Az anyag beszámol az MNB monetáris politikai eszköztárának 2019. évi változásairól (lazítások) és a 2020. márciusától meghozott intézkedésekről. Összefoglalójából

megtudhatjuk, hogy az „MNB új monetáris politikai mixének célja a hozamgörbe hosszú végének lejjebb szorítása a pénzügyi rendszerbe helyeződő addicionális likviditás által, amelyet a rövid oldalon az egyhetes betéti eszköznek köszönhetően ellentétes folyamat egészít ki. Utóbbi a megemelkedett forintárfolyam nyugtatását is támogatja. Mindezzel várhatóan a hozamgörbe laposabbá válik. Összességében elmondható tehát, hogy a magyar monetáris politika 2019-ben a lassú, fokozatos szigorítás felé irányult, 2020-ban azonban a koronavírus-járvány gazdasági és piaci hatásainak enyhítése ösztönözte a monetáris politika alakulását. Ennek keretében viszont számos, főképp likviditástámogató intézkedés mellett végül szigorítás is szükségessé vált.” (26. o.) Vagyis az ellentétes hatású intézkedéseket új monetáris politikai mixként állítják be, de egy szót sem szólnak a szigorra váltást kikényszerítő körülményről.

A Pénzügyi szektor c. fejezetben beszámolnak

- a tavalyi sikeres vállalati hitel-felfuttatásról (igaz, ezek zöme rövid lejáratú, prolongált kölcsönöket jelentett),
- a koronavírus válságra adott válaszként megnyitott v. megújított vállalati hitelkonstrukciókról: Növekedési Kötvényprogram fellazítása, Növekedési Hitelprogram Hajrá és a kiterjedt garanciavállalásokról (igaz legalább hozzáteszik, hogy 2020-ban a vállalati hitelkereslet érdemi csökkenése várható az árbevételkiesések, beszállítói fennakadások és a foglalkoztatás visszaesése!, valamint a beruházások halasztása miatt),
- a lakossági hitelezés múlt évi sikeres kiterjesztéséről (igaz, a fogyasztási hitelnövekmény kb. kétharmadát a Babaváró hitelek adták),
- a tavalyi MÁP+ kötvény sikeréről (igaz, a kamatszolgálat GDP arányosan is megemelkedett és a lakosság készpénztartaléka, amelynek felszívását ezzel a konstrukcióval kívánták elérni, magas maradt, állománya 5200 milliárd forintot tett ki).

1.6.Költségvetési politika

1.6.1.A 2019. évi költségvetés teljesítése

Élményt jelent ezt is végigolvasni, mert csupa sikerekről értesülhetünk mind a bevételi oldalon meghozott intézkedések, mind a kiadások tekintetében, ami mind a jó kormányzásnak köszönhetően állt elő. Igaz, a hiánymutató – a vártnál jobb növekedés és magasabb infláció ellenére is – magasabb lett a tervezettnél, 1,8 %/GDP helyett 2 százalékra teljesült, de így is alatta maradt a maastrichti előírásnak és mérséklődő trendbe illeszkedett.

2. Am egy későbbi fejezetben, amelynek címe: **Bevételek szerkezete és hatékonysága** hat oldalon keresztül kísérhetjük figyelemmel a 2010 utáni sikeres adócsökkentési és adóelkerüléseket kiiktató intézkedéseket. Bevezetőjében így fogalmaznak: „A 2010 óta eltelt időszakban számos jelentős, az adórendszer versenyképességének növelését célzó intézkedés történt. A 2010-2014 közti időszakban megvalósultak a legjelentősebb szerkezeti átalakítások, melyet az adóbeszedés hatékonyságának növelése, a munkát és jövedelmeket terhelő adók jelentős csökkentése, illetve a gazdasági növekedést elősegítő célzott kedvezmények rendszerének szélesítése követett. A Kormánynak továbbra is kiemelt célja a gazdaságot terhelő adó- és járulékterhek csökkentése és az adórendszer foglalkoztatás- és vállalkozásbarát jellegének erősítése. Ezen céllal összhangban az adópolitika a következő években továbbra is a munkát terhelő adók és a vállalkozások adó- és adminisztrációs terheinek csökkentésére, az adóbeszedés hatékonyságának növelésére, valamint az adórendszer egyszerűsítésére fókuszál.” (42. o.)

1.6.2.A 2020. évi költségvetés

Tudvalevő, hogy ezt a költségvetést az elmúlt év nyarán fogadták el 4 százalékos növekedés feltételezésével, amelyben az államháztartás hiánya radikálisan csökken, a GDP egy százaléka, és az államadósság rátája is mérséklődik. A koronavírus okozta világjárvány gazdasági következményei azonban jelentős mértékben átírták ezt a pályát. Korábban szó volt arról, hogy 2020-ra új költségvetés készül, ám erre – a konvergenciaprogram benyújtásáig - nem került sor. A bemutatott anyagban a 2020. évi költségvetésről csak a „COVID-19 fényében” van szó. A 2020-ban követendő fiskális politika célját egyetlen mondatban foglalja össze az anyag: „A fiskális politika a válság elleni védekezés során célzott, a költségvetés egyenlegének szintjén kellően rugalmas megközelítést tervez alkalmazni a megfelelő reagálás és a szükséges anticiklikus keresletélénkítés megvalósítására.” (29.o.) E rettenetes bikfanyelvű megfogalmazásból talán valamelyest kiolvasható az a cél, hogy a költségvetés a kereslet élénkítésén keresztül anticiklikus gazdaságpolitikát kíván elérni, szolgálni. E helyes elképzelésnek azonban az anyagban nem találjuk a számszerű lenyomatát.

- Az adókiengedés a GDP 0,757 százalékát teszi ki, amiből a szociális hozzájárulás további 2 százalékpontos csökkentése az eredeti költségvetésnek is része volt, nagysága a GDP 0,34 százalékát jelenti. Vagyis az járványra való tekintettel foganatosított adókedvezmények mindössze 196 milliárd forint költségvetési bevételkiesést jelentenek.

- Ugyanakkor új elvonásokat is foganatosítottak a járványra való tekintettel, úgymint a pártok támogatásának megfelezését, a bankadó megfejlését, az önkormányzatok gépjárműbevételének elvételét és különadó kivetését a kiskereskedelemben. Ezek együtt 127 milliárd forintot tesznek ki. A kiengedés és a centralizáció különbözete 69 milliárd forint, a GDP 0,15 százaléka.
- A fogyasztási kereslet élénkítésére néhány tételt találtunk: az egészségügyi szakdolgozók és ápolók novemberi további fizetésemelését (82 md Ft), de ez az eredeti költségvetésben is szerepelt, továbbá az egészségügyben dolgozóknak beígért 500 ezer forintos egyszeri jutalom valamikor a nyáron (70,6 md Ft), és a rövidített munkaidőben dolgozók bérének kiegészítése (150,4 md), valamint a K+F-ben részt vevők bérének 40 százalékos emelése (23,5 md), mindkét utóbbi tétel 3 hónapra szól. (A 13. havi nyugdíj első része majd 2021-ben fog megjelenni.) Többletköltségvetési ráfordítás többletkereslet-teremtő hatása a GDP 0,5 százaléka.
- A beruházási keresletet majd az év második felétől tervezik élénkíteni, részben a nagy- és közepes vállalatok beruházásaihoz adott támogatásokkal (50 md), részben egyszerűsített pályáztatás keretében mindenféle cégnek, aki beruházni akar, környezetvédelmi fejlesztést végrehajtani, felsőfokú digitális oktatást kiépíteni. Ez a program még nincs kidolgozva, áthúzódik 2021-re is. 2020-ra előirányzott összege 235 milliárd forint. Összesen tehát 285 milliárd forintról van szó, ami persze még a levegőben lóg, mert a válság kiváltotta bizonytalanság miatt inkább halasztódnak a korábbi beruházási elképzelések is. Az összeg a GDP 0,6 százaléka.

Nem vitatva, hogy a recesszió miatt az államháztartás hiánya megugrik, úgy ítéljük meg, hogy a GDP arányában 3,8 százalékra tervezett deficitnek nem lesz többletkereslet kiváltó hatása. A hiány a bevételek elmaradása miatt áll elő. A fiskális politika a járvány-okozta kiadási többleteket és a gazdaságvédelmi akciók forrásigényét részben a centralizáció növelésével, részben a költségvetésen belüli átcsoportosításokkal fedi le.

Április elején (6-án) három alapot állítottak fel, a következő paraméterekkel:

1. Járvány elleni védekezési alap

Forrásai: Országvédelmi alap	378,0 md
centralizált gépjárműadó	33,0 md
pénzüintézeti különadó	56,4 md
kiskereskedelmi különadó	36,0 md

pártok elvont támogatása	1,3 md
egészségügyi dolgozók béremelése	82,0 md
egyéb költségvetési átcsoportosítás	47,0 md
Összesen:	633,7 md
Felhasználása: eü-i béremelés és egyszeri bértámogatás	152,6 md
eldöntött és megvalósított eszközbeszerzés április elejéig	380,5 md

Ebből a forrásból tervezték finanszírozni az Operatív törzs valamennyi döntését, továbbá a gyés, gyed, gyet meghosszabbítása miatti többletköltségeket, és terveztek belőle az önkormányzatoknak is segítséget nyújtani.

Többször elhangzott, hogy ez felülről nyitott alap. A pénzügyminiszter szerint április végéig 600 milliárd forintot használtak fel belőle. A konvergenciaprogram megadott paraméterei szerint az induló összeg 672 milliárdra nőtt. Csak remélni merjük, hogy a parlament és a Számvevőszék egyszer majd részletesen bemutatja, miként költötték el e forrás többszáz milliárd forintját.

2. Gazdaságvédelmi alap

Forrásai: Nemzeti Foglalkoztatási Alap	423,1 md
államháztartáson belüli átcsoportosítások	922,5 md
(ésszerű megtakarítások, halasztható kiadások)	
összesen:	1.345,6 md
Felhasználása: munkavédelemre	173,9 md
ebből: bértámogatás	150,4 md
K+F mérnökök bértámogatás	23,5 md
munkahely teremtésre – kidolgozás alatt	235,0 md
ebből elfogadott (HIPA)	51,7 md
gazdaság újraindítására, kidolgozás alatt	643,9 md
vállalatok finanszírozása, részben elfogadott	47,2 md
ebből garanciavállalás	28,2 md

A fenti kimutatásokból a következők vehetők ki.

- A járványalap kb. fele a gazdaságvédelminek. A felhasználásáról érkező információk alapján a tényleges szükségletekhez képest túlzott készletfeltöltés

történt – vagy/és reexporton értékesítenek³. Mindennek ellenére még május első dekádjában is érkeznek hírek arról, hogy még mindig nincs elégséges védőfelszerelés az egészségügyi intézményekben.

- A két alap együtt kb. 2000 milliárd forintot tesz ki, a GDP 4,3 százalékát. Palkovics László – amikor április elején gazdaságtörténetileg egyedülálló csomagról beszélt, annak összegét 9200 milliárd forintban határozta meg. Meglehetősen, a különböző hitelforrásokból és a hitelmoratórium összegéből áll, vagyis a gazdasági védekezés zöme ki van szervezve, rá van terhelve a kereskedelmi bankokra, az Eximbankra és az MFB-re. A konvergenciaprogramban is utalnak erre, mégpedig úgy, hogy az MNB intézkedéseivel együtt a védekezésre fordított összegek a GDP egyötödét fogják kitenni.

3. *Az Európai Unióból érkező támogatások alapja*

Forrása: O

Felelőse: Gulyás Gergely – csak meg tudja oldani valahogy.

XXXXXXXX

Az Operatív törzs felállításától a rendkívüli helyzet megszűntéig hozott döntéseket a következő írásban foglaltam össze.

A veszélyhelyzet június 18-i lezárásával véget nem érőnek tűnő ünneplésbe kezdett a karmester és dalárdája, mintha nekik köszönhetnénk, hogy a vírus más országokkal összevetve nálunk szolidabb lefolyású volt.

Hát nem!

A gyepelőt ugyanis közénk vetették: egy magára hagyott társadalom védekezett úgy, ahogy tudott, megrémülve az olaszországi járvány látványától. Az egészségvédelem kimerült a „maradj otthon” és „moss kezet” intelmében, a háztartások anyagi védelmére pedig morzsácskák jutottak a költségvetési nagykalapból. Más uniós országok GDP-jük több mint 10 százalékát fordították a lakosság fogyasztásának mentésére, nálunk erre ténylegesen legfeljebb egy százalék jutott. A kormány által bementett, GDP-arányos, 20 százalékos „mentőcsomag”

³ Június végén Varga Mihály azt nyilatkozta, hogy az alapból 480 milliárdot használtak fel. Ebből, mint a KKM-től megtudtuk, 300 milliárdot tett ki a 16000 lélegeztetőgép megvásárlása. Ez azt jelenti, hogy egy készüléket kb. 19 millió forintért vettek, amikor ennek a piaci ára kb. az ötöde volt. A járvány csúcsán egyébként mindössze nyolcvan volt gépre kapcsolva. S nem mellesleg megindult a magyarországi gépgyártás is, amikor is napi 10 készüléket tudnak összeszerelni.

zöme hitel, illetve garanciavállalás; a vállalkozások közvetlen támogatása jó, ha 2 százalékot kitesz.

Ebben az írásban az elérhető számok alapján megpróbálok **mérleget készíteni** arról, hogy az Operatív Törzs felállításától (január 31.) a veszélyhelyzet megszűntéig mi jellemezte a kormányzati költségeket.

Április elején a költségvetési pénzek koncentrálására felállították a Járvány Elleni Védekezés Alapját és a Gazdaságvédelmit.

A **Járvány Elleni Védekezés Alapjába** beletették a 2020-as költségvetés szabad tartalékát, az Országvédelmi alap 378 milliárdját, ami rendjén való, hiszen az a rendkívüli költségvetési kockázatok ellensúlyozását szolgálta. Ide irányították az egészségügyi dolgozók költségvetésbe egyébként is betervezett, év végi béremelési forrását, 82 milliárd forintot, ami sima átcsoportosítást jelentett. Besöpörtek a költségvetésből még – nem tudni honnan – 47 milliárdot és további 127 milliárdot azzal a felkiáltással, hogy a válság terheiből mindenkinek ki kell vennie a részét. Ám az e szlogenre hivatkozott intézkedések a bosszú, a büntetés és a kárörvendés stichjétől bűzlöttek, amikor az önkormányzatokat, a pártokat, a megszerzésre rég kiszemelt kereskedelmi cégeket és a bankokat (de csak átmenetileg) megsorozták.

Összesen 633,7 milliárd forintot kalapoztak össze; ebből tervezték finanszírozni az Operatív Törzs döntéseit, továbbá a gyes, gyed, gyet meghosszabbítása miatti többletköltségeket, valamint az egészségügyi béremelést és bérkiegészítést (bruttó ötszáz ezer ft/fő). Az alapból való felhasználás mértékéről ellentmondó kormányzati híradások jöttek, április végén például az, hogy már 600 milliárdot elköltöttek belőle, júniusban azonban 480 milliárdra apadtak a kiadások.

Június végén megtudtuk, hogy az alapból 300 milliárd forintot 16 ezer lélegeztetőgépre adtak ki, miközben a hazai gyártás is megindult. Így momentán kb. 20 ezer készülékünk van, miközben a járvány csúcspontján is csak nyolcvanat kellett igénybe venni. Nem kis túlbiztosítás! Hogyan fordulhatott elő, amikor március 13-án Orbán Viktor arról adott számot, hogy az egészségügyben meglévő 2000 készülék elégséges tartalékot jelent?

A hazai gyakorlat ismeretében csak azt tudjuk feltételezni, hogy egyeseknek jó üzletnek bizonyulhatott a készülékek behozatala. A KKM-től kapott információ alapján az átlagos beszerzési ár 18,7 millió forintra jön ki, ami kétszerese a legprofibb amerikai gékének. Mi meg a kínaiaktól vásároltunk, ahol a normál ár 4 millió forint körüli lehetett (de a kereslet-

felhajtotta ár sem nőhetett ennek a duplájára). Most az a terv, hogy 9000 készüléket eladnak, s ha ezt a beszerzési ár feléért sikerülne, a kapott 81 milliárd forintot illő lenne az akciót finanszírozó, a válság alatt többszörösen megszorongatott önkormányzatoknak visszaadni. Ennek a megtörténte azonban bizonyosan nulla valószínűségű.

A Járvány Elleni Védekezési Alapot a jövő évi költségvetésbe is beállították - miközben a járványt már ez év második felében kiiktatódnak vélelmezik a költségvetés készítői! –, és az ide bedarált, önkormányzatoktól elvont 87 milliárd forintról sem mondanak le, sőt, a gépjárműadót a továbbiakban is 100 százalékban tartósítják a központi költségvetésben.

Ennél cifrább a helyezett a **Gazdaságvédelmi Alappal (1345,6 md)**.

Ide suvasztották be a Nemzeti Foglalkoztatási Alapot (423 md) és összekapartak további 923 milliárdot az államháztartás más előirányzataiból, ennek a részletei azonban nem ismertek. Április végéig az alapnak még csak a húsz százalékára volt program, főként bérkiegészítésre, de azóta már tudjuk, hogy innen finanszírozzák a Budapest-Belgrád vasút ez évi 82 milliárdra emelt kiadásait, az Erzsébet és ifjúsági táborkok költségeit, támogatják a nagycégek nagyberuházásait (minél nagyobb, annál nagyobb mértékben), de ebből jutott 36,5 milliárd forint a határon túli gazdaságfejlesztésre is, legutóbb pedig a nemzeti korcsolyázó központra (1,1 md), a várbeli építkezésekre (10 md), kerékpáros létesítményekre (4,3 md), a 2021. évi vadászati kiállításra (a korábbi 7,7 milliárdot 2,2 milliárddal megfejelve) és kormányzati kommunikációra (2,1 md).

A kiragadott példákkal csak azt akarom illusztrálni, milyen hatalmas a fantáziája a kabinetnek, amikor gazdaságvédelem címszó alatt szórogatja szerte szét az állampolgárok pénzét. Az igaz, hogy minden kiadásból lesz valami kereslet, ami kínálatot generál és abból újabb kereslet, de egyfelől most rövid távon a munkát nem találók jövedelmét kellett volna pótolni, másfelől pedig hosszú távon korántsem mindegy, hogy milyen kapacitások épülnek ki, azok milyen termelő-, versenyképességnövelő erővel bírnak. Láthatóan a kormányzati döntések ettől eltérő szempontokat követnek, gazdaságvédelemre való hivatkozásuk merő szemfényvesztés.

Sajnálatos módon ugyanez jellemzi a jövő évi költségvetésben kialakított Gazdaságvédelmi Alap tervezett felhasználását is. Az összes elköltésre szánt 2555 milliárd forintnak legfeljebb a 37 százalékára lehet ráfogni (és ekkor nagyon jóhiszemű voltam), hogy ténylegesen a gazdaság és a társadalom fejlődését szolgálja – hosszabb távon. Nem vitatom a többi jogosultságát – bár lenne mit bőven kapargatni rajtuk – csak azt a hazugságot és a társadalom megvezetését

kifogásolom, hogy mind erre ráhúzzák a gazdaságvédelem megtévesztő ruháját. **Álságos, képmutató kormányzati magatartás.**

Ugyanakkor egy szempontból el kell ismerni a kabinet döntéseit: azok - járvány, veszélyhelyzet ide vagy oda – következetesek voltak. Következésként kitartottak a korábban követett prioritások mentén, mintha mi sem történt volna folyósították a támogatásokat sportcélokra, egyházaknak, határon túliaknak, erőszakszervezeteknek, turizmusra, a kedvenc kulturális körnek, és vállaltak mindezen célokra kötelezettségeket a következő évekre is. (Ez utóbbiból kitűnik a turizmus, amelynek dotálását 2021-től 2030-ig 581 milliárd forintos keretben vállalták.)

Amikor márciusban elért bennünket a vész, egy kicsit mindenki elgondolkodott azon, hogyan készülhetne föl a járvány kivédésére, a várható jövedelemkiesésre, esetleg a kijárási korlátozásokra. Aki csak tehetett feltankolt gyógyszerekből, tisztasági és fertőtlenítő szerekből, tartós élelmiszerekből, lemondott az utazási tervéről vagy legalábbis felfüggesztette azt. A nők a legkevésbé sem gondoltak tavaszi ruhatáruk felfrissítésére, a férfiak sem fontolgattak autóvásárlási terveket. Nem véletlen, hogy beomlott az ékszer-, a műkincs- és a lakás piac is. A háztartások alkalmazkodtak az élethelyzet gyökeres megváltozásához. **Nem így a sokak által szeretett kormányunk.**

Plakátjuk alapján, hogy ti. „Egyetlen magyar sincs egyedül. Megvédjük a munkahelyeket és a biztosítjuk a családok megélhetését” azt gondoltam, hogy át fogják dolgozni a költségvetési előirányzatokat, lemondanak a nélkülözhető, későbbre halasztható kiadásokról, és azokat vagy egy részüket átcsoportosítják a háztartások életben tartására és az egészségügyre. Kíváncsiságból elkezdtem olvasni a Magyar Közlönyöket, és az Operatív Törzs felállításától kezdve a veszélyhelyzet megszűntetéséig feljegyzéseket készítettem az itt publikált kormányzati döntésekről. A kialakult összkép nem igazolta vissza a józan várakozásokat, inkább azt üzenete, hogy nálunk nincs is semmiféle válság, a kormány olyan döntéseket hoz garmadával, mintha még mindig a régi világ volna. **Hihetetlen pénzszozást hajtottak végre, amit a következő táblázatban foglaltam össze.**

A kormány egyes pénzügyi döntései az Operatív Törzs felállításától a veszélyhelyzet megszűntéig a Magyar Közlönyben megjelent adatok szerint (Ft)

Kifizetési cím	2020-ra	Kötelezettségvállalás későbbre
Sport	94.401.769.404	3.478.202.268
Határon túliak	55.632.803.076	420.000.000
Egyházak (mo-iak)	22.953.086.258	2.046.096.619
Minisztériumi igazgatás	36.595.792.094	-
Turisztika	93.670.081.266	583.400.000.000
Egyéb, veszélyhelyzetben halasztható	276.483.721.073	18.186.157.783
Összesen, ami nem volt hazai életszükséglet	579.737.253.171	607.530.456.670

A *sportcélú kiadásokon* belül támogatásokat folyósítottak a versenysportra, hazai és nemzetközi sporteseményekre, atlétikai, kézi- és kosárlabda, valamint labdarúgó stadionokra, kiemelet sportegyesületek, sportszövetségek működésére, sportparkoknak, sőt, olimpiai felkészülésre is. A 94 milliárdos összeg kb. 50 tételből állt össze.

A *határon túliaknak* átutalt 56 milliárd főként a gazdaságfejlesztést célozta meg, de jutott belőle hitelre és sportra is. (Újraelosztó központjukat, a Bethlen Gábor alapot is rendszeresen kistafirozták.)

A *magyarországi egyházaknak* most kevéssel, 23 milliárd forinttal kellett beérniük, amiben a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus (elmarad!) támogatásán túl templom- és egyházi iskolaépítések, valamint egyházi közösségi feladatok ellátása szerepelt.

A *minisztériumok igazgatására* kiutalt 36,6 milliárd forinton belül a legnagyobb összeget (15 md) a kormányzati kommunikáció tette ki. Hat milliárdot csoportosítottak át az ITM többletfeladataira (az EMMI kivezetésének pandant-jaként?), és kb. 5 milliárdot akaszthattak le a kormányhivatalok; 2,7 milliárdot utaltak ki a Bp. Környéki Törvényszék elhelyezésére.

A *turisztikai jellegű* pénzkihelyezések (zömük a Magyar Turisztikai Ügynökséghez került további újraelosztásra) fejlesztéseket szolgáltak, kastélyprogramokat, szálláshely-, ifjúsági tábor fejlesztéseket. De jutott pénz borpromócióra és a Boucose d'Or Europa 2021-es budapesti megrendezésének pályázati díjára is.

A legnagyobb tételt az egyéb, csoportba nem sorolható, ám szükséghelyzetben *halasztható kiadások* adták, nem mintha az előbb felsoroltak nem lettek volna ilyenek. Itt a nagyon is felesleges, vagy/és értelmetlen, vagy/és káros kiadásokat összegeztem. Többek közt a tömeges bevándorlás elleni védekezésre fordított és a Terrorelhárítási Központnak adott 46 milliárdot, a Bp-Belgrád vasút 82,1 milliárdját, az ürtevékenységgel kapcsolatos 2,5 milliárdot, a nemzeti összetartás évére szánt több mint 7 milliárdot, az Eiffel Műhelyház és Operaház felújításának 6,5 milliárdját, az André Kertész fotógyűjteményének megvásárlására nyújtott 6,1 millió dollárt, a Petőfi Irodalmi Múzeumnak kiutalt 1,3 milliárd forintot (ez is újraosztó központ). Itt rögzítettem a belorusz és a mexikói templom, valamint a szíriai kereszties lovagvár felújítására kiutalt 941 millió forintot, továbbá a győri állatkertnek folyósított 880 milliót és a honvédségnek, rendőrségnek, katasztrófavédelemnek kiszignált több mint 100 milliárdot.

Mindezek a tételek, amelyeket három és fél hónap alatt megítélésem szerint részben vagy egészben valóságos gazdaság- és társadalomvédelemre lehetett volna fordítani úgy, hogy a válság legyűrése után a magyar gazdaság tartós fellendülését szolgálják – az embertökébe történő befektetéseken (oktatás, egészségügy) keresztül is -, **össességében 580 milliárd forintra tehetők. Ám erre most már nem kerül sor, és a 2021-es költségvetést ismerve, jövőre sem.**

(Megjelent a Hírklikken Mire folytak el a költségvetési pénzek? – címmel 2020. június 29-én.)

1.7. Az Európai Bizottság értékelése

Az *Európai Bizottság május 20-án kelt országjelentésében értékelte a magyar konvergenciaprogramot és a magyar kormány politikáját.* Megállapításai többnyire elmarasztaló jellegűek. Megjegyezzük, hogy a költségvetési hiánnyal és az államadóssággal szembeni korábbi felvetéseivel ezúttal nem foglalkoztak. Szerintük az államháztartás hiánya idén a GDP 5,2 százalékát, jövőre a 4 százalékát fogja kitenni. (Adott prognózisuk megegyezik a korábban publikálttal és korábbiakban ismertettekkel.)

A Bizottság szerint a magyar kormány az unió átlaga alatt teljesít, több tekintetben attól jóval elmaradón:

- a munkanélküli ellátásokban,
- a munkahelyvédelemre szánt ráfordításokban,
- az egészségügy finanszírozásában és az állami egészségügy működési feltételeinek kialakításában, emiatt a társadalom növekvő része kénytelen saját pénzen magánellátást igénybe venni,
- az oktatási rendszer színvonalában,
- a szociális támogatási rendszerben.

A Bizottság kifogásolja:

- az időben korlátlan és szokatlanul széles kormányzati felhatalmazást a rendkívüli helyzetre való hivatkozással,
- a gazdaságba való aránytalan beavatkozást: katonaság kirendelését cégekhez, a munkajogi szabályok felülírását a szociális partnerekkel való tárgyalások nélkül,
- a közbeszerzéseknél a valódi verseny hiányát,
- „a magas szintű korrupció elleni irányított és rendszerszerű fellépés hiányát” (az ügyészség működésének fogyatékoságát),
- 2010 óta nőttek a jövedelmi egyenlőtlenségek az országban az adó- és a támogatási rendszer átalakítása miatt, ami különösen a válság alatt sújtja a legkiszolgáltatottabbakat.

A Bizottság javasolja:

- a kkv-k likviditásának javítását,
- a beruházásoknál a zöld átmenet szükségességének figyelembe vételét,
- az egészségügy kiemelt anyagi támogatását,

valamint a felsorolt hiányosságok, kifogások felszámolását, figyelembe vételét.

2.Az Európai Unió segítségei

A kormány azt igyekszik tudatosítani, hogy a EU-tól semmiféle segítséget nem kapunk. (Ellentétben a Türk Tanáccsal.) Valójában az uniós forrásokkal a következő a helyzet.

1. Az uniónak nincs pénzteremtési lehetősége, csak a meglévőből tud juttatni, ráadásul csak a 2014-2020-as költségvetési keretek átcsoportosításából. Itt maradványértékként

8 milliárd euró mutatkozott, amire még nem írtak ki pályázatokat. Ez az uniós és a tagállami támogatásokkal (még le nem hívott 29 md euró) együtt 37 milliárd euróra emelkedett. Ennek az újraosztását fogadták el március 26-án Brüsszelben, amiből Magyarországnak 5,6 milliárd euró, durván számolva 2000 milliárd forint jutott. Ám Mo. már korábban lekötötte ezt a pénzt, tehát tényleg nem jelent többletforrást.

2. Viszont a 2019-ben folyósított 861 millió eurós előleget és a 2020-ra várt 608 millió eurós előleget, összesen 1469 millió eurót, durván 520 milliárd forintot nem kell Brüsszelnek visszautalnunk, ezzel szabadon rendelkezünk mindenféle pályáztatás nélkül. Ha úgy tetszik egy elmaradt kiadásról, kamatmentes hitelről van szó, amivel majd 2024-ben kell elszámolnunk, addig tehát többletforrás, összességében persze nem. De az ezen előlegekkel beindított projektek is felülvizsgálhatók (ennek mértéke kb. 1500 milliárd forint), átcsoportosíthatók a járvány megfékezésére, az egészségügy finanszírozására vagy/és cégek, háztartások megsegítésére. Az Eu ugyanis megengedte az operatív programok közötti átcsoportosítást is, a pénzek mozgását csak be kell jelenteni.

A kormány azonban nem akar semmit sem felülvizsgálni, semmit sem átcsoportosítani, mert szerintük az megszorítás lenne (Deutsch Tamás). Azoknak nyilván, akiktől elveszik, a nemzetgazdaság szintjén azonban nem. Így tényleg nem marad más, mint bízni a forintgyengülésben, mert az így keletkező többletpénzek felhasználhatók.

3. Az unió egyébként – átlépve saját árnyékán – olyan szabályokat fogadott el, amelyek nagyban megnövelik a magyar kormány mozgásterét is. Bejelentették, hogy eltekintenek a GDP arányos 3 százalékos alatti költségvetési hiány maastrichti előírásának betartásától. Ezen túlmenően az unió felfüggesztette az állami támogatás tilalmát is, vagyis abból cégek is részesülhetnek. Erre a kormány a következő programokat dolgozta ki:

- Nagy és közepes cégek vissza nem térítendő támogatása, kerete 50 md ft., a HIPA kezeli (benne van a konvergenciaprogramban is) , ez végül 169 milliárdra emelkedett.
- 350 milliárd forintos keret vállalatmérettől független, vissza nem térítendő –, a járvány miatt átmeneti pénzügyi nehézségekkel küzdők számára.
- A háromhónapos 40 százalékos bértámogatás a K+F és innovációs körökben dolgozóknak részére (benne van konvergenciaprogramban), 31,5 milliárd Ft.
- 320 milliárd forintos keret az Eximbank kedvezményes hitel- és kezességvállalására.

- 550 milliárd Ft – működőtőke és beruházási szükségletre – „Kezességvállalási program” az MFB és a Garantiqa Zrt nyújtja.

Ezen kívül az EU lehetővé tette, hogy a csekély összegű támogatások keretét, amit eddig nyújtani lehetett 3 évre 200 ezer euró mértékben, most 800 ezer euróra emeljék. A programokat a költségvetés finanszírozza, de lehetséges hozzájuk uniós forrásokat is felhasználni. Az állami támogatásokat előre be kell jelenteni, és ezeket most az unió néhány nap után engedélyezi (korábban hónapokig eltartott az engedélyezés).

4. Mivel módosították az euró forintelszámolási rátáját, 319ft/euróról 332 Ft/euróra, így a költségvetésben árfolyamnyereség keletkezik, amit szintén fel lehet használni. A keretünket túlvállaltuk (az unióban a legnagyobb mértékben), és e két tényezőből együtt kb. 1000 milliárd többletforrás keletkezik, amire újabb pályázatokat lehet kiírni, vagy meg lehet emelni a sikeres pályázatok kereteit. Vagyis többletpénzt az EU tényleg nem adott, az csak forintban keletkezhet az MNB jótékony árfolyampolitikája nyomán.
5. Az EU-ban továbbá felállították, 800 millió euróval az Európai Szolidaritási Alapot az elbocsátottak anyagi támogatására, és 1 milliárd eurót adtak az Európai Beruházási alaphoz, hogy az 8 milliárd euró hitel fedezetéül szolgáljon. (Ezek hitelforrások.)
6. Emmanuel Macron és Angela Merkel május 18-án megállapodtak abban, hogy az EB 500 milliárd eurós keretben bocsátana ki eurókötvényt, és az ebből befolyó pénzt az EU új hétéves költségvetésébe integrálva használhatnák fel a kedvezményezettek. Ehhez azonban egyhangú jóváhagyásra van szükség.
7. Május végén érkezett a hír, hogy az EB a tőkepiacokon hitelt fog felvenni (25 md eurót), amiből a tagországok kedvezményes hitelt kaphatnak a munkanélküliséget mérséklő állami feladatok finanszírozásához. Ám ehhez szükség van a tagállamok garanciavállalására, Orbán ezt a május 22-i Magyar Közlöny szerint megadta.
8. Ursula von der Leyen javaslata május végén a következő volt: az EU kötvénykibocsátással szerezne 750 milliárd eurót, a tagországok garanciavállalása mellett, mint elsődleges adós, így a tagállamok többségénél olcsóbban, 3-30 éves lejáratra 2021 és 2024 között. 2028-tól kellene megkezdeni a visszafizetését. Ebből 500 milliárdot vissza nem térítendőként kapnának a tagországok, a maradékot pedig hitel formájában igényelhetnék. Ez óriási vállalkozás lenne, főleg annak tükrében, hogy kb. 1100 milliárd forint volna az új költségvetésben osztható összeg. Magyarország „kvótája” 8,1 milliárd euró lenne visszteher nélkül és további 6,9 milliárd eurós

hitelkeretünk volna. A hitelt az EU ugyanolyan kondíciókkal adja tovább, amilyenekkel azt felvette. A visszafizetést – az EU törlesztését a kötvényvásárlóknak – megemelt befizetésekből eszközölnék. A vírus által leginkább sújtott országok részesülnének nagyobb arányban belőle, így Spanyolország, Görögország, Olaszország, Írország, Finnország, Franciaország, Lengyelország és Szlovákia. Magyarország közvetetten is profitálhat belőle, kereskedelmi partnerei gazdaságának helyreállításával.

3.A 2021-es költségvetés 2020 első negyedének tükrében

2020 első negyedét szerencsésen zárta a magyar gazdaság. Az előzetes adatok szerint csak a növekedés dinamikája mérséklődött: a kiigazítatlan adatok szerint 2,2 százalékkal, a kiigazítottak alapján 2 százalékkal bővült a GDP az előző év azonos időszakához képest. Az előző negyedévhez viszonyítva 0,4 százalékkal csökkent. Ugyanakkor több uniós államban már visszaesés mutatkozott, az euróövezet átlagában 3,1 százalékos. Az elsőszámú külkereskedelmi partnerünknek tekintett Németországban 2,2 százalékkal zsugorodott a bruttó hazai termék. Az unióban növekedést 11 ország tudott felmutatni, így például Írország, Románia, Litvánia, Bulgária, Lengyelország, Ciprus.

A viszonylag kedvező magyar adat⁴ annak volt köszönhető, hogy – legalábbis a termelési adatok ezt mutatták – jól indult az év, és mivel a többiekhez képest nálunk később mutatták ki a fertőzést, lényegében csak március második felében kezdett leállni a gazdaság. A kormány március 11-én hirdette ki a vészhelyzetet.

⁴ Az unióban az ötödik helyet foglaltuk el.

A GDP-alakulás ágazati összetevői
(előző időszak = 100 %)

Ágazat	2018	2019	2020. I. név
Mezőgazdaság	104,8	99,7	99,4
Ipar	100,5	105,0	101,7
Feldolgozóipar	100,7	105,0	101,3
Építőipar	118,9	121,4	103,0
Szolgáltatás	106,3	104,2	102,4
Kereskedelem, szálláshely-szolg., vendéglátás	113,6	108,8	105,0
Szállítás, raktározás	103,7	105,3	102,6
Infokommunikáció	111,1	106,3	108,8
Pénzügyi szolg. biztosítás	104,1	103,9	104,4
Ingatlanügyletek	102,8	104,3	102,5
Szakmai tud. műszaki tev., admin. szolgáltatás	111,6	106,7	105,0
Közig, védelem, tb, oktatás, eü, szoc. ellátás	100,4	98,6	97,2
Művészet, szabad idő, egyéb szolgáltatás	103,7	102,5	100,0
Bruttó hazai termék	105,1	104,9	102,2

Forrás: KSH

A táblázatból látható, hogy két ágazat kivétel a növekedés mindenütt pozitív előjelű volt. A visszaesést jelző mezőgazdaság már hosszabb ideje gyengélkedett, de a másik csökkenést jelző ágazat GDP-termelése sem függött össze a koronavírusjárvánnyal. A közigazgatás, védelem, tb. oktatás, egészségügy és szociális ellátás terén a folytatódó létszámcsökkenés eredményezte a bruttó hazai termék zsugorodását. Megjegyezzük, hogy az első negyedévi ipari és építőipari bruttó termelés már stagnálást jelzett, ehhez képest meglepetést okozott a két ágazat GDP-beli növekedése. A művészet, szabad idő, egyéb szolgáltatások stagnálása az e területeken leállított rendezvényeknek és tevékenység-felfüggesztéseknek volt a következménye.

A GDP keresleti oldalának vizsgálata azt jelzi, mintha a magyar gazdaságot a világjárvány ebben az időben egyáltalán nem érintette volna. A háztartások magas dinamikája továbbra is kitartott, a beruházások visszaesését viszont nem a pandémiára való felkészülés váltotta ki, hanem az uniós források húzóerejének jelentős elgyengülése, ami megmutatkozott a költségvetésből finanszírozottak 17 százalékos zuhanásában. (Az 49 fő feletti vállalkozások

állóeszköz-fejlesztései 4 százalékkal nőttek.) A táblázatban látható, hogy a bruttó állóeszköz-felhalmozás visszaesése ellenére a bruttó felhalmozás bővült, aminek számszerű oka nem mutatható ki a KSH szerint. A világválság az első negyedévben csak a külgazdasági adatokban tükröződött. Az áruforgalom még némileg növekedett – a magas fogyasztási kereslet miatt az áruimport jobban pörgött, mint az export -, de a szolgáltatásexport/import már visszaesett 4-5 százalékkal. A nettó export levonást jelentett a belföldi felhasználásból. A GDP növekedése egyértelműen a fogyasztási többleteknek volt köszönhető. Ez a fordulat már a múlt év végén kirajzolódott, amikor a termelési oldalon megjelentek a lassulás jelei, s ugyanez volt megfigyelhető külkereskedelmi kapcsolatainkban is.

Ugyanakkor a fogyasztási oldalon ellentétes tendenciák jelentkeztek. Egyfelől felgyorsult a bérkiáramlás a nemzetgazdaság egészében, a verseny- és a költségvetési szférában egyaránt., ehhez jöttek a nyugdíjkiegészítések és a nyugdíjprémium összegei. A munkanélküliség rátája 3,3 százalékra esett és a regisztrált munkanélküliek száma is ebben a negyedévben volt a legalacsonyabb (28 ezer fővel kevesebb, mint az első negyedévben). A foglalkoztatottak száma viszont 23 ezerrel nőtt az első negyedévhez képest, annak ellenére, hogy közfoglalkoztatottként 15 ezerrel kevesebben dolgoztak. Másfelől az év második felében megugrottak a fogyasztási hitelek és ekkor robbantak be a „babahitelek” is, amelyek egy része fogyasztásra fordítódott. A háztartások végső fogyasztása az utolsó negyedévben már 5,1 százalékkal emelkedett – szemben az első negyedévi 3,7 százalékkal. Az év végével meglökött nagy jövedelemkiáramlás és az új évben a 9 százalék fölé emelkedő nettó keresetnövekedés az olcsó hitelekkel együtt tovább pörgette a vásárolt fogyasztást. Ennek lecsapódását láttuk a januári-februári, szokatlanul magas, 9 százalékot meghaladó kiskereskedelmi forgalom növekedésében – a felfutó infláció ellenére is. A várható karanténba vonulás kiváltotta vásárlási láz jobbjára csak ez után tört ki.

A GDP keresleti összetevőinek alakulása
(előző év = 100%)

Megnevezés	2018	2019	2020. I. név
Háztartások fogyasztási kiadása	104,9	105,0	105,0
Természetbeni juttatás kormánytól	99,9	101,5	101,1
Természetbeni juttatás nonprofittól	103,1	105,3	103,7
Háztartások tényleges fogyasztása	104,0	104,4	104,3
Közösségi fogyasztás	102,0	102,0	102,4
Végso fogyasztás	103,7	104,1	104,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	117,1	115,3	97,4
Bruttó felhalmozás	118,3	109,5	104,3
Belföldi felhasználás	107,3	105,6	104,0
Export	104,3	106,0	99,5
Import	106,8	106,9	101,3
GDP	105,1	104,9	102,2
Nominális GDP md Ft	42.661,8	46.786,7	10.810,6
GDP deflátor	103,7	104,5	103,7

Forrás: KSH

Az első negyedévi növekedés tehát összességében a múlt év végén megerősített lakossági fogyasztóképességnek volt köszönhető. Ezzel a húzóerővel azonban az év további részében aligha számolhatunk, miközben effektívvé válnak a válsághoz való alkalmazkodás beruházás-visszafogó hatásai a külső kereslet hanyatlása mellett. A legtöbb előrejelző 2020-ra visszaesést jósol a magyar gazdaságnak, mint ezt a korábbiakban már jeleztük. Kivéve az MNB-t, amely továbbra is növekedést vár. A recesszió mértékére adott prognózisok széles sávban szóródnak: 3 és 8 százalék között. A jövő évre vonatkozó várakozások ugyan a növekedést már a pozitív tartományba teszik, de ezek is szóródnak 2,5 és 6 százalék között. A kormány ennek ellenére elkészítette a következő évre szóló költségvetést, amelynek alapvetését a következő számokban határozta meg:

A fontosabb makrómutatók alakulása a 2021. évi költségvetési tervezetben
(előző év = 100%)

Mutatók	2019	2020	2021
GDP	4,9	-3,0	4,8
GDP deflátor	4,5	3,7	3,2
Nominális GDP, md forint	46.786,7	47.036	50.904
Háztartások fogy. kiadása	5,0	0,9	3,8
Bruttó átlagkereset	11,5	5,7	6,9
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	15,3	-8,8	5,5
Export a GDP-ben	6,0	-8,3	10,5
Import a GDP-ben	6,9	-6,8	8,9
Infláció	3,4	2,8	3,0
Foglalkoztatás	1,0	-1,8	1,6
Munkanélküliség rátája	3,4	5,6	4,3
Munkatermelékenység	3,9	-1,2	3,2
Államháztartás hiánya/GDP, ráta	-2,0	-3,8	-2,9
Államadósság/GDP, ráta	66,3	72,6	69,3

Forrás: Törvényjavaslat Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről

A fenti táblázatban szereplő adatok csak az államháztartás 2021. évi hiányának GDP-ben mért értéke tekintetében térnek el a konvergencia-programbelitől. A konvergenciaprogramban még azt feltételezte a kormány, hogy ez a mutató 2,7 százalékot fog kitenni, ami néhány hét alatt 2,9 %-ra nőtt. Ugyanakkor a GDP arányos államadósság mutatóját a kormány nem változtatta meg, aminek háttérében több dolog lehet: erősebb árfolyammal vagy/és alacsonyabb kamatokkal számoltak.

A bemutatott jövő évi költségvetésről a következőket állapíthatjuk meg:

1. Nem sok értelme volt ezt a költségvetés most, a koronavírus-járvány kellős közepén elkészíteni, amikor néhány hónapra sem látunk előre, nemhogy egy évre. A korai költségvetés-készítést a kormány mindig azzal indokolta, és most is ezt tette, hogy ezáltal kiszámíthatóbbá válnak a következő évi folyamatok, hosszabb ideje van a cégeknek és a háztartásoknak azokra felkészülni. Hogy ez az állítás az adott körülmények közt mennyire nem helyt álló, arra kár szót vesztegetni. Bár az igaz, hogy az önkormányzatok és a kiskereskedelmi cégek megtudhatták belőle, hogy az idej

vészhelyzetben rájuk kirótt adók a vészhelyzet múltával is maradnak. De ehhez nem kellett volna többszázoldalas körítést hozzátenni 2021-es költségvetésnek álcázott formában.

2. Ha már a szokásosnál is nagyobb a bizonytalanság a közeljövő alakulását illetően, jóval nagyobb szabad tartalékot kellett volna beállítani a költségvetésbe. A tervezetben mindössze 160 milliárd szerepel, a GDP 0,3 százaléka (az idei költségvetésbe 388 md Ft, a tervezett GDP 0,8 %-a volt beállítva). A céltartalék (195 md) és a rendkívüli kormányzati tartalék (120 md), nem tekinthető szabad felhasználásúnak. Ezek valóban magasabbak a 2020-ra előirányozottnál, de csak arra jók, hogy a kormány mozgásterét tágítsák. A szükségesnél alacsonyabb szabad tartalékolást a Költségvetési Tanács is kifogásolta, de nem változtattak rajta. A költségvetés teljesíthetőségének ez jelentős kockázata, aminek az elégtelensége esetén majd újabb különadók vagy/és költségvetési faragások jönnek, ezeknek a kiszámíthatósága valóban javult.
3. **A törvénytervezetet összeállító Pénzügyminisztérium 150 munkatársa példátlan merészséggel dolgozott, mert az állította, hogy bár 2020-ról nem tud semmit, de 2021-re előirányzatokat mer tervezni.** Az senki előtt nem kérdés, hogy a 2020. évi, 4 százalékos növekedést feltételező költségvetés három hónapot sem élt meg, összeomlott. De hogy a PM által várható 3 százalékos recesszió miként írja át a bevételeket és a kiadásokat, ezt a minisztérium nem mutatta be. Magyarán nem teljesítette Orbán Viktor azon ígéretét, hogy be fogják terjeszteni a megváltozott körülményeket figyelembe vevő új 2020. évi költségvetést, ilyet nem készítettek. Ennek hiányában elkövették azt a kiáltó szakmai bűnt, hogy az összevont adatokat tartalmazó táblázatokban a 2021-es tervadatokat bázisaként betették a 2020-as eredeti költségvetési számokat. A jövő évi előirányzatokat egy nem létező idei adatsorral lehet csak összehasonlítani, ami nonszensz.
Feltételezzük, hogy a minisztériumban számoltak az ez évre várható adatokkal és a tervszámokat erre vetítették; erre a Költségvetési Tanács által írt véleményből következtetünk, amelyben olykor hivatkoznak az idei évre vélelmezett számokra.
4. A 2021. évi költségvetés – ha önmagában nézzük – minden korábbinál zavarosabb, áttekinthetlenebb lett – noha Varga Mihály ennek az ellenkezőjét kommunikálja. Részben azért, mert az egyes fejezeteken belül olykor összevontak egyes címekeket és azok összesített összegét közölték csak. Így számos helyen összehasonlíthatatlanná lettek az előirányzatok (mert az sem derül ki, hogy mit vontak össze).

Részben, mert felállították a Gazdaságvédelmi és az Egészségbiztosítási és Járvány elleni Védekezési Alapot, amelyekről egyébként sem tudni, hogy hova tartoznak, melyik minisztériumhoz, vagy melyik kormányzati fejezethez. Elkülönült pénzügyi alapok nem lehetnek, mert sima költségvetési ki- és befizetések kavarognak bennük. Ezt a két alapot a vészhelyzetben állította fel idén márciusban a kabinet a rendkívüli feladatok megoldására.

Továbbélésük, pontosabban továbbéltetésük azt sugallja, hogy a kormány a következő évben is rendkívüli helyzetre számít (pedig nagy valószínűséggel akkor már lesz vakcina). Más normális magyarázata az alapok szerinti költségvetési tétel-szétszedéseknek nincs (ha csak nem akarnak extra kifizetéseket innen eszközölni, ha majd kiderül, hogy ki a gondviselőjük).

5. Az Egészségbiztosítási és Járvány elleni Védekezési alap lényegében két részből áll, a nagyobb része azokból a tételekből tevődik össze (2.794 milliárd forint), amit az egykori szociális és egészségügyi minisztériumból fizettek, vagy később az EMMI alá tartozott (táppénz, gyed, rokkantsági ellátások, gyógyszer támogatás, gyógyító, megelőző ellátások, szakellátás stb.), és a bevételeik is olyasmikből jönnek össze, mint pl. a szoc.ho. az egészségbiztosítási járulék, a tb-járulék EB alapot illető része, a népegészségügyi termékadó, gyógyszerforgalmazók befizetései stb.). Ebből mintha arra lehetne következtetni, hogy az EMMI-t tovább bontogatják (az oktatási rész nagy részét már az ITM-hez átpakolták).

A Járvány elleni Védekezés alapjának két bevételi forrása van: az önkormányzatoktól most már végleg elvett gépjárműadó és a kiskereskedelmi különadó, összesen 141 milliárd forint. Ebből azonban kifizetést nem tüntettek fel, hanem csak 30 milliárdos tartalékot állítottak be, a maradék 111 milliárd forint ment az EB alapba. A 30 milliárd lenne a költségvetés egyik szabad tartaléka, amire azonban – ha jól értjük – az Operatív Törzsnek túlvállalási lehetőséget is biztosítanak (felülről nyitott tartalék?!). Ezek szerint 2021-ben is élvezhetjük majd az Operatív Törzs működését, majd csak kitalálnak nekik valami feladatot.

A két alap bevételei és kiadásai együtt 2.935.012,6 millió forintot tesznek ki.

6. A legcifrább a Gazdaságvédelmi alap, és ennek értjük legkevésbé az értelmét. Négy részből áll:
 - Központi kezelésű előirányzatok (lakástámogatás, filmtámogatás, nyugdíjprémium, 13. nyugdíj esedékes része, Paks II. tökeemelése, központi tartalék = 120 md Ft, beruházás előkészítés stb.)

- Fejezeti kezelésű előirányzatok (miniszterelnökség, PM, ITM, Agrármin. EMMI stb. cifrábnál cifrább címekkel, mint például sport-, hitéleti, turisztikai fejlesztési előirányzatok, felsőoktatás, közút-, kerékpárút- és vasút-fejlesztés, mezőgazdaság támogatása, öntözés stb.)

A két alap együtt – a felhalmozási kiadásokat is beleértve – 1.979.033,1 millió forintot tesz ki.

- Gazdaságvédelmi Alap – Kiemelt Kormányzati Magasépítési Beruházások – néhány tételből áll csak, kerete: 129.270,9 millió forint.
- Gazdaságvédelmi Foglalkoztatási alap (innen finanszíroznák a foglalkoztatási, álláskeresési, felnőttképzési, szakképzési támogatásokat, a Start munkaprogramot és a bérgaranciát összesen 920.899 millió forintból), amihez 423.500 millió forint bevétel társul a szakképzési hozzájárulásból, tb-járulékokból stb.)

A négy alap együtt 2.555.040 millió forintos kiadást tartalmaz 423.500 millió forintos bevétel mellett.

Ilyen zagyvaságot, mint amit a Gazdaságvédelmi alap tartalmaz, ritkán látni, olybá tűnik, főleg az első két alaprész, mintha tetszés szerint vagy vakon rámutattak volna egy-egy költségvetési címre, és aztán ide összesöpörték. Valószínű az volt a cél vele, hogy prezentálják a kormány megfeszített erőfeszítéseit a válság elhárítása érdekében. Hogy mennyire szemfényvesztésről van szó, az kiderül abból is, hogy pl. a 13. havi nyugdíj szerepel a Nyugdíjbiztosítási alapon is (naná, mert ott van a helye). Igaz, mindenre rá lehet fogni, hogy segíti a gazdaság építését, a válságból való kilábolást, mert minden tételből valamilyen kereslet lesz, és ha a pénzt nem viszik ki az országból, akkor az hajtja a termelést, szolgáltatást, amiből újabb kereslet lesz és da capo al fine...

Csak hogy ennek az alapnak az lenne a funkciója, hogy közvetlenül élénkítse a háztartások keresletét, illetve a beruházásokat. Ebből a szempontból átnézve tételesen az egyes előirányzatokat azt találtuk, hogy a teljes összegből (2555 md) mindössze alig valamivel több mint az egyharmadára lehet ezt a funkciót – jóhiszeműen – ráfogni. (948.770,6 millió forint). Csak néhány eszement ötletet emelnénk ki, amiről végleg érthetetlen, hogy mit keresnek a gazdaságvédelem címszava alatt:

- filmszakmai közvetett támogatás	27.000,- millió ft
- kulturális beruházások	10.287,- „
- kulturális értékmegőrző beruházások	26.732,1 „
- kiemelt sportrendezvények	13.359,4 „
- egyházi működési és fejlesztési programok	32.015,7 „
- autó- motorsport támogatása	36.031,9 „
- sportlétesítmény és fejlesztés	2.643,2 „
- felsőoktatási vagyongazdálkodási feladat	2.000,- „
- bölcsődefejlesztés (nem állami)	1.399,6 „
- Szentháromság téri ingatlanberuházás	10.685,8 „
- Roheim villa rekonstrukciója	4.275,4 „

Az említett két alap mellett feltüntetik az Európai Unióból Érkező Járvány Elleni Támogatások Alapját is, nulla bevétellel és kiadással. Holott, mint korábban jeleztük, az uniós források is rendelkezésre állnak a válság mélységének csökkentéséhez.⁵

7. S nem utolsó sorban kiemelnénk néhány általunk túlffinanszírozottnak vélt, ám a kormány számára nyilván kedves költségvetési címet:

- Veritas történelemkutató intézet és levéltár	733,2 millió forint
- Magyarságkutató intézet	1.314,9 „
- Rendszerváltás történetét kutató intézet	290,5 „
- Nemzetstratégiai Kutatóintézet	1.302,8 „
- Nemzeti Örökség Intézete	1.922,8 „
- Csoóri Sándor alap	2.999,6 „
- Petőfi Irodalmi Múzeum	6.673,6 „
- Bethlen Gábor alap	33.643,5 „
- Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala	1.303,1 „
- Nemzeti vadászati, természeti és lovasrendez.	8.571,4 „
- Csángó-magyar együttműködési program	1.158,7 „
- Nemzeti Együttműködési Alap	9.287,6 „
- kormányzati infokommunikációs szolgálatok (BM)	69.054,3 „

⁵ A Magyar Közlöny 133. számából pl. értesülhettünk arról, hogy az uniós forrásból beszerzett lélegeztetőgépek raktározását ki kell alakítani, és arról is, hogy támogatási kérelmet nyújtottak be az EB-hez a vírus miatti többletköltségek arányos részének biztosításához az Európai Szolidaritási Alapból.

- kormányzati kommunikáció és konzultáció	23.910,- „
- Magyar Művészeti Akadémia, titkárság	7.832,9
- Versenysport és szakmai feladatok (közgyógyellátásra is ennyit irányoztak elő)	17.848,8 „ (nagyjából a
- MLSZ	8.497,- millió forint
- sporteredmények elismerése	9,821,4 „
- kiemelt sportegyesületek támogatása	8.719,5 „
- nemzeti sportnapok	12.579,9 „
- egyházi célú támogatások	54.360,4 „
- Stipendium Hungaricum (KKM)	32.938,6 „

8. Az önkormányzatokkal való „elbánással” a következő fejezetben foglalkozunk.

A parlament július első napjaiban elfogadta a 2021. évi költségvetést 21.974 milliárd forintos bevételi és 23.465 milliárdos kiadási előirányzatokkal. A pénzforgalmi deficit 1491 milliárd forintot tett ki. A végső szavazásra anélkül került sor, hogy módosították volna a 2020. évi költségvetést, hozzáigazították volna a válság szabta új folyamatokhoz, amit a Költségvetési Tanács egyáltalán nem kifogásolt. Így aztán rendkívül fura helyzet állt elő, pl. az, hogy az eredeti költségvetésben – amely mind a mai napig érvényben van – 367 milliárdos hiányt irányoztak elő, amihez képest a jövő évi a négyszerese lesz, miközben GDP arányosan jelentős hiánycsökkenést terveznek. Az elfogadott költségvetés tkp. nem tesz semmit, hiszen a kormány tetszés szerint módosíthatja annak előirányzatait. Egyetlen értelme, hogy van, így nem éri szó a ház elejét Brüsszel részéről, tartalmilag azonban semmit mondó, nem ad eligazítást, hiszen bármikor átszabható – mindkét oldalán.

A benyújtott tervezethez képest lényegesen változott néhány előirányzat összege, így

- a Magyar Faluprogram kapott még 102 milliárdot (összesen 142 md),
- az állami média keretét 20 milliárddal megtoldották (97 milliárdra),
- az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat (ide szervezték ki az akadémiai intézeteket) költségvetését 12,5 milliárddal növelték (összesen 70,6 md),
- az ügyészségek személyi juttatásait 4 milliárddal emelték meg (43 milliárdra),
- a bp-i útfejlesztésekre plusz 5 milliárdot terveztek még be (ennyit vontak el szolidaritási adó címén Bp-től),
- a Rogán Antal vezette Miniszterelnöki Kabinetiroda 13,2 milliárddal többet költöhet az eredeti előirányzatánál,

- a Magyar Régészeti Központ egy milliárddal több forrásból többet költhet az Eszterházy-kastély épületegyüttesére,
- a Kúria személyi juttatásait viszont 1,2 milliárd forinttal megkurtították,
- a nemzetköz vadászati és lovasrendezvények keretét is megválták 1,7 milliárddal arra való hivatkozással, hogy 2020-ban már előfinanszírozták azokat (ez igaz, nem is kis összegekkel).

4.Önkormányzatok a koronavírus kiváltotta válságban

A demokrácia díszletei, paravánjai mögül a kemény, egyszemélyes diktatúrát gyakorló kormányzatnak az önkormányzatok mindig is útjában álltak. 2010-től folyamatosan korlátozzák bevételeiket (szja teljes elvétele, gépjárműadó 60 százalékanak megcsapolása, iparűzési adó alapjának csökkentése stb.), a központi támogatásokban viszont növelték a feladatfinanszírozás súlyát, ami azt jelentette, hogy a kapott forrást csak arra lehet használni, amit a kormány előírt. Emellett államosították a kórházakat, iskolákat. Az önkormányzatok fejlesztési forrásai felett is a kormány rendelkezik: ld. Modern Városok Programja, Magyar Faluprogram, pályázható uniós források. A hitelek felvételét pedig kormányzati engedélyhez köthették. Nem egyszer felmerült az a javaslat is, hogy a kisebb településeken meg kell szüntetni az önkormányzatokat, azokat össze kell vonni vagy előjáróságokká alakítani. A 2018. évi választások előtt ennek a veszélynek a híre olyannyira felkapottá vált, hogy Orbán Viktor kénytelen volt személyesen cáfolni ezeket a híreszteléseket.

A koronavírus kiváltotta rendkívüli helyzet azonban rendkívül jó lehetőséget teremtett arra, hogy egyrészt kifejeződjék az erős kormányzati hatalom, másrészt – ennek pandant-jaként – az önkormányzatok elgyengüljenek. Orbán Viktor részéről elérkezett az idő a 2019. őszi önkormányzati választásokon elszenvedett vereség miatti revans tételre. A politikai érvelésében arra hivatkoztak, hogy a kialakult nehéz időben mindenkinek ki kell vennie a részét a terhek viseléséből. (Mindenki alatt persze nem mindenkit értettek, a politikai és a gazdasági elit nem tartozott ide.)

A járvány alatt az önkormányzatok harapófogóba kerültek. Egyfelől forrásokat vesztek részben a termelés, a turizmus leállításából, részben a rájuk kimért kormányzati döntésekből kifolyólag. Másfelől a feladataik megszorodtak a vírus elleni védekezésből és a nyomában fellépő szociális helyzetekből adódóan. Magyarán: kevesebb pénzből több mindent kellett megoldaniuk.

4.1.A bevételi oldal megcsappanása

Az önkormányzatok bevételei több csatornán keresztül is mérséklődtek.

A területükhöz tartozó tevékenységek korlátozódásával kb. egy éven belül iparüzési adóbevételeik megcsappanásával kell szembesülniük, illetve az ebből adódó visszafizetési kötelezettségük növekedésével. Ezt a válság kiváltotta gazdasági hatást azonban a kormányzat döntései jelentősen felerősítették a következő intézkedéseken keresztül:

- Átalakították az iparüzési adó elszámolási rendszerét: a visszafizetési kötelezettséget meghagyták májusi határidővel, a bevallási és fizetési határidőt viszont kitolták szeptember 30-ra. Emellett a nagy, 100 millió forintos árbevételű cégek év végi adófeltöltési kötelezettségét eltörölték, a végső elszámolás majd 2021. májusában lesz. Ezekből az intézkedésekből az önkormányzatoknak súlyos likviditási problémáik keletkeztek, amelyek váratlanul érték őket.
- Elharapózott az iparüzési adó felhasználásának megpántlikázása. Előbb még csak azt írták elő, hogy az adóból mindenekelőtt a közösségi közlekedés fenntartását kell finanszírozni, és csak a maradék használható tetszőlegesen. Június elején azonban az az előírás is megszületett, hogy az iparüzési adóból nem lehet se bért, se bérterheket az önkormányzatoknál kifizetni.
- Az iparüzési adó teljes elvételét jelenti az a rendelkezés, amely szerint a kormány 5 milliárd forintnál nagyobb beruházás esetén különleges gazdasági övezetté nyilváníthatja az adott területet, ami azt jelenti, hogy azok mindenféle szempontból kikerülnek az önkormányzat befolyása alól. (Budapest és a megyei jogú városok kivételt képeznek.) Mivel az öt milliárd forint igen alacsony (korábban ez a határ 100 milliárd forint volt), így széleskörű államosításra kerülhet sor. A különleges gazdasági övezetekben keletkező helyi adót a megyei önkormányzatokhoz kell befizetni – ezekben mindenütt Fideszes többség foglal helyet -, amelyek majd a forrásokat újraosztják, de azokból 3 százalékot saját működési költségeik fedezetére is levehetnek. (Mondják, hogy a megyei közgyűlések élén pártkatonák állnak, akiknek az a dolguk, hogy a pártot szervezzék az adott területükön.)
Ez idő szerint csak a Göd külterületén épülő Samsung akkumulátorgyárat kiáltották ki különleges gazdasági övezetté, amivel egyszerre több legyet is leütöttek: Göd

város Momentumos vezetésű önkormányzatát anyagilag ellehetetlenítették, és megszabadultak a beruházást számtalan okból kifogásoló népi ellenállók replikáitól, a velük való konzultációs kötelezettségektől. (Így nyugodtan meg lehet csapolni Vác vízkészletét, szennyezni a Dunát, Göd levegőjét, tönkre tenni a város kertvárosi jellegét stb.)

- Megemelték a gazdagabb önkormányzatok által fizetendő szolidaritási adó mértékét több csatornán keresztül is. Egyrészt 34 ezerről 22 ezer forintra szállították le a fizetési kötelezettség alá esők körét (ez egy főre jutó iparüzési adót jelent), amivel kiszélesítették az adózók körét. Másrészt a fizetendő összeget a 2019. évi iparüzési adó alapján kell megállapítani, ami a konjunktúrában kedvezően alakult - ellentétben azzal, amikor azt fizetni kell. (Cser Palkovics András, Székesfehérvár polgármestere ennek a szabálynak a módosítását kérte.)
- Június 30-ig ingyenessé tették a parkolást, ami főként Budapestnek és a nagyvárosoknak jelentett érvágást.
- Felfüggesztették a területhasználati díjat – a vendéglátóipari egységeknél szeptember 30-ig, a kiemelt, stratégiai építkezéseknél viszont várhatóan örökre. Ugyancsak el kívánják törölni ezt az önkormányzati bevételt az augusztus 20-i ünnepeken igénybe vett térségek után.
- Megtiltották az önkormányzatoknak, hogy az ingatlanokon megjelenő reklámhordozókra adót vessenek ki.
- A gépjárműadót viszont teljes egészében be kell fizetni az önkormányzatoknak a központi költségvetésbe, még azt a részt is, amit esetleg előlegben megkaptak. Ez 2020-ban 33 milliárd forintot jelent, de a 2024-ig ismeretes költségvetésekben is megmarad. Eddig csak a 60 százalékát vonták el, most 100 % megy a levesbe. Ez igazán azokat a kistérségeket érinti erősen, ahol lényegében ez volt az egyetlen saját bevétel.

4.2.A kiadások megemelkedése

Az önkormányzatok kiadásai részben a vírus elleni védekezés miatt nőttek meg: fokozott fertőtlenítés az intézményekben, maszkok terítése, kommunikációs költségek stb., részben a területükhöz tartozók fokozott szociális ellátása miatt. Feladatul kapták, hogy a 65 év feletti egyedülállókról gondoskodjanak, hogy fokozottan ügyeljenek a

közösségekben (idős otthonokban, hajléktalan szállókon) élőkről, a közösségi közlekedés eszközeinek fertőtlenítéséről stb.

A *hitelfelvételi lehetőségeket* ugyanakkor kibővítették, a jelenleg érvényes szabály szerint kormányzati engedély nélkül vehető fel 200 milliárd forint egy évben. (Általában is megfigyelhető, hogy a kormány a belső hitelezés kiterjesztésével kíván plusz pénzt adni a válság megoldására. Ezt látjuk a kedvezményes vállalati hitelforrások kiterjesztésénél, a kkv-nek meghirdetett kamatmentes kölcsönöknél, a maximált kamatú - 5,9%-os - lakossági hiteleknél, mert így nem kell a költségvetés zsebébe nyúlni.) A 2021-es költségvetéshez benyújtott salátatörvények közt azonban található egy rendelkezés, miszerint az önkormányzatok likviditási problémáik megoldására nem vehetnek fel hitelt, nehogy eladósodjanak. Az iparűzési adó feltöltési kötelezettségének eltörlése 80-85 milliárddal forinttal csökkenti az önkormányzatok 2020. évi bevételeit. Ez a rendelkezés megint csak a nagyobb önkormányzatokat, így Budapestet sújtja, akiknél az év végén nagyon is hiányozni fog az iparűzési adó év végi feltöltésének eltörlése. (Megjegyezzük, hogy 2010-ig a Fidesz folyamatosan bízta az önkormányzatokat hitelek felvételére.)

A kormányzati megszorítások normatívak, tehát mindenkit érintenek, ám már most van több példa is arra, hogy a Fidesz vezette önkormányzatok extra forrásokhoz tudnak hozzájutni (Karcag, XXIII. ker.), s vélhetően a továbbiakban is ez a modell fog érvényesülni. Egyedi megoldást jelent Budapestnek az, hogy Gulyás Gergelyt felruházták annak jogával, hogy kb. 5 milliárd forintos keret erejéig döntsön a kerületeknek adható fejlesztési támogatásokról. Nyilván, nem rossz hiszemű feltételezés, hanem a hazai gyakorlat ismerete az a vélemény, hogy ebből az összegből politikai alapon fognak részesülni az egyes kerületek, mert van, aki megérdemli, van, aki nem.

Az önkormányzatok diszkriminált finanszírozása nagy valószínűséggel a közeljövő elterjedt modellje lesz, aminek célja, hogy rámutassanak majd utólag az ellenzék vezette testületek működésének eredménytelenségére és a kormányhívók eredményeire. Ennek a példáját láthatjuk abban is, hogy a turisztikai fejlesztésekre a legnagyobb turistaforgalmat lebonyolító Budapest nem adhat be pályázatot, és ugyanígy a budapesti idegenvezetők sem kérhetnek támogatást, csak a vidékiek (egymillió forintot is akár). Noha a pályázatokat egy szakmai bizottság bírálta el, azok

eredményeit átnézve kiderült, hogy egyetlen vidéki, ellenzéki vezetésű önkormányzat sem tudott nyertes pályázatot betervezni...

4.3. Ami a költségvetésből kitűnik

1. Az önkormányzatok támogatása 2021-ben nagyobb lesz, mint volt az eredeti 2020. évi költségvetésben, ám 2024-ig – ellentétben az államháztartás többi tételével – ezt követően stagnál, illetve csökken.

Ha a következő évi támogatás-növekedést nézzük, akkor az a helyzet, hogy az 739,0 milliárd forintról 857,8 milliárdra növekszik, tehát 118,8 milliárddal több lesz az önkormányzatok zsebében, mint amivel 2020-ra számolhattak. Ám ebből a zsebből nagyobb összegeket emelnek ki:

- marad ugyanis a vészhelyzetben kivetett száz százalékos gépjárműadó, ennek a növekménye 36 milliárd forint,
- megemelkedik a szolidaritási adó 117,4 milliárd forinttal (és ezzel számolnak 2024-ig).

A két elvonási többlet összesen 153,4 milliárd, és ez áll szemben a 118,8 milliárdos bevételi többséggel. Vagyis az önkormányzatok nettó befizetők lesznek 2021-ben.

2. Az önkormányzatok általában az utóbbi években nulla vagy 0,1 százalék körüli hiánnyal kapcsolódtak az államháztartáshoz, most 2021-re előirányzott deficitjük (198,1 milliárd), a GDP 0,4 százaléka. De ez a hiány úgy jön ki, hogy az előterjesztés készítői szerint az önkormányzatok kamatbevételei 0,3 milliárd forinttal nőnek, a kamatkidásaik viszont 2,6 milliárddal csökkennek, ami képtelenségnek tűnik annak fényében, hogy az eladósodásuk emelkedik.

3. A 2024-ig bemutatott költségvetési kitekintés szerint a
 - gépjárműadó 2024-ig fennmarad, évente növekvő mértékben, a 2021. évi 87 milliárd forint 2024-re már 95,5 milliárdra emelkedik (a 2020. évi bázis: 51,5 md),
 - a szolidaritási adó is megmarad, ennek az összege azonban végig megegyezik a 2021-re előirányzott 160,4 milliárd forinttal (a 2020. évi bázis 43 md).

5.Változás a gazdaság szabályozásában

Varga Mihály a június 20-án megjelent Magyar Nemzetnek adott interjújában utalt arra, hogy hamarosan létrehozzák a gazdaságvédelmi operatív törzset. A testület feladata, hogy feltárja és kiiktassa azokat az adminisztratív szabályokat, amelyek gátolják a cégek hétköznapi ügymenetét, és ezáltal felszámolják a gazdasági növekedést fékező bürokráciát. A Gazdaságvédelmi Operatív Törzs nem a fejlesztési források szétosztására, hanem a gazdaság átfogó újraindítására jött létre. A testület figyelemmel kíséri és ellenőrzi a gazdaságvédelmi döntések végrehajtását, emellett fontos véleményező és javaslattevő szerepet is kap. A kormány konkrét javaslatokat vár azokon a területeken, ahol kormányzati beavatkozásra van szükség többek között a vállalkozások tevékenységét akadályozó tényezők megszüntetésében,

A Gazdaságvédelmi Operatív Törzs június 24-én megtartotta alakuló ülését. Vezetésével a miniszterelnök a pénzügyminisztert bízta meg. A testület tagja az Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Nonprofit Kft, a Nemzeti Befektetési Ügynökség, a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. és a Magyar Turisztikai Ügynökség vezérigazgatója, a Magyar Államkinestár, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal elnöke, a fogyasztóvédelemért felelős vezető, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal irányító államtitkár. A Gazdaságvédelmi Operatív Törzs ülésein tanácskozási joggal vehet részt a Gazdasági Versenyhivatal, a Közbeszerzési Hatóság képviselője és a Magyar Nemzeti Bank pénzügyi fogyasztóvédelmi vezetője is.

Mondjuk, a bürokrácia csökkentése nagyon is aktuális – ezt már tíz éve hajtogatja az Orbán-kormány – egyre mérséklődő vehemenciával, az utóbbi időben már egyáltalán nem került szóba. De hogy ehhez miért kell a militarizációra utaló újabb törzset felállítani, rejtély, illetve csak az új politikai irányvonalra tudunk gyanakodni.

Nem tartozik közvetlenül a gazdasághoz, csak az új politika irányát jeleznénk azzal is, hogy június közepén bejelentették: a járványügyi veszélyhelyzet megszűnte után járványügyi készenlét következik, amelynek alappillére a járványügyi bevetési egység. Ez a továbbra is működő Operatív Törzs készenléti feladatait látja majd el, annak támogatásával. Speciális gépjárműveket is kap. A bevetési egység hét tagból áll: a tisztifőorvos helyetteséből (Szabó Enikő), a katasztrófavédelem, a kórházfőparancsnokság, a mentőszolgálat, az ÁEEK és a MH vegyvédelmi zászlóaljának parancsnokából.

Lakatos Tibort, az Operatív Törzs ügyeleti központjának vezetőjét idéznénk, mert a saját szavunkkal képtelenek lennénk megfogalmazni a bevetési egység működésének algoritmusát: „...ha az operatív törzs vezetőjének tudomására jut, hogy intézkedésre van szükség például egy kórháznál vagy idősotthonnál, akkor utasítja őt mint az ügyeleti központ vezetőjét, ő pedig az ügyeleti központon keresztül értesíti a bevetési egység vezetőjét, tagjait, valamint az országos kórházfőparancsnoki törzset. Ezt követően a bevetési egység tagjai egymással egyeztetve, saját hatáskörben kezdik meg a munkát, ahogy a kórházfőparancsnoki törzs is jelentést tesz az országos kórházfőparancsnoknak, aki ugyancsak saját hatáskörben teszi meg a szükséges intézkedéseket.” A bevetési egység vezetőjének feladatairól szólva kiemelte: „...Szabó Enikőnek a járványveszéllyel érintett területen, objektumnál, létesítménynél az értesítéstől számított hat órán belül meg kell jelennie, tájékozódnia kell a helyszíni állapotokról, létesítmény esetén pedig fel kell vennie a kapcsolatot az intézmény vezetőjével. Jogosult azonnali korlátozó intézkedések bevezetéséről dönteni, például látogatási tilalmat, kijárási tilalmat, területlezárást, kijárási korlátozást rendelhet el, illetve határozhat az egyéni védőeszközök felhasználásának rendjéről, az egészségügyi személyzet átrendeléséről, valamint fertőtlenítéseket is elrendelhet. Neki kell kialakítania a helyszíni vezetési pontot, meg kell szerveznie az együttműködést, valamint rendszeresen tájékoztatnia kell az ügyeleti központot.”

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200615/uj-szervezet-felugyeli-a-vedekezeset-jon-a-jarvanyugyi-bevetesi-egyseg-437080>

Ha jól értelmezzük, a hadigazdaság működésének mintázatát látjuk az új szervezetben is, amit korántsem tudunk üdvözölni.

6. Bankügyek

6.1. Magyar Nemzeti Bank

Az MNB június 23-án 0,15 %ponttal 0,75 százalékra csökkentette az alapkamatot. A mostanáig 0,9 százalékon tarott alapkamat 2016 májusa óta volt érvényben. A korábbi rejtett kamatemelés (április 7-én, amikor az euró árfolyama elérte a 370 forintot) után a kamatvágásra senki nem számított. A jegybank azzal indokolta a lépést, hogy a monetáris politikának is támogatni kell a gazdaság növekedését, a kamatcsökkentésnek nem lesz inflációs hatása, mert erőteljes dezinflációs hatások jelentkeznek majd a második félévben, és az infláció a jegybanki sávban marad. Megjegyezzük, hogy

- a kamatvágás napján a forint kb. 3-4 forinttal gyöngült azonnal az euróhoz képest,
- a várt erős dezinflációnak ellentmondott az, hogy az MNB szakapparátusa a márciusban 2,6-2,8 százalékra vélelmezett ez évi inflációs mértéket június végén 3,2-3,3 százalékra emelte, ám a megemelt infláció ellentmondott a növekedési ütem csökkenésére adott jegybanki előrejelzésnek (márciusban az MNB 2-3 százalékos dinamikát prognosztizált, június végén ezt 0,3-2 százalékra módosította).

A kamatvágás után ismét elkezdtek shortolni a befektetők, ami az euró árfolyamát 357 forintig repítette. Május végén, június elején a forint éppen azért tudott 340 közelébe erősödni, mert nőttek a mellette kiálló befektetések. Június 26-án Virág Barnabás, a Nagy Márton helyére kinevezett elnökhelyettes azt nyilatkozta, hogy legfeljebb még egy 15 bázispontos kamatvágás lehetséges, de több nem lesz. Ez előtt három nappal korábban viszont ugyanez az alelnök még azt nyilatkozta, hogy a 23-i vágás egyszeri volt, és nem lesz folytatása. A 26-i nyilatkozatával a csökkenő kamatpályára spekuláló tőkét és a romló forintárfolyamot kívánta feltartóztatni, ami nem igen sikerült.

A kamatvágással a jegybank a cseh és a lengyel mintát kívánta követni, ahol nagyobb tudtak csökkenteni, és ennek ellenére nem gyengült akkorát a hazai valuta, mint a forint. Feltehetően a magyar jegybank hitelességével van probléma...

6.1.1. Nagy Márton alelnök távozása az MNB-ből

Május 28-án adta ki az MNB azt a közleményt, amelyben tudatja, hogy Nagy Márton, a jegybank alelnöke más fontos megbízatása miatt lemondott a posztjáról és távozott a bankból. Derült égből villámcsapásként jött a hír, NM munkatársai is az internetről értesültek róla, a barátai sem tudtak semmiről, maga pedig nem nyilatkozott. Megkezdődtek a találgatások. Annyi bizonyos, hogy NM nem önként, jószántából távozott, hanem Matolcsy döntésére. Matolcsy egyébként még aznap felszámolta a NM alá tartozó igazgatóságot, szétosztotta a feladatait Patai Mihálynak és ideiglenesen Virág Barnabásnak.

Van olyan vélemény, hogy az ügy a Varga-Matolcsy háború következménye, NM. vezéráldozat. Matolcsy ugyanis – aki Orbán feltétlen bizalmát élvezte – két dologban is alulmaradt az utóbbi időben Vargával szemben. Egyrészt az idei gazdasági teljesítmény megítélésében Orbán Varga véleményét fogadta el, másrészt abban, hogy a devizatartalékokat külföldi forrásokból is fel kell tölteni. Úgy tudjuk, hogy a külföldi hitelfelvétel NM is

egyétértett, Matolcsy viszont ördögtől valónak tartotta. NM-ról egyébként, mint nehéz emberről szól a fáma, akinek többször is konfliktusa volt már Matolcsyval. Lehet, hogy NM nem értett egyet a két nappal korábban bejelentett Magyar Bankholding Zrt. illetően felállításával sem; ez volt az egyetlen új helyzet, ami kicsaphatta nála a biztosítékot. Minden más jegybanki döntés ugyanis az ő kezdeményezésére, illetve tudtával született.

Tkp. ez egy sima belső személyzeti ügy lenne, ha nem tudnánk, hogy az MNB-ben NM volt az ész, a monetáris politika ismerője és alakítója, s távoztával a jegybank kiszámíthatatlanságának erősödése, döntéseinek esetlegessége fokozódik, amit az egész magyar gazdaság meg fog sínyleni.

Nagy Mártont június 15-vel miniszteri biztosi kinevezést kapott Orbán Viktor mellett. Feladatát egyrészt abban határozták meg, hogy gazdaságpolitikai kérdésekben tanácsokat adjon a miniszterelnöknek, másrészt, hogy segítse elő a gazdaságpolitikai ágak működésének összhangját. Ez utóbbit úgy is lehet érteni, hogy a fiskális és a monetáris politika közé tették be, hogy azok kapcsolata jobb legyen. (Vagyis Matolcsy és Varga főnöke lett.)

6.2.MKB, Takarékszövetkezeti Bank és BB egy konglomerátumba

Május közepén stratégiai megállapodás kötött egymással a Takarékszövetkezeti Bank és az MKB, 50-50 százalékos részvétellel megalapították a Magyar Bankholding Zrt-t. Ehhez csatlakozott május 26-án a BB, amivel ezúttal végre sínre került Orbán Viktor nagy vágya: legyűrni az OTP kiváltságos helyzetét.

Az előzményekhez tartozik, hogy az MKB-t a magyar állam megvette – jó drágán – a bajoroktól, majd privatizálta – meglehetősen zűrés körülmények közt addig-addig, amíg a fele tulajdon nem lett Mészáros Lőrincé (a másik fele titkos háttérű magántőkealapoké). A Takarékszövetkezeti Bank is botrányosabbnál botrányosabb körülmények közt formálódott meg – kezdetben még Spéder Zoltán volt a karmester, aztán átkerült minden Vida Józsefhez, aki végül az FHB bekebelezésével 2019 végén megteremtette a maga birodalmát (a bankban még résztulajdonos a Magyar Postán keresztül az állam és elenyésző mértékben az egykori takarékszövetkezeti részjegyesek). A BB-t a kormány a GE Capitaltól vásárolta meg 2015 februárban 700 millió dollárért (akkor 200 milliárd forintért), ami szakértők szerint túl magas ár volt, a bank kb. a felét érte. (Nem ez volt az Orbán-kormány egyetlen túlárzott adásvétele.) Viszont az EBRD-vel és az Erste Bankkal kötött megállapodás szerint a bankot privatizálni

kellett, amit először 2016-ra ígértek. Varga Mihály többször elmondta, hogy az eladási árnak legalább akkorának kell lenni, mint amekkora a beszerzési volt. Az OTP nem érdeklődött a bank iránt, de az Erste, az K+H belga tulajdonosa, a Raiffeisen igen, meg az MKB és a Takarékbank is. Legkésőbb 2018 februárig privatizálni kellett volna, de erre nem került sor. Még 2019 elején is azt zsolozsmázta a kormány, hogy 700 millió dollárnál nem adják olcsóbban. Vételi szándékukat a külföldiek ekkor még megerősítették. A belföldiek hallgattak. Viszont nem volt versenykiírás, versenytárgyalás.

Mager Andrea a koronavírusra hivatkozva indokolta ez év májusában a sürgősen megtett lépéseket. A bankholding létrejöttében a bankrendszer konszolidációját látta, továbbá a verseny erősítését. A Bankholdingban azonos arányban tulajdonosok a bankok, valószínű részvénytársaságokkal fogják megoldani a közös tulajdonlást. A holding vezetője Vida József (Takarékbank) lett, aki az igazgatóságának is tagja, továbbá: Balog Ádám (MKB), dr. Lélfa Koppány (BB), dr. Becse András (Takarékbank) és dr. Tajthy Attila (SZHISZ). Az alapítási engedélykérelmet május végén nyújtják be az MNB-hez. A fúzióhoz a Gazdasági Versenyhivatal engedélye is szükséges, ilyen vizsgálatról azonban eddig nem volt szó. Igaz, ez is megúszható – mint a KESMA esetében is -, ha a kormány rendeletet alkot arról, miszerint az ügylet nemzetstratégiai jelentőségű.

A három bank fúziójából olyan hazai tulajdonú bankcsoport jön össze, amelyhez 1,9 millió ügyfél, több mint 920 bankfiók tartozik, a mérlegfőösszege pedig 5800 milliárd forintot tesz ki. Ezzel az OTP mögött a második helyet foglalja el a hazai bankok palettáján, kiütve a belga tulajdonú K+H-t. A mérlegfőösszeg alapján a bank megközelítheti az OTP magyarországi forgalmát, de tőkeerejében elmarad attól, kb. a felét teszi ki, ami korlátozottabb kihelyezést tesz lehetővé, vagy pedig együtt kell működnie nagyobb hitelnyújtásnál az OTP-vel. A három bank egymáshoz való illesztése során számtalan problémát kell majd megoldani, olyanokat, amelyek feszültségekkel járnak (elbocsátásokkal, fiókbezárásokkal stb.), az egyesülés tehát néhány évig el fog még tartani. (Külső szakértők szerint legalább 5-8 év kell hozzá, de a NER-ben vannak csodák...)

Mindenesetre a NER vezérek olyan saját bankot hoztak létre, amelyben marad még állami tulajdon, és az állam védőszárnyát élvezheti. (Ha ugyanis baj lenne a bankkal, az olyan nagy, hogy az állami segítségnyújtás nem lehet kérdéses. Ez azonban nem ösztönöz felelős gazdálkodásra, és itt egyébként sem valóságos magánérdekek, magántulajdonok kapcsolódnak egybe, hanem a NER által kitermelt oligarchiák kvázi magántulajdonai.) Nem zárható ki, hogy

az állam a többi bankhoz képest a megabankot jogszabályi úton előnyökhöz fogja juttatni pl. megkaphatja a közszféra pénzügyeinek lebonyolítását, ami jelentősen csökkenti a likviditási kockázatot – mindaddig, amíg ez az ügyfélkör nem válik kegyvesztetté egy politikai kurzusváltás után.

6.3.Rajtaütés a Széchenyi Kereskedelmi Bank egykori vezetőin

Június 16-án a Fővárosi Nyomozó Ügyészség a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda rendőreinek segítségével húsz helyen, 190 személyt mozgósítva rajtaütésszerű kutatásokat és elfogásokat tartott az egykori Széchenyi Kereskedelmi Bank dolgozói és tanácsadói körében. Az akció során házkutatások, iratfoglalások és őrizetbe vételek történtek. A kihallgatott 19 személy közül kilencet őrizetbe vettek, közülük 3 személy letartóztatását, hat személy bűnügyi felügyelet alá vonását javasolták a nyomozó ügyészek. A fővárosi ügyészség szerint bűnszervezet tagjait vették őrizetbe, akik ellen hat milliárd forintos vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetének gyanúja miatt indítottak eljárást. A kihallgatottak és őrizetbe vettek egyike sem ismerte el bűnösségét. Június 18-án Töröcskei Istvánt és nejét, valamint egy meg nem nevezett személyt (valószínű Szakács Tibor a volt vezérigazgató lehetett) letartóztattak, öt főt bűnügyi felügyelet alá vontak, egy főt azonban elengedtek. Az elengedett gyanúsított, Vörös József ügyvéd volt, aki előbb Simicska bizalmasa volt, majd Nyerges Zsolté lett, végül Mészáros Lőrincnél kötött ki. De Orbánnal is jó kapcsolatot ápolt. A NER lovagok és az állam legkülönbözőbb vállalkozásaiban vett részt igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tagként. A Széchenyi Kereskedelmi Bank igazgatóságában 2013-júniusától 2014 novemberéig töltött be szerepet – feltételezhetően az állam megbízottjaként.

(Előzmények)

1. A Széchenyi Kereskedelmi Bank jogelődje, a SPE Bank volt, amelyet 2008-ban alapítottak 2 milliárd forint jegyzett tőkével a Kajmán-szigeteken. Mint bank 2009. áprilisától működhetett volna, de a válság miatt erre nem került sor. Érdemi tevékenységet gyakorlatilag nem folytatott.
2. 2010. márciusában a T+T Ingatlanforgalmazó és Vagyonkezelő Zrt megvásárolta a bankot 2 milliárd forint hitelből. (Nem tudjuk, ki adott erre hitelt.) A vevő céget Töröcskei István és felesége (Zsuzsanna) valamint Boros Imre tulajdonolta. Boros Imre 2011-ben eladta a részesedését (vagy egyszerűen csak kiszállt?) a Töröcskei házaspárnak. (Töröcskei István Simicska Lajos, Nyerges Zsolt társasághoz tartozott és

jó viszonyt ápolt Matolcsy Györggyel is, de keleti jószolgálatára – orosz, arab, kínai - Orbán Viktor is számított, a Lánchíd rádiót és a Hír-tv-t támogatta a ballib érában 2011-ig, és általában, mint a jobboldal mecénását tartották nyilván.)

3. Töröcskei István 2011 novemberében az Államadósságkezelő Központ vezérigazgatója lett Matolcsy György javaslatára. 2014 végén Töröcskei elmondta, hogy azzal a feltétellel vállalta el ezt a funkciót (még ő diktált! ilyen erős volt!), hogy a bankja kap egy tíz éves lejáratú hitelt, amiből tőkét lehet emelni. Erről Orbán Viktorral kötött szóbeli megállapodást. De ezt a hitelt a bank nem kapta meg, hanem helyette elkezdtek állami tőkeemelésről gondolkodni. Töröcskei bankja egyébként megkapta a letelepedési kötvények ellenértékének beszedési jogát (a kötvényeket az ÁKK adta el), továbbá a fogyatékosok részére folyósított állami támogatások kezelését – ezek tuti üzletek voltak. Szó volt arról is, hogy a Széchenyi bankon keresztül fogják keresztülfolymatni a Paks II-höz kapcsolódó 10 md eurós orosz hitelt is – miután a projekt létrejöttében Töröcskeinek jelentős szerepe volt. Ebből azonban nem lett semmi (talán mert nem financ-, hanem kereskedelmi hitel lett belőle).
4. A bank a hitelszövetkezetekre és a kkv-kra fókuszált, és feltételezhetően soha vissza nem térülő baráti kölcsönöket is nyújtott, amihez – feltételezhetően - az MNB Növekedési hitelkonstrukciója is segítséget/lehetőséget adott.
5. A bank vesztéségesen működött és tőkeemelésre szorult. Ma már tudjuk, hogy ezt a legszigorúbban tiltott módon oldották meg 2011-és 2012-ben: olyan saját cégeknek utaltak ki hiteleket, amelyeket azok nem vehettek volna fel, majd azok rövid időn belül a kapott pénz nagy részét visszautalták – számos közvetítő cégen keresztül – a bankba, amelyik ebből kifoltozta a tőkéjét, javította a tőkemegfelelési mutatóját. Három, Töröcskei család tulajdonolta cég közreműködésére derült fény a vizsgálatok folyamán: Pannergy Nyrt, Floreus Zrt és Platinum Zrt. Az MNB jelentése szerint 2012-ben 1,5 milliárd forintot folyattak át szinte egy nap alatt ezeken a cégeken, majd ebből tőkét emeltek.
6. 2012 végén kormánydöntés született arról, hogy a kisebb magyar tulajdonú bankokat tőkével is segíteni kell – az Orbán-féle magyar banktulajdonlás igényének kielégítése érdekében. És ekkora derítették ki azt is, hogyan tud az állam tulajdont szerezni egy bankban tőkeemeléssel – ezt is ekkor szabályozták le.
7. A bank 2013-ban is vesztéséges volt, menekülési útnak kínálkozott számára, hogy megveszi a Raiffeisen Bank magyarországi lánycégét egy euróért, de az osztrákok végül elálltak az eladástól.

8. A másik megoldást még Matolcsy György készítette elő 2012-ben, nemzetgazdasági miniszterként, hogy ti. az állam részesedéssel beszáll a bankba. 2013 júniusában – már Varga Mihály végrehajtásában – meg is valósult a 3 milliárd forintos tőkeemelés, amivel a magyar állam 49 százalékos részesedéshez jutott a bankban. A tőkeemelést – a korabeli jelentések szerint – széleskörű vizsgálat előzte meg, amely megállapította, hogy ugyan most még veszteséges a bank – mint minden felfutóban lévő ilyen intézmény -, de hamarosan nyereséges lesz, és az állam tulajdonosként is profitot zsebelhet be. Az állami tulajdonlás melletti érv volt továbbá, hogy így a hitelezés felpöröghet – ez Matolcsy régi óhaja volt, valamint, hogy válság idején a bank tőkéjét, pénzét nem menekítik ki külföldre. A bankot még 2012-ben világotta át egyrészt az Oppenheim ügyvédi iroda, másrészt az Ernst and Young. A bank működésében nem találtak kifogást. Hogy az állami tőke mennyire ablakon kidobott pénz volt, az hamarosan kiderült, s amikor ez kiderült, Varga Mihály minisztériuma a Széchenyi bankra hárította a felelősséget, amely nem adott teljeskörű információt az átvilágításhoz.
9. 2014-ben a bank saját tőkéje a jegyzett tőke alá esett, a pótlásához 10 milliárd forintot kellett volna a tulajdonosoknak a bankba betolni, ám ez nem történt meg. Az MNB pénzügyi felügyelete csak ekkor kezdett el vizsgálgódni: a 2011 és 2014 augusztusa közti ügyleteket tekintették át; számos olyan szabálytalanságot találtak, ami után előbb felügyeleti biztosokat neveztek ki a bankhoz, majd 2014 december 5-én az MNB visszavonta a bank működési engedélyét és elrendelte a végelszámolást. Töröcskei Istvánnak le kellett mondani az ÁKK vezérigazgatói posztjáról. Egy nappal előtte azonban az MNB szabályt módosított, és lehetővé tette, hogy a korábbiaknál nagyobb mértékben vehessenek ki betéteket. Így a szemfülesek, jól értesültek nagyobb mértékben tudták kimenekíteni a pénzüket.
10. A banknak ekkor 1600 betétese volt, akik közül többen azért választották a Széchenyit, mert bíztak az állami tulajdonlásban. Nagy Gábor, az I. ker. polgármestere is 500 millió forintot hagyott ott, noha tudta, mi a helyzet a banknál, bízva Töröcskei kapcsolataiban és az államban. Járai Zsigmond CIG Pannónia biztosítója is 170 millió forintot tartott a bankban. Az OBA 14,5 milliárd forintot fizetett ki azoknak, akik belefértek (illetve addig) a 100 ezer eurós limitbe (akkor ez 32 millió forint körül lehetett). Ám – minden korábbi gyakorlatot meghazudtolva – az állam is beszállt a kártalanításba: létrehozott egy 6 milliárd forintos alapot az OBA által már nem téríthető betétekre 49 százalékos

tulajdoni hányadának erejéig. (Így kaphatott – számításaim szerint – még kb. 68 milliós kártérítést Járai Zsigmond.)

Az állampolgároknak tehát minimum 9 milliárd forintjába került 2015-ben a bank.

11. Az MNB Pénzügyi felügyelete 2015 márciusában tette le vizsgálati eredményét (100 oldalon!), és tett ismeretlen tettes ellen feljelentést, emellett kiszabott 76 millió forint büntetést négy személyre: a vezérigazgatóra, Szakács Tiborra, két helyettesére és Töröcskei Zsuzsannára, az igazgatóság tagjára. Az MNB munkatársai megállapították, hogy a tőkeemelést saját hitelből hajtották végre, de még a bank vételárának kifizetését is ily módon eszközölték. Megállapítottak továbbá egy sor szabálytalanságot, szabályozatlanságot, űrlapok hiányát, eldátumozást stb., de mindez eltörpült a fiktív tőkeemelések mögött. Az MNB minden vizsgálati anyagot átadott a Budapesti Rendőrfőkapitányságnak. A nyomozás azonban rendkívül lassan haladt, úgyszólván évekig sehogy.
12. Miután Szakács Tibor 2015 nyarán leróttá 20 millió forintos büntetését, októberben alkalmazást nyert Matolcsy György unokatestvérének bankjánál, a Növekedési Hitelbanknál tanácsadóként. Állítása szerint a bank kereste meg, hogy hosszú évek alatt felgyűlt tapasztalatait a banknál kamatoztassa. (Tudjuk, hogy a Növekedési Hitelbankot is felszámolták azóta.)
13. Szabó Szabolcs, független országgyűlési képviselő kérdésére, hogy ti. mikorra készül el az ügyészség a nyomozással, Polt Péter 2018 végén jelölte meg 2017 tavaszán. Ezzel szemben újságírók kiderítették, hogy 2019 februárjában a rendőrség még egyetlen bankvezetőt sem hallgatott ki. Sőt, Töröcskei István még ez év május 13-án is azt nyilatkozta, hogy öt eddig az öt éve folyó vizsgálat során még nem hallgatták ki. (Lehet, hogy ez volt az olaj a tűzre, és e nyilatkozott után egyes jobboldaliak fellázadtak.)
14. Igaz, Töröcskei István minden cégét és résztulajdonát zárolták, de mint a MAVIR igazgatóságának elnöke (2010 óta) havi 300 ezer forintos apanázsban részesült. Erről a posztjáról június 22-vel távoznia kellett, noha előtte 5 nappal még megerősítették e pozíciójában. Az ügy pikantériája, hogy az a Vörös József kérte fel a távozásra, mint a Mavir felügyelőbizottságának elnöke, aki szintén a gyanúsítottak közt szerepelt.

2019. decemberében vonta hatáskörébe az ügyet a Fővárosi Nyomozó Ügyészség, és így jutottunk el 2020. június 16-ig, a súlyos bűncselekménnyel gyanúsítottak őrizetbe vételéig.

A majdnem hat éven keresztül húzódo ügy háttérében a NER-en belüli politikai harcokat véljük, amelynek kibogozását nem tekintjük feladatunknak. Az viszont nem kétséges számunkra, hogy a történekeért súlyos felelősség terheli az MNB bankfelügyeleti szerveit, amelyek sokáig végtelenül türelmesek voltak a bankkal szemben, s nem kevésbé a tulajdonlásba beszállt, a magyar államot képviselő Varga Mihályt, aki nem a sejtető és látható tények alapján hajtotta végre – az unió szabályaival ellentétesen! – a tőkeemelést, és ezt követően, mint tulajdonostárs sem tett meg tőle minden telhetőt az állampolgárok pénzének felügyeletét illetően. Hírek szerint az állam beszállása után is ugyanúgy folytatódott minden a bankban, ahogy annak elötte volt.

A kérdés most már csak az – és ezt politológusoknak kellene megválaszolni, bár valószínűleg ők is csak feltételezéseket tudnának megfogalmazni -, hogy miért most, a koronavírus járvány okozta vészhelyzetben borították ki a bilit, s ráadásul úgy, hogy arra senkit nem készítettek fel...

7.Közlekedési kérdések

7.1.Budapest-Belgrád vasút

Április 24-ig úgy tetszett, hogy ebből a projektből nem lesz semmi. Főleg, mert a hírek szerint a kínai Eximbank kekeckedett a hitelszerződéssel, és ezen a tavaszon Kínának ezerszer fontosabb dolgai akadtak. A hazai közgazdászakma már beolvashatónak vélte a vasútra kiírt 63,5 milliárd forintot a gazdaságvédelmi alapba. Április 24-én azonban Varga Mihály jelentette, hogy aláírta a Budapest-Belgrád vasútvonal felújításának és korszerűsítésének munkálataihoz kapcsolódó kínai hitelt, 1,855 millió euró értékben. Szerinte „Magyarország számára előnyös és biztonságos hitelszerződés született”, amihez előtörlesztés is kapcsolódik, és a jelenlegi piaci kamatoknál olcsóbb (2,5 %, fixkamat). Azzal érvelt továbbá, hogy Mo. ezzel a programmal Európa egyik logisztikai kapuja lehet, mi lehetünk a kínainak vámkapuja⁶, és ebből nekünk versenyelőnyünk származik. A megállapodás szerint a teljes munka 85 százalékát kínai hitel finanszírozza. Ebből kiindulva:

- az 1,855 millió euró 355 forintos árfolyammal	658,5 milliárd forint
- a teljes költség	774,,7 „ „

⁶ A beszedett vámok négyötödét azonban át kell utalnunk Brüsszelnek, a közös kasszába.

- önrészünk	116,2	„	„
- kamat	165	„	„
bekerülési költség nekünk:	939,7	„	„

De ez csak a Soroksár-Kelebia közti szakaszra vonatkozik. Meg kell építeni/felújítani hozzá a Ferencváros-Soroksár közti 9 km-t szakaszt is, aminek a költségét 100 milliárd forintra teszik. Így a teljes bekerülés több mint ezer milliárd forint; 161 km-re vetítve kilométerenként 6,2 milliárd forint, ami világcsúcs!

A magyar-kínai megállapodást májusban bevitték a parlamentbe is, ahol Orbán Viktor azzal érvelt mellette, hogy ilyen válságidőben van szükség nagy strukturális beruházásokról dönteni, amelyek megalapozzák majd a későbbi sikereinket. Még a Trianon kártyát is kijátszotta ez alkalommal a kormányoldal amikor arra hivatkozott, hogy a vasút közelebb hozza a határon túl élő magyarokat, és ennek ellenkezőjét az ellenzék sem kívánhatja. Az ellenzék ugyanis minden lehetséges ellenérvet felsorakoztatott a soha meg nem térüléstől kezdve az ország eladósításáig – teljesen eredménytelenül.

Olyannyira, hogy a május 15-i Magyar Közlönyből megtudhattuk: a kormány a projektet az Gazdaságvédelmi alapból⁷ is megfinanszírozza, 82.129.847.503 forint kiutalásával azon felül, hogy az elfogadott költségvetésben már 63,5 milliárdot lekötöttek. Ezek szerint már 145,6 milliárd forintnál tartunk, meghaladva a fenti számításban szereplő 116,2 milliárdos önrészünket. (Vagy pedig – és ez is lehetséges, az eredeti összeget emelték meg 82 milliárdra.) Innen kezdve követhetetlen az ügy.... A 2021-es költségvetésben már nincs külön feltüntetve a beruházásokat tartalmazó felhalmozási költségvetésben, valószínű besuvasztották a vasúti projektekbe. A részletes adatokból azonban kiderül, hogy 2021-ben összesen 132,3 milliárd forintot szánnak erre a projektre, ami csak a Soroksár-Kelebia közti felújításra és építésre vonatkozik. Csak érdekességként jegyezzük meg, hogy ebből 3,5 milliárd forintot szánnak a kisajátításokra, 1,5 milliárdot a mérnöki munkákra és 2,3 milliárdot a kivitelező magyar-kínai konzorcium működésére.... Most már csak az a kérdés, hol van itt a kínai hitel? A 2021-es költségvetésben a vasúti fejlesztésekre összesen 183 milliárd forintot állítottak be, ennek tehát majdnem a háromnegyed részét a Budapest-Belgrád vasút építése teszi ki, ami más olvasat szerint azt jelenti, hogy más magyarországi vonalak felújítására alig marad forrás.

⁷ Gulyás Gergely azzal indokolta a forrásfelhasználást, hogy a beruházással munkahelyek keletkeznek.

Május 19-én rapid módon lezavarták a „Budapest-Belgrád vasútvonal újjáépítési beruházás magyarországi szakaszának fejlesztéséről, kivitelezéséről és finanszírozásáról szóló törvényjavaslat” -ot. A törvény „biztosítja, hogy a projekt magyarországi szakaszához szükséges források rendelkezésre álljanak”, azaz – ha jól értjük – a kiadások felülről nyitottak lesznek, a tervezett költségek túlléphetők. Emellett a törvény arról is rendelkezik, hogy a projekttel kapcsolatos minden szerződés 10 évig titkos – arra hivatkozva, hogy ezt a kínai fél kérte. Mi meg teljesítjük. Pontosabban a külügyminiszter felmentést adhat, de csak akkor, ha azzal kínai partnere egyetért. (Lehet harcolni a függetlenségünkért!)

A Budapest-Belgrád vasútépítés felvállalásával nemcsak, hogy további adóssággal terheljük meg a jövőnket, de olyanal, amely nem lesz képes kamatainak és törlesztőrészeleteinek a kitermelésére. A kínaiak nem vállaltak szállítási kötelezettséget, garanciát a szállításokra. A maguk szempontjából helyesen, hiszen éppen most fordul a világ: a koronavírus okozta válság többek közt azt a tanulságot is kitermelte, hogy a beszállítói költségek mérlegelésénél a biztonságot is figyelembe kell venni. A világ nagy cégei elkezdtek beszállítói kapcsolataik újragondolását, amit Trump elnök kifejezetten szorgalmaz is a kínaiak rovására. De tegyük fel: a vírusválság után minden úgy áll vissza, mint volt előtte, akkor is kétségesek a szállítások, mert a pireuszi kikötőt Belgrádból el kellene érni, és erre nézve nincs útmegújítási projekt. A vonalnak át kellene mennie Észak-Makedónián és Görögországon is, de erről a kormány hallgat. Varga csak annyit mondott, hogy a cél: 2025-re az egész vonal elkészüljön. Vagyis erőnket meghaladva építünk egy olyan vasútvonalat, amelynek egyik vége a semmibe vezet miközben magunkra haragítjuk az Európai Uniót és az Egyesült Államokat is, amelyek kifejezetten aggályosan nézik Kína világhatalmi törekvéseit, és ennek hangot is adnak.

Ám vitathatatlan, hogy Mészáros Lőrinc nagyon jól fog járni (saját tervében 295 milliárd forintos árbevételre számít, de ezt sem fogjuk megtudni a titkosítás miatt) – a Mészáros birodalomból kirekesztett Magyarország kárára.

7.2. Budapesti metrókocsik

Mint korábban megtudtuk, a 37 orosz leszállítású metrókocsiból csak 3 volt ténylegesen felújított (a prototípusok), a többit új orosz szerelvények adták. Januárban kiderült, hogy a vártnál jóval korábban el kezdtek rozsdásodni, májusban pedig konstrukciós sorozathibára derült fény.

A kocsik alján egy hűtőszekrény nagyságú segédüzemi áramátalakító található, amelyet igen vékony szállal kapcsolták a kocsitesthez. Ám ez eddig nem tűnt fel, mert olyan vastagon fújták be az alvázat, hogy nem látszott. Most viszont 18 szerelvényél repedések mutatkoznak, ami két okból is életveszélyes. Egyrészt, mert ha leszakad a nevezett berendezés, az akár ki is siklathatja a vonatot. Másrészt, mert ez a berendezés szolgáltatja az áramot az ajtók nyitásához, kocsik világításához, szellőztetéséhez.

A hibát az orosz fél elismerte, de mivel a dolgozói a járvány miatt hazamentek, a magyarok kénytelenek megbuherálni a berendezés tartóját, egyelőre vastag acélszalagokkal próbálkoznak. A 18 szerelvény kikapcsolása ugyanis megbénítaná a metróforgalmat.

Jó lenne persze az egész együttműködést felmondani az orosz céggel, de abból külpolitikai bonyodalmak származnának. Orbán jól behúzta Budapestet ezzel is a csőbe, a városnak 60 milliárd forintos hitelt kellett felvennie ezekre a „rongybiciklikre”, amik jószerével többre kerülnek, mintha rendes pályázaton lehetett volna új kocsikat beszerezni. (Orbán nem járult hozzá új szerelvények vásárlásához, csak a felújítást engedélyezte.)

7.3.A trieszti kikötő

Egy évvel ezelőtt jelentette be Szijjártó Péter, hogy Mo. saját kikötőt és logisztikai bázist hoz létre Triesztben (korábban Koperrel tárgyaltak ugyanerről, de a szlovének – valószínű nem akarva Orbánnal politizálni – elálltak) a hazai exportőrök versenyhátrányának (hogy ti. nincs Magyarországnak tengeri kijárata) ledolgozására. A projektet a miniszter akkor 60-100 millió euróra becsülte, és a megállapodás aláírását 2019. júliusára tette. Ebből később novemberi határidő lett, ami azóta is csúszik – legutóbbi a járványra hivatkozva.

Tanulmányírásunk végéig, július elejéig, még nem lehettünk birtokon belül, ami lehetővé tette volna a logisztikai bázis és a terminál kiépítésének megkezdését. Annak ellenére sem, hogy 31 millió euróért megvettük a 32 hektáros kikötői területet, amelyhez 300 méteres (!) partszakasz tartozik (vagyis nagyobb hajók ide nem tudnak beállni!), továbbá kifizettünk 25 millió eurót a hatvan évre szóló koncesszióért. Ezen kívül a projekt még felemésztett 31,7 millió eurót, vagyis összesen 88 millió eurónál tartunk, ami vészesen közel van a tervezett összeg felső határához, miközben alig történt valami. 352 forintos euróárfolyammal számolva a ráfordítás 31 milliárd forintot tesz ki.

Tavaly októberig mindössze annyi történt, hogy felállították az Adria Port Zrt. állami céget, amely fióktelepet nyitott Triesztben. 2020-ban a havi fenntartására 7 millió forintot költött a KKM, amiben ingatlanbérlés és tanácsadói szerződések összegei is szerepeltek. A cég egyébként – nem csoda – veszteséges.

Mint már korábban jeleztük, a szakma értetlenül áll a projekttel szemben:

- a vásárolt partszakasz kicsi és sekély, ott konténerhajók nem tudnak kikötni,
- a magyar exportőrök hazai telephelyükön rakják be árujukat a konténerekbe,
- a magyar terminál működtetéséhez a nagy hajótársaságokkal is meg kellene állapodni, ezekből viszont hiány van.

Arra is utaltunk korábban, hogy Trieszt a kínaiaknak is fontos bázis, része az Egy út, egy övezet projektnek. A magyar ügybuzgalmat lehet, hogy ez mozgatja – nem csodálkoznánk, ha így lenne.

7.4.A Dunakeszi Járműjavító tulajdonosváltása

Az 1926-ban alapított Dunakeszi Járműjavító, amely hosszú éveken keresztül javította a MÁV szerelvényeket és 1992-ben lett privatizálva, ma, azaz ez év június 9. után 90 százalékban a TMH Hungary Invest Zrt tulajdonában van. A privatizációkor kialakított dolgozói részvényhányad, 10 százalék változatlan. A TMH Hungary Invest Zrt egy magyar-orosz vegyesvállalat, amelyben az orosz szakmai befektetőt a Transmashholding tulajdonában álló TMH International AG képviseli, a magyart pedig a MA-VAG Zrt, a Magyar Vagon Zrt, amelynek fő tulajdonosa Szalay-Bobrovniczky Kristóf, volt londoni nagykövet, a jelenlegi kormányzóvivő férje. A 90 százalékos tulajdonrész fele-fele arányban oszlik meg az orosz és a magyar partner között, de nem tudni, hogy milyen áron kelt el a korábban a MÁV tulajdonát képező 25,1 % és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelőnél lévő 64,9 %-os tulajdonrész. Az utóbbit a magyar állam 2014-ben szerezte meg a kanadai tulajdonostól, a Bombardiertől 2,1 milliárd forintért.

A céget a vagyonkezelő már 2017-től tovább akarta adni, volt is rá kiírt tender, amelyre például a Stadler beadta a pályázatát 2018-ban. A Transmashholding ekkor még nem akart beszállni, illetve azt nyilatkozta, hogy ő inkább megrendelésekkel fizetne. Az egyik Putyin-Orbán találkozó után azonban 2019 nyarán pályázás nélkül is nyertes lett a világ negyedik legnagyobb vasúti gördülőállomány gyártója.

Ez év januárjában még az a hír jött Dunakesziről, hogy a dolgozói részvények tulajdonosai nem egyeznek bele a társasági szerződés módosításába, amely törölte volna a vétőjogukat, ami az oroszokkal kötött üzlet egyik feltétele volt. A dolgozók egyébként nem támogatták az orosz tulajdonlást, jobban szerették volna a Stadlert megnyerni, mert az még sem egy embargóval sújtott országból való.

Nincs információ arról, hogy mi történt január és június között, valószínű létrejött valamiféle megegyezés a dolgozókkal, akik már januárban is jelezték, hogy nekik az is megfelelne, ha az új tulajdonos garanciát vállalna a tovább-foglalkoztatásukra, bérük emelésére. Ezt könnyen meg lehetett ígérni különösen annak a hatalmas egyiptomi megrendelésnek az ismeretében, amelyet a Ganz Motor Kft konzorcium nyert el. Ez 1300 személyvagon előállítását tartalmazta 1 milliárd eurós (kb. 350 milliárd forintos) értékben. (Ebből 680-t fognak Dunakeszin legyártani.) Tkp. a Transmasholding is erre harapott rá. És ez vonzhatta haza Londonból Szalay-Bobrovniczky Kristófot is, aki megalapította a maga MA-VAG Zrt-jét, és valahogy megegyezett az oroszokkal. Nem lehetett túl nehéz az üzlet, hiszen Szalay-Bobrovniczky Habony Árpád jó barátja, az üzletbe való beszálláshoz pedig jó fedezetet adott az, hogy ez év április végétől Garancsi Istvánnal együtt megkapta az Andy Vajna örökségébe sorolt Las Vegas Casino koncessziós jogát 2024-ig, amiből addig több tíz milliárd forintot tud kivenni⁸.

8.A tőkeáramlás kormányzati korlátozása

A koronavírus-járványra hivatkozva a kormány több ponton is radikálisan beavatkozott a cégek közti tőkeáramlásba.

1. Arra számítva, hogy kb. 30-35 ezer cég esik a járvány áldozatául módosította a csőd- és felszámolási törvényt. Gyorsította, egyszerűsítette az eljárást és elektronikus úton is lebonyolíthatóvá tette. Az új szabály szerint a csödeljárási moratórium 120-ról 180 napra nő, és nem kell a banki díjakat megfizetni. Ugyanakkor előírta, hogy a stratégiai vállalatok vagyonának eladásakor az államnak elővásárlási joga van, és ezt a folyamatban lévő ügyekre is érvényesíteni kell. Vagyis azokra is, amelyek még a járvány előtt indultak, de a járványra való hivatkozás jó alap az állami vagyon olcsón történő gyarapítására, amit alkalom adtán majd privatizálni lehet. A 227/2020-as kormányrendeletből megtudhattuk, hogy mi számít stratégiai vállalatnak –

⁸ 2018-ban 12,2 milliárd forint osztalék termelődött itt.

gyakorlatilag egyetlen ágazat sem maradt ki belőle. A törvénymódosítás augusztus 1-jétől lép életbe.

2. A kormány gondolt a járvány miatt nehéz helyzetbe került cégekre, amelyeken nem segíteni akar, hanem amelyeket újraosztási prédának tekint. Lehetővé tette és anyagilag is támogatja ugyanis a közvetlen vagy közvetett állami tulajdonban lévő kockázati tőkealapoknak és magántőkealapoknak, hogy a járvány miatt megroggyant cégeket felvásárolják anélkül, hogy ahhoz ki kérnék a Gazdasági Versenyhivatal engedélyét. A felvásárlásokat egyfelől a Magyar Fejlesztési Bank e célra létrehozott Krízis mentőalapjából (150 milliárd forint) finanszíroznák vissza nem térítendő támogatással. Itt a nagyobb kkv-k keresletére számítanak max. 15 md forintos tőkejuttatásig. Másfelől a bank egy 1500 milliárd forintos alapot is létrehozott, amelyből hitelt vagy/és garanciabiztosítékokat ad a felvásárlónak. Ugyanakkor a Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitel Hajrá konstrukcióját is fel lehet használni cégek megvételére. Az MNB 1500 milliárd forintos hitelkeretet nyitott meg, amiből a kereskedelmi bankok max. 2,5 százalékos kamatra nyújthatnak hitelt egy millió forinttól 20 milliárdig.
3. A legdurvább szabályozást a május végén meghozott azon rendelkezés (227/2020) jelentette, amely az év végéig korlátozza külföldi tőke befektetéseit. (Nem mellesleg szerintem ez beleütközik a szabad tőkeáramlás uniós szabályába.) A kormány május 26-tól miniszteri (Palkovics László) engedélyhez köti a külföldiek tulajdonszerzését a magyar gazdaságban. Ha valamely stratégiai ágazatba sorolt cégben (és a rendelet szerint az egész gazdaság idetartozik!) egy külföldi tulajdonos tőkét emelne, vagy más külföldi tőkét szeretne szerezni, akkor jogi képviselő révén bonyolult eljárásnak kell alávetnie magát, megterhelő bürokratikus előírások mentén kell beadványban kérni a minisztertől a tőkemozgás engedélyezését. Akkor, ha a külföldi legalább 10 százalékos részesedést akar szerezni és az eléri a 350 millió forintot. Vagyis a határ nagyon alacsony. De akkor is engedélyt kell kérni, ha a külföldi tulajdon hányada 350 millió forint alatt lenne, de a cégben meghaladja a 25 százalékot a külföldi tulajdonlás (vagyis, ha már a cégnek van külföldi tulajdonosa, akkor az újjal együtt nem birtokolhat engedély nélkül 25 százaléknál többet az, aki nem a mi hazánk fia). Palkovics miniszterúrnak a beadványtól számított 45 napon válaszolnia kell, de ez 15 nappal meghosszabbítható. A kérelem mérlegelésénél a következőket veszi figyelembe a miniszter:
 - sérti-e a tőkebeáramlás Magyarország államérdekeit (ennél nagyobb gumiszabály nincs, de a többi ismerv is ilyen),

- sérti-e a közbiztonságot, a közrendet, a társadalmi szükségletek kielégítését,
- fennáll-e annak a veszélye, hogy a bejelentkező illegális vagy bűncselekményt fog elkövetni miután tőkéjével bejött az országba.

Rendelkeztek arról, hogy milyen mértékű legyen a büntetés abban az esetben, ha valaki nem az előírásoknak megfelelően hozná be Magyarországra befektetését. A büntetés elérheti a tranzakció értékének kétszeresét is.

Esetünkben a patrióta gazdaságpolitika szélsőséges változatával van dolgunk, amelynek célja, hogy távol tartsák a külföldi cégeket Magyarországtól, hogy a válság által kiváltott zavarosban kizárólag saját NER lovagjaik tudjanak halászni. Ilyenkor a tönkrement cégek olcsón megszerezhetők, és az ismertett rendelkezés további értékcsökkenést eredményez, hiszen korlátozza cégfelvásárlási piac keresletét – lényegében a külföldiek kizárásával.

A tőkeáramlás jelzett szabályozásának várható következménye lesz a vírus utáni vagyoni különbségek további – állami, banki segédlettel történő – erősödése. Vagy ahogy Tóta. W. fogalmazta: nálunk a válság K betű formájában fog megoldódni, tudniillik a K felső szárán gyülekeznek a még inkább meggazdagodók (és tartanak fölfelé), az alsó szárán pedig a lecsúszó tíz- és százezrek találhatók majd. Szerinte ezért nem érdeke a kormánynak hatékony gazdaságmentő csomagokkal széles körben előállni, unión belül is kirívó szűkmarkúságának ez az oka.

4. A külföldi tőkebeáramlás korlátozásával szemben Szijjártó Péter Brüsszelben elérte, hogy az unió 800 ezer euró feletti cégtámogatásokat is engedélyezzen. Erre a célra a KKM már 169 milliárd forintot gyűjtött össze (50 milliárról indultak). Ezt az alapot kifejezetten nagy cégek beruházásainak támogatására kívánják felhasználni.
5. Június végén fogadta el a parlament azt a törvényjavaslatot, amely szerint, ha nincs csődegyezés vagy sikertelen a cég reorganizációja és felszámolás következik, akkor az államnak elővásárlási joga van az önkormányzati és mindenféle magáncég tekintetében. (Vagyis nemcsak a stratégiai cégeket szerezheti meg az állam, hogy aztán elvtársainak olcsón továbbítsa, hanem valamennyi felszámolás alá kerülő vállalkozást.)

9. Energetikai kérdések

9.1. Paks II aktualitásai

1. Május elején a parlament kiemelt fejlesztési területté nyilvánította a Közép-Dunamenti térséget, ahova 99 település tartozik. Süli János ezt azzal indokolta, hogy így könnyebben biztosítható majd az erőmű bővítéséhez szükséges munkaerő, ipari kapacitás és infrastruktúra.
2. A költségvetés 2020-ra 77 milliárd forintot különített el a Paks II. fejlesztésére, de ebből 37 milliárdot átirányítottak a Gazdaságvédelmi alapba azzal a megjegyzéssel, hogy az atomprojekt finanszírozása így is biztosított. Ebben burkoltan az is benne volt, hogy a kabinet 2020-ban a projekt további csúszását vélelmezi. Májusban mindenesetre megérkezett egy 11 milliárd forintos számla a Roszatomtól, feltehetően tervezési munkák ellenértéke gyanánt.
3. 2018 óta folyt a vita a Roszatom, a kormány és az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) között arról, hogy megkezdhető-e az építkezés a projekt engedélyének kiadása előtt, vagy sem. Az orosz fél forszirozta a gyorsítást, noha a csúszás – legalábbis az utóbbi időben – rajta múltott (ti. nem tudott elkészülni az atomerőmű újabb blokkjainak eu-konform megvalósíthatósági tanulmányával). Az OAH azzal érvelt, hogy csak a teljes terv áttekintése és engedélyének kiadása után lehet a földmunkákat megkezdeni – az engedélyezésnek ez is részét képezi -, amiként ezt az eredeti szerződés is tartalmazta. Egyébként az OAH a magyar érdeket szolgálta, hiszen, ha a földmunkák nem lesznek megfelelőek – a teljes projekt áttekintése után, esetleg azt még át is kell dolgozni -, akkor a többletköltségek bennünket terhelnek. Süli János, miniszterúr viszont az orosz érdeket képviselve nyomta a mielőbbi munkakezdést.

Végül kompromisszumos megoldás született. Eszerint el lehet kezdeni kiásni a blokkok gödreit, kialakítani annak talajszilárdítását és a talajvíztől védő résfal megépítését három hónappal azután, hogy Paks II. Zrt beadta létesítési engedélykérelmét az OAH-hoz. Úgy ítélték ugyanis meg, hogy ennyi idő elegendő lesz az OAH-nak annak megállapításához, hogy az elvégzendő földmunkák kompatibilisek lesznek a tervezett objektummal. Az OAH a felelősségét úgy csökkentette, hogy kikötötte, ha utólag kiderül, hogy a megkezdett földmunkák nem lesznek megfelelőek, annak anyagi következményeit nem vállalja. Akkor a számlát a megrendelő, a magyar fél viseli.

Ám ennek az elképzelésnek a megvalósításához szükség volt egy korábbi kormányrendelet módosítására, amely a nukleáris létesítmények nukleáris biztonságáról szólt. Ezt viszont be kellett Brüsszelnek is mutatni. A kormány tavaly novemberben juttatta el az unióhoz módosítást engedélyező kérelmét. Több menet után ez év áprilisában érkezett meg az EB jóváhagyása azzal, hogy ők csak azt vizsgálták meg: a magyar rendelkezés átírása összhangban van-e az EU nukleáris biztonsági irányelveivel. Kimondott igenjük azonban nem tartalmazza azt, mintha egyetértének a munkálatok megkezdésével az engedély kiadása előtt.

4. Felpörögtek a tenderkiírások is, amit a mélyépítésben nemzetközileg ismert német Bauer cég nyert el 75 milliárd forintos értékben. Az összeg 30 milliárd forinttal nagyobb lett, mint amire a Roszatom a pályázatot kiírta. (A növekményre nincs magyarázat, bár az árfolyamromlás részben indokolta tehetné az összeg megemelkedését forintban. A nyertes szerződésben ugyanis rubelben szerepel a vállalási díj, ami elég furcsa, hiszen a magyar kölcsönszerződésben euró szerepel.)
5. Süli János három hónapon belül kétszer is módosította a véleményét Paks II-vel kapcsolatosan. Egyrészt a májusi parlamenti meghallgatáson az új blokkok mellett már csak azt az érvet hozta fel, hogy Magyarországnak igen is szüksége van egy ilyen nagy erőműre, holott februárban még azzal is érvelt, hogy azok nemcsak meg fognak térülni, de profitot is fognak termelni. Másrészt azt nyilatkozta, hogy a földmunkák jövő év elején kezdődhetnek meg.
6. Június 30-án, a határidő utolsó napján Paks II. Zrt beadta az OAH-nek a létesítésengedélyezési kérelmet, amelynek elbírálására a Hivatalnak 12 hónapja van, ezt 3 hónappal megtoldhatja.

9.2.Mátrai erőmű

Ebben a negyedévben két ügyel is kapcsolatba került a most már állami tulajdonban lévő visontai cég.

Az egyik még a múlt év végére nyúlik vissza, amikor olyan mértékű környezetszennyezés állt elő, ami miatt az üzem körzetében korlátozni kellett a dolgozók mozgását. A dolgozók szem- és torokirritációra, hányingerre, fejfájásra panaszkodtak (a zsebeikben lévő fémpénzek, tárgyak elszíneződtek). Visontán és Detken pedig záptojásszagot észleltek. Az illetékesek megkérték az iskolák és óvodák vezetőit, ne szellőztessenek, a

dolgozókat hazaküldték az erőműből és a Viresolból is. Már akkor mindenki arra gyanakodott, hogy a szennyezést Mészáros Lőrinc keményítőgyára, a Viresol okozhatta. Ám erre a gyanúra Mészáros azzal válaszolt, hogy sajtópereket indított, helyreigazításokat kért és beperelte az Átlátszó.hu-t amiért az rossz hírnevét keltette. Kártérítési és sérelmi díjra is igényt tartott.

A környezetvizsgálatot a BAZ megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság folytatta le, de annak eredményét nem hozta nyilvánosságra. Csak annyit tudunk meg, hogy korábban (júliusban) ugyanazért a szennyezésért a Mátrai Erőművet büntették meg (2.104.302 forintra). Az Átlátszó.hu azonban áprilisban megszerezte a határozatot, amely egyértelműen kimondta, hogy a szennyezést a Viresol okozta, felszólította a céget, hogy 2020. augusztus 31-ig oldja meg szennyvíztisztítását, de büntetést nem szabott ki Mészáros gyárára. Ám kiderült, hogy a hatóság decemberben ismét az erőművet büntette meg az őszi szennyezésért (2.923.258 Ft-ra). (Egyik büntetés kiszabásánál sem történt fellebbezés!)

A hatóság azt állította, hogy a vizsgálati eredményt nem titkolta el, mindenkinek eljuttatta, aki annak betekintésére jogosult, harmadik fél csak a véglegessé vált határozat után juthatott volna hozzá. A határozat nem jogerős, és azt meg is támadták. A BAZ megyei katasztrófavédelmiek a területi hatóságnál kezdeményezték a Viresol környezetvédelmi felülvizsgálatát. Mint újságírók kiderítették, a hatóságok úgy félnek az ügytől, mint egy méhkastól. Nyilvánvaló, hiszen nemcsak a Mészáros Lőrinc nevű mágnásról van szó, hanem Orbán Viktorról is, aki az üzemet 2019 februárjában avatta fel azzal, hogy az világszínvonalon, környezetbarát technológiával és hulladékmentesen dolgozik.

A másik ügyet az erőmű adásvételével kapcsolatban Széll Bernadett kavarta, aki a Mátrai Erőmű adásvétele okán feljelentést tett különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés gyanúja miatt. A Nemzeti Nyomozó iroda alapos nyomozás után azt állapította meg, hogy az MVM az adásvételnél teljesen felelősen járt el, amikor 17,44 milliárd forintot fizetett egy gyakorlatilag mínuszos értékű cégért. Ezen kívül az MVM átvállalta a cég 5 milliárd forintos tagi hitelének törlesztését is. Mint ismeretes a vételárat „független értékbecslő” állapította meg, aki viszont nem vette figyelembe, hogy az erőművet 2030-ig le kell állítani, vagy át kell építeni, mert a magyar állam is vállalta, hogy az évtized végéig felszámolja a szénelapú áramtermelést. Ismert volt az is, hogy a kormány ki akarja „zöldíteni”, ami Palkovics miniszter véleménye szerint 2-300 milliárd forintba fog kerülni. Nos, ezeket a költségeket az ár megállapításánál mind nem mérlegelték. Nyilván nem véletlenül.

Úgy, hogy a magyar államot semmiféle vagyoni kár nem érte, a hűtlen kezelés gyanúját a rendőrség ejtette – tegyük hozzá: hála Istennek. (Rossz belegondolni az ellenkezőjébe.)

Néhány megjegyzés a felhasznált irodalomhoz.

Feltehetően a kényszerű otthonlétnek köszönhető, hogy a gazdasági kérdések és következmények elemzése terén minden korábbi időszakot felülmúlóan gazdag termés született ezen a tavaszon, úgyszólván minden fontos kérdést illetően. Mi is megpróbáltuk áttekinteni a legfontosabb és leginkább vitatott területeket, ezért is lett úgy, hogy e mostani elemzésünk sokkal hosszabb lett, mint bármely korábbi munkánk. A gazdasággal kapcsolatos meglátásaink háttérodalmát egy blokkban adjuk meg, mert a legtöbbször egy-egy forrást a legkülönbözőbb témaköröknél, többször is lehetett -és kellett - használni. Ennek a megoldásnak egyértelműen hátrányos következménye az, hogy: elképesztően terjedelmes lett ez a jegyzék:

gazdaságvédelem ürügyén:

<https://privatbankar.hu/cikkek/makro/friss-adat-a-nyugdijasok-a-nagy-vesztesei-a-dragulasnak.html>

<https://24.hu/belfold/2020/06/10/eu-koltsegvetes-segelycsomag-nemzeti-konzultacio-hitel/>

<https://444.hu/2020/06/09/vegleg-bucsut-mondana-a-szelenergianak-a-kormany-klimaterve>

<https://mfor.hu/cikkek/makro/a-sport-a-munkahelyek-megvedesenel-is-fontosabb-volt-az-orban-kormany-nak-valsaghelyzetben.html>

<https://444.hu/2020/06/05/a-jarvany-alatt-elinteztek-hogy-mas-ne-maradjon-a-palyan>

https://hvg.hu/itthon/20200603_A_kormany_megint_buntetesben_gondolkodik_problema megoldas_helyett

<https://444.hu/2020/06/09/addig-nyomultak-az-oroszok-hogy-nekik-kedvezoen-utemeztek-at-paks-2-t>

<https://merce.hu/2020/06/01/nagyot-mentek-a-jarvany-alatt-orban-facebookos-bejelentkezesei-de-a-lajkgyujtes-fontosabb-volt-mint-az-informalas/>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200602/ugy-megvaltozott-a-kormany-koronavirus-mentocsomagja-hogy-szinte-mar-ra-sem-ismerni-434768>

<https://g7.hu/kozelet/20200602/nem-csak-az-allam-az-onkormanyzatok-is-kezzel-szorjak-a-penzt-versenysportra/>

<https://merce.hu/2020/05/29/a-kormany-126-milliardot-von-el-a-gazdasagvedelmi-alapbol-a-honvedseg-az-atcsoportositasi-nagy-nyertese/>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200530/most-akkor-190-ezer-vagy-330-ezer-munkanelkuli-van-magyarorszagon-434378>

https://hvg.hu/gazdasag/20200530_Az_onkormanyzatok_kevesebb_penzt_kapnak_2021ben_az_inflaciot_is_figyelembe_veve

<https://g7.hu/penz/20200528/a-kormany-ugy-koltene-a-penz-t-jovore-mintha-nem-is-lenne-valsag/>

<https://hirklikk.hu/kozelet/ez-egy-semmire-sem-hasznalhato-koltsegvetes/364354>

https://hvg.hu/gazdasag/20200412_Es_akkor_jarvany_koronavirus_orban_mentocsomag_mnb

<https://merce.hu/2020/04/10/orban-nagypenteki-ajandeka-egyoldaluan-rendelhetnek-el-keteves-munkaidokeretet-a-cegek/>

gazdasági következményekről:

<https://g7.hu/vallalat/20200618/honapokig-huzhatja-vissza-a-magyar-gazdasagot-hogy-tele-vannak-a-raktarak/>

<https://444.hu/2020/06/10/oecd-10-szazalekos-gazdasagi-visszaesest-hozhat-magyarorszagra-a-jarvany-masodik-hullama>

<https://444.hu/2020/06/08/1000-milliard-fole-nott-a-koltsegvetesi-hiany>

<https://444.hu/2020/06/12/a-hazai-ipari-termeles-36-szazalekos-visszaesest-hozta-a-jarvany-aprilisban>

<https://g7.hu/kozelet/20200508/az-inflacio-es-a-munkanelkuliseg-most-nem-a-valosagot-mutatja/>

<https://444.hu/2020/05/04/nagyon-komoly-inflacios-nyomas-jon-a-koronavirus-valsag-nyomaban>

<https://szocio.atlatszo.hu/2020/04/30/az-mta-kutatoinak-elemzese-szerint-a-magyar-munkahelyek-kozel-fele-veszelybe-kerult/>

<https://g7.hu/adat/20200424/nem-a-valos-kepet-mutatja-a-gulyas-gergely-altal-bemondott-51-ezer-uj-allaskereso/>

<https://g7.hu/kozelet/20200428/a-magyar-politikusok-elnemittak-a-szakmat-es-emiatt-nehezebb-lesz-visszaalni-normalisba/>

<https://merce.hu/2020/04/27/a-valsag-anatomiaja-5-koronavirus-gazdasagi-valsag-es-orban-viktor/>

https://hvg.hu/gazdasag/20200426_gki_index_magyarország_gazdasag

<https://g7.hu/adat/20200515/magyar-csoda-a-szakadek-szelen-is-novekedett-a-magyar-gazdasag/>

https://hvg.hu/itthon/20200516_59_milliardot_ad_a_kormany_arra_hogy_Hagyomanyos_Kinai_Orvoslás_Részleg_épülhessen_a_Semmelweis_Egyetemen

https://hvg.hu/gazdasag/20200516_82_milliardot_csoportositott_at_a_kormany_a_BudapestBelgrád_vasutvonalra

<https://g7.hu/vallalat/20200515/tizezrek-alatt-ketyeg-a-bomba-oriasi-munkanelkuliseget-jeleznek-elore-az-eddigi-leepiteseik/>

https://hvg.hu/gazdasag/20200515_Lassult_a_magyar_gazdasag_gdp_ksh_novekedes

https://hvg.hu/gazdasag/20200515_atletikai_kozpont_stadion_magyar_kozlony_kezilaba_szovetseg

<https://24.hu/belfold/2020/05/15/semjen-onkormanyzatok-gazdasagi-ovezet/>

<https://qubit.hu/2020/05/14/a-kulfoldi-befektetoknek-elarulta-a-magyar-kormany-hogyan-keszul-kezeln-i-a-valsagot>

<https://qubit.hu/2020/05/13/kiszivarogtak-a-kormany-gazdasagvedelmi-akciotervenek-reszletei-eddig-keves-penz-ment-munkahelyek-vedelmere-es-meg-kevesebb-szocialis-valsagkezelesre>

https://hvg.hu/gazdasag/20200510_Matolcsy_Nem_lesz_recesszio_koronavirus_mnb_novekedes

https://hvg.hu/gazdasag/2020051_Attol_fugg_mi_van_a_kosarban_otodevel_dragult_a_klasszikus_vasarnapi_csaladi_ebed

https://index.hu/gazdasag/2020/05/15/inflacio_dragulas_es_koronavirus_mi_tortenik_az_arakkal_a_jarvany_hatasara/

<https://444.hu/2020/05/14/habony-kore-is-benyomult-az-egyiptomi-gigaprojektbe-amibol-egy-magyar-ceget-furtak-ki>

https://index.hu/belfold/2020/05/11/koronavirus_veszelyhelyzet_fidesz_parlament_torvenyek/

<https://qubit.hu/2020/05/13/kiszivarogtak-a-kormany-gazdasagvedelmi-akciotervenek-reszletei-eddig-keves-penz-ment-munkahelyek-vedelmere-es-meg-kevesebb-szocialis-valsagkezelesre>

https://hvg.hu/gazdasag/20200424_Alairtak_a_BudapestBelgrad_vasutvonalrol_szolo_hitelszerzodeset#utm_source=hvg_daily&utm_medium=email&utm_campaign=newsletter2020_04_24&type-id=HvgDaily&user-id=4256870A%23utm_content=top

https://hvg.hu/gazdasag/20200425_Varga_Nagyobb_lehet_a_gazdasagi_visszaeses_annal_mint_amivel_korabban_szamoltak

https://hvg.hu/gazdasag/20200426_Es_akkor_a_kormany_nekiallt_a_maga_modjan_rendberakni_a_gazdasagot

https://hvg.hu/itthon/20200424_Mit_csinalnak_most_Orban_kulonmegbizottjai_adatokat_kert_az_ellenzek

https://24.hu/belfold/2020/04/24/semjen-zsolt-vadaszati-kiallitas/?fbclid=IwAR2d3CPRuSRP_H5VGwV3zg37yiaxE5bVoA2KwrL7CHq8T2FJ3_xeDjo94xw

<https://g7.hu/adat/20200417/milliardokat-sporol-az-egeszsegugyon-a-koronavirus-jarvany-alatt-a-magyar-allam/>

<https://g7.hu/vallalat/20200417/tiz-nagy-ceg-fizeti-a-kisker-kulonadot-nagy-reszet-de-a-kozepes-meretueknek-is-fajni-fog/>

https://hvg.hu/gazdasag/20200416_koronavirus_orban_kormany_gazdasag

<https://g7.hu/kozelet/20200416/a-kormany-megmenthette-volna-a-gazdasagot-de-ugy-dontott-hogy-inkabb-nem/https://444.hu/2020/04/20/gki-10-szazalekos-munkanelkuliseg-johet>

<https://24.hu/fn/gazdasag/2020/04/20/koronavirus-munkanelkuliseg-elbocsatas-allastalan-leepites-gki-munkanelkulisegi-rata/>

<https://merce.hu/2020/04/19/portfolio-a-kormany-a-multik-kedveert-atdolgozza-a-gazdasagvedelmi-mentocsomagjat/>

<https://444.hu/2020/04/09/varga-mihaly-szerint-recesszio-lesz>

https://hvg.hu/gazdasag/20200408_bod_peter_akos_ado_hitel_munkahelyteremtes_valsag_korona_virus

<https://merce.hu/2020/04/08/valsagkezelo-csomag-megis-van-ateista-a-zuhano-repulon/>

<https://merce.hu/2020/04/08/eszveszeito-megvonasok-es-pofara-osztott-tamogatasok-mit-gondol-az-ellenzek-a-kormany-akcioterverol/>

<https://444.hu/2020/04/07/palkovics-reszletezte-a-gazdasagvedelmi-tervet-roviditett-munkaidonel-3-honapja-vallalja-at-az-allam-ber-70-szazalekat>

https://hvg.hu/gazdasag/20200407_Palkovics_koronavirus_akcioterv_orban_kormany

https://hvg.hu/gazdasag/20200407_A_berterhek_70_szazalekat_is_atvallalhatja_a_kormany

_____ költségvetésről:

<https://24.hu/fn/gazdasag/2020/05/27/a-valasztasi-felkeszules-koltsegvetese-2021-nyugdij-honvedelem-katonasag-onkormanyzat/>

<https://merce.hu/2020/05/26/elhamarkodott-semmitmondo-tul-optimista-vakrepules-igy-ertekeli-az-ellenzek-a-jovo-evi-koltsegvetest/>

https://hvg.hu/gazdasag/20200510_Es_akkor_koltsegvetes_konvergenciaprogram_orzagjelentes_i_arvany_bmw_autogyar

https://nepszava.hu/3076905_egyre-inkabb-atlathatatlan-a-magyar-koltsegvetes

III.DÖNTÉSEK, AMELYEKNEK NEM SOK KÖZÜK VOLT A JÁRVÁNYHOZ

Már a rendkívüli helyzet kezdetén is megfigyelhető volt az a kormányzati törekvés, hogy a szükséghelyzet ürügyén futtában keresztülnyomjanak olyan törvényeket, s egyéb rendelkezéseket, amelyek normális körülmények között esetleg hatalmas közéleti vitákkal járhattak volna. Ezúttal bízhattak abban is, hogy mindenkinek megvan a maga baja, és kevésbé fogják az embereket izgatni olyan ügyek, amelyek pillanatnyilag távol esnek a gondjaiktól.

Már a március 30-án este benyújtott Semjén-féle salátatörvényben is szerepeltek ilyen tételek:

- a városligeti gigaépítkezési projektkorábban is vitatott tétele,
- a nemváltoztatási lehetőségekkel kapcsolatos szűkítések,
- ingatlanok odaítélése Schmidt Mária alapítványának,
- a színházak készülő, közvetlen állami irányításának előkészítése.

Ezekkel csak érzékelteni szeretnénk volna, hogy mi mindenre kiterjedő figyelemmel kezdte azonnal a kormány felhasználni a rendkívüli döntési lehetőségeket. Később ez a szokás

rendszerre nőtte ki magát. E különös rendszer legkirívóbb vonása a maga szűk klientúrájának a korábbiakat is meghaladó sürgősségű és gyakoriságú finanszírozása. A HVG május 28-ai számában egy terjedelmes elemzés vonta meg a veszélyhelyzet kihirdetése utáni két hónap általános mérlegét, itt látható keretes anyagként egy táblázat: *„Néhány jelentősebb, a felhatalmazás időszaka alatt született döntés”*.

Itt olvasható 25 /huszonöt! /olyan döntés, amely részint milliárdos vonzatokat jelentett, részint pedig az égvilágon semmi köze nem volt a járványhelyzethez. Nem sorolnánk fel az összeset, a példázódó csemegézés is sokat mond: a Mátrai Erőmű visszavásárlása; a gödi iparpark különleges övezetté nyilvánítása; a pártpénzek megkurtítása; a kulturális közalkalmazotti státusz megszüntetése; vasúti járatritkítás; az egyetemek magánosítása; balatoni kikötők, keppingek, szállodák eladása stb.

A tavaszi hónapok során áttekinthetetlen mennyiségű olyan döntés született, amelyeknek sem az érdemi megvitatására nem kerülhetett sor, így pedig annak elviselésével sem kellett bajlódni, hogy a kedvezőtlenül érintett csoportok miként reagálnak a helyzetüket nehezítő, új körülményekre. A továbbiakban egy-egy ilyen típusú döntési területet tekintünk át, de egyiket sem fogjuk esettanulmány-mélységekben ismertetni, hanem megelégszünk azzal, hogy a lényegét érintő vonásokat vázlatosan leírjuk.

1.Önkormányzatok, ellenzék, Budapest, Karácsony Gergely

A kezdeti tétovázások után Orbán Viktor viszonylag hamar rájött arra, hogy a járványteremtette új helyzetben sorozatos győzelmeket arathat mindazon ellenzéki erők fölött is, akiknek megerősödése tavaly októberben oly váratlanul érte őt is, meg a Fidesz egész vezérkarát is. E lépései egyik első darabját jelentette a gépjárműadóból származó bevételek jelentős részének a gazdasági védelmi alapba történő áttérítése.

Első ránézésre ez nem tűnik jelentős lépésnek, ám a fővárosi önkormányzatok között mindez többnek is olyan mélységű érvágást jelentett, amelynek következtében a működésképtelenség határait kezdték súrolni, mivel korábban ez volt az egyik legjelentősebb bevételi forrásuk. Még látványosabb megsarcolásnak ígérkezett az ingyenes parkolás elrendelése, miután ez is a kerületi források nagyon fontos szelete, még akkor is, ha a jelen szisztéma több helyen is a helyi maffia számára hozta a legnagyobb hasznot.

Ahol igazán kilógott a lóláb, az a költségvetésből származó párttámogatások levágása volt. Összeségében a védekezéshez ez az összeg kimutathatatlan hozzájárulás, a költségevésben is alig látható ezrelékeket jelent. Az ellenzék számára viszont olyan működési alapfeltételt jelentett, amelyen az életük múlik. Nem úgy a Fidesz esetében, mert ők korlátlan kormányzati forrásokkal támogathatnak mindenféle pártoélú akciót, számukra ezért nem léteznek anyagi korlátok. S jól számoltak, mert egyik párt sem mert felszólalni, mert mit is lehet olyankor mondani, amikor az ideológia a közös teherviselés fontosságát hangsúlyozza, amelyből ilyen válság idején senki nem húzhatja ki magát...

Egyben nézve az elmúlt negyedévet, az rajzolódik ki, hogy a legkülönbözőbb, apróbb és jelentős sanyargatásokkal igyekeztek megkeseríteni az ellenzéki önkormányzatok működését, miközben ezeknek váratlanul új terhek is a nyakukba szakadtak. Az idősgondozás a járvány körülményei között kitüntetetten fontos feladattá vált, miként az óvodai/bölcsődei ügyletek megszervezése is a karantén hónapjaira. Néha ezt a megszorítást kikerülhetetlenül a saját önkormányzatokra is kiterjesztették, de ennek korrigálására újfajta módszert találtak ki, s attól tartunk, hogy ez a hirtelen kitalált módszer a későbbiekben rendszeres gyakorlatként fog rögzülni. Akár egészen a következő választások idejéig is.

A baráti önkormányzatokat ugyanis egyedi kormányzati döntésekkel rendre megsegítik, méghozzá alkalmanként jelentős összegekkel és kirívóan átlátszó, egyedi feladatokat finanszírozó ürügyekkel. (A mellékelt irodalomjegyzékben több ilyen példáról is lehet olvasni részleteket.) Mindezeknek a folyamatosságát ki lehet olvasni a következő évre tervezett költségvetésből is, és nem véletlen, hogy éppen a főpolgármester kezdte riadóztatni a kollégáit, hogy próbálják megakadályozni eme diszkriminatív szabályok elfogadását. Ezen a ponton érdemes még egy külön kitérőt tennünk.

Úgy tűnik, hogy a kormány - és személy szerint maga Orbán Viktor is - erőteljesen érdekelt lett abban, hogy a járvány lefolyását valamiféle eredendően „pesti dologként” tűntesse fel. Ennek érdekében nem haboztak még a napi adatokkal is játszodozni, és néha még a száz éve jól ismert – „egészséges vidék vs. bűnös Budapest” - kártyát is képesek voltak előkapni. Ennek egyik iskolapéldája lett a Pesti úti idősotthonban tapasztalt tömeges megbetegedésből kicsiholt mesterséges politikai konfliktus, amelyben jó lehetőséget láttak arra, hogy a főváros - és személy szerint Karácsony Gergő - vezetői alkalmatlanságát megállás nélküli médiaeseményé turbózzák.

E sorok íróinak meggyőződése, hogy e kampány szerves részeként szabadították el az ún. Lánchíd-felújítási ügyet is, amely úgyszintén a főpolgármester lejárására volt hivatva. Annyi jelentéktelen adat, időpont, összeg hangzott el ez ügyben is, amely tökéletesen alkalmas lett arra, hogy Karácsony Gergely kénytelen legyen napokon át védekezni a képtelen vádak ellen. További terjedelmet nem szentelnék ezeknek az igen sunyi és megállás nélküli botránykeltéseknek, csak a végeredményt foglaljuk össze.

- A kormány minden kínálkozó lehetőséget megragadott március és július között arra, hogy a vírus elleni védekezés ürügyén a fővárosi vezetést megállás nélkül lejárassa. Az utóbbiak pedig rendszeresen elkövették azt a politikai hibát, hogy megpróbálták minden egyes esetben racionálisan érvelve védekezni, ezzel maguk is ráerősítettek a kampányharcok látszatára.
- Majdnem mellékszál mindebben, hogy e küzdelmek egy ponton egybe kapcsolódtak a százéves Trianon-évfordulóval is, amikor már Kövér László is kivette a részét a heves ideológiai küzdelmekből. Aktivitásának fontos szála lett az ellenzék nemzetellenességének történeti gyökerekkel történő felruházása. Nem is emlegetnénk külön ezt, mert majd a későbbiekben amúgy is kitérünk erre az évfordulóra. Itt csak annyi a fontos, hogy a járvány elleni védekezés során bejáratott és felépített bűnbak-szerepet pillanatokon belül lehetett sikeresen áttolni egy egészen más jellegű küzdőterre is, és ott is működőképes modell lett belőle.
- Végül azt sem segítette az ellenzék helyzetét, hogy némely ellenzéki képviselő magánakcióiból éktelen marhaságok kerekedtek ki, - a kormányzati média nagy-nagy öröme, mert ezekben az esetekben napokig lehetett az egekbe tupírozni az ellenzék egészének lejárására alkalmas „tanulságokat”.
- Összességében az ellenzék nem nagyon tudott mit kezdeni a karantén hónapjai során kialakult rendkívüli állapottal, ugyan a parlamentben rendre megpróbálták legalább a miniszterelnököt megszorongatni képtelen és védhetetlennek látszó döntései okán. Ő azonban hősiezen állt ellent minden olyan kísértésnek, hogy akár csak egy pillanatra is megértse mindazon kritikákat, kérdéseket, amelyekkel itt bombázták. Így azután érdemi válaszokat sem adott rájuk. Megtehetette.

A negyedév mérlegén töprengve alapjában véve sikeresnek kell minősítenünk a kormányzati agytröszt abbéli erőfeszítéseit, hogy az ellenzéket áttolják a „vírus pártjára”, és kisajátíthassák kormányfőjük számára a vírust egyedül legyőző hadvezér pozícióját, akinek még ráadásul a kerékkötőnek bizonyult ellenzékkel is el kellett bánnia. Orbán Viktor az első napok habozása

után beleállt ebbe a hősi pózba és be is lakta; láthatóan napról napra növekvő örömet talál a viselésében.

Irodalom az önkormányzat-ellenzék-Budapest-problémakörhöz:

- Két tűz között. Az önkormányzatok és a koronavírus-járvány. MNCS. ápr. 9.
- Pallos, korona. Három csapás az ellenzékre. HVG. ápr. 9.
- Választási kampány járvány idején. MHang. ápr. 17.
- Negroval a járvány ellen. HVG. ápr. 22.
- Ágyvezérelt gondolkodás. HVG. ápr. 22.
- Kisajátítási kísérlet. HVG. jún. 11.
- Az ellenzék válsága. MH. jún. 12.
- Csapataik harcban állnak. HVG. jún. 25. /Ellenzéki polgármesterek helyzetéről/
- <https://kepek.444.hu/2020/06/19/tobb-penz-adott-a-kormany-debreceeni-strandra-mint-a-lanchid-felujitasara>
- <https://444.hu/2020/05/15/a-penzugyi-stabilitas-erdekeben-kapnak-milliokat-a-fidesz-kozeli-onkormanyzatok>
- <https://444.hu/2020/06/19/karacsony-gergely-budapestet-vagohidra-akarjak-kuldeni>
- https://hvg.hu/gazdasag/20200619_Karacsony_Budapest_koltsegvetes_adok
- https://hvg.hu/ingatlan/20200618_felkesz_felujitasok_budapest_vilagorokseg
- <https://444.hu/2020/06/07/meg-2024-ben-sem-kapjak-vissza-az-onkormanyzatok-a-jarvany-miatt-elvont-penzuket>
- <https://444.hu/2020/06/05/a-jarvany-alatt-elinteztek-hogy-mas-ne-maradjon-a-palyan>
- <https://444.hu/2020/06/03/jobban-megkotik-az-onkormanyzatok-kezet>
- <https://444.hu/2020/05/26/a-kormany-jovore-sem-adja-vissza-az-onkormanyzatoknak-a-gepjarmuadot>

2.Kultúrharok válság idején

Bármilyen meglepő, de a valóban rendkívüli helyzetben sem csillapodott az a törekvés, miszerint e mostani ciklusban mindenekelőtt a kulturális élet területén kell a kormányzati tábornak döntő és vissza vonhatatlan hatásokkal járó áttörést elérnie. E nevetséges és önmagát heroikusnak beállító küzdelem korábbi lépéseiről évről évre hírt szoktunk adni, ezúttal csak annyi a feladatunk, hogy regisztráljuk: mi történt e téren március vége óta. Őszintén szólva, e negyedév kezdetén még azt hittük, hogy egészen biztosan ez lesz az a témakör, amiről ezúttal nem lesz érdemes szót ejteni, hiszen a járvány teremtette rendkívüli helyzetben sem hely, sem idő, sem tér nem lesz ahhoz, hogy a kultúrharccal szükségképpen együtt járó foglalási manővereket folytatni lehessen. Ebben is tévedtünk.

A sokféle törekvésből három olyan momentumot választottunk ki, amely utólag is megérdemli a megörökítésüket, ha másért nem akkor azért, mert alkalmasak lettek arra, hogy egy-egy foglalkozási csoport életét fenekestől felforgatva, több napon át élő hírfolyammá váljanak.

2.1.Hadüzenet a közgyűjtemények, könyvtárak, levéltárak dolgozóinak

Egy gyanútlan áprilisi napon, a megszokott Semjén-féle salátatörvények sorában látott napvilágot az a javaslat, miszerint a múzeumok, közgyűjtemények, levéltárak, könyvtárak és egyéb hasonló intézmények dolgozóinak közalkalmazotti jogviszonyát november elsejétől megszüntetnék. Az érinettek el is kezdtek szaladgálni fűhöz-fához, megmaradt médiához, mondván, hogy eddig is a magyar költségvetés mostohagyermekai voltak, a béreiket sok éve nem rendezték már, ezek után a kiszolgáltatottságuk még sokkal nagyobb lehet. A folyamat vége a szokásos módon alakul, így az ő további sorsukat is az a fajta bizonytalanság és védtelenség fogja jellemezni, mint a többi, hasonlóképpen felszámolt szellemi szféra dolgozóinak jövőjét. A kormánynak sok éve eltökélt törekvése ezt a - szerintük a múltból fölöslegesen megörökölt - maradványt felszámolni, amivel a közalkalmazotti viszony csekélyke védettsége járt.

Magunktól még annyit tennénk ehhez, hogy logikusan illeszkedik ez a döntés is egy szélesebb sodrású folyamatba, amelynek lényege évek óta világosan látható. Lehetőleg felszámolni, megszüntetni minden olyan gócot, amely lehetővé tenné az autonóm munkavégzés állapotát a hagyományos értelmiségi munkahelyeken. ***Ez a mostani döntés nagyjából húszezer olyan embert érint, akiknek a relatíve kedvezőtlen jövedelmi viszonyaikhoz képest az egyetlen vigaszuk az lehetett, hogy legalább önálló, szolgáltató és félig alkotó jellegű munkát végezhettek, félig független - hagyományos értelmiségi módjára.***

- A szemüveges közellenség. MNcS. ápr. 25.
- Lefokozom őket. MnCS. ápr. 16.
- https://hvg.hu/360/202017_a_kultura_napszamosai_statuszvesztes_piaci viszony_lass_u_kivegzes
- https://hvg.hu/itthon/20200415_A_kormany_tenyleg_elvenne_a_kozalkalmazotti_statuszt_a_kulturalis_szferaban

2.2. Egyetemi átalakítások, az SZFE ellehetetlenítése

Még tavaly megkezdődött a stratégiai jelentőségű egyetemek ál-magánalapítványokká történő átalakítása, s ezen a tavaszon újabb hat egyetemet ért el ez a sors. Akadtak olyan intézmények, ahol ezt előre lépesnek vélik, és még örültek is neki. Másoknál viszont e szándékokban meglévő autonómiájuk radikális felszámolását tartják leginkább veszélyes következménynek.

https://hvg.hu/itthon/20200401_Hat_allami_egyetem_kerul_maganalapitvany_kezebe

Közéjük tartozik a Színház- és Filmművészeti Egyetem is, amelynek sorsát olyan erőszakkal és hazudozási hullámmal tarkítva változtatták meg, hogy ezzel sikerült kiváltani mind a hallgatók, mind az oktatók, mind pedig a korábban ott végzett - igen nagy hírű - színészek egységfrontjának viszonylag páratlanul széles felállását. Ennek következtében ez az átszervezés összehasonlíthatatlanul nagyobb média-nyilvánosságot kaphatott, mint az összes többi, korábbi együttvéve. Még azt is sikerült megszervezniük, hogy a leginkább érintettek zenés/táncos anti-tüntetés tartsanak a Kossuth téren azon a pénteki napon, amikor a parlament megszavazta a kinyírásukat. Nem mintha mindez egy pillanatra is megzavarta volna a szokásos 133 bátor ember jól begyakorolt szavazási hajlandóságát.

https://hvg.hu/itthon/20200630_szfe_tuntetes_felsooktatas_alapitvanyi_fenntartas

Eme átalakításról már csak azért sem íránk többet, mert e sorok írója 21 éven át - 1993-tól 2014-ig – itt tanított, innét is ment nyugdíjba, így természetesen összehasonlíthatatlanul mélyebben ismeri mind az előzményeket, mind pedig a lehetséges következményeket, mint azok, akik ezekben a hetekben cikkek százait írták erről az szomorú esetről.

Ehelyütt megelégszünk annak összefoglalásával, hogy előbb a kutatói hálózatot, és az akadémiai intézetek önállóságát számolták fel – párhuzamosan az CEU innét történt elüldözésével. Majd lépésről lépésre sor került a legnagyobb egyetemeknek is egy olyan új rendszerbe való beolvasztására, ahol az oktatói kar önállósága, szabadsága és relatív védettsége a korábbiakhoz képest sokkal szűkebb körű lesz, s ennek következményeit előbb-utóbb a hallgatóság is meg fogja szenvedni. Lehet, ez is volt a cél ebben a nagyszabású átalakítási folyamatban is.

Egyfelől megszabadítani a költségvetést, egy komoly tehertől, a piacosítás látszatát megteremtve. Másfelől pedig felszámolni mindazon autonómia-gócokat, amelyeket a hagyományos egyetemi szabadság mind az oktatóknak, mind a hallgatóknak korábban még lehetővé tett. Magát ezt az egész folyamatot páratlan publikációs aktivitás kísérte, ami abból a

szempontból talán érthető is, hogy éppen azt a réteget érte és éri támadás, amely egyébként is rendszeres és saját jogon közvéleményformáló erő a széles értelemben vett közgondolkodásban. Ezért se szeri, se száma a komolyabb elemzéseknek, közülük csak néhány fontos írásra utalnánk, főként olyanokra, amelyek képesek egyben látni az egyetemeket érintő mozgásokat az egész „kultúrharcos/foglalásos” terjeszkedés korábbi állomásaival is:

- Kenesei István: A tizedik évben. ÉS. jún. 12.
- Az egyetemek a kormány mostohagyerekei. MH. jún. 26.
- Húzd meg, ereszd meg .MH. jún 26. /két oldalas, igen átfogó elemzés az egyetemek centralizációjáról/
- <https://444.hu/2020/04/01/ujabb-hat-egyetemet-helyez-at-a-kormany-vagyonkezelo-alapitvanyokhoz>
- https://hvg.hu/gazdasag/20200613_egyetem_alapitvany_kuratorium_felsooktatas_palkovics_laszlo
- https://hvg.hu/elet/20200703_A_parlament_elfogadta_a_Szinmuveszeti_modellvaltasat
- <https://24.hu/kultura/2020/07/03/ascher-tamas-interju-szinhaz-es-filmmuveszeti-egyetem-szfe/>
- <https://444.hu/2020/07/03/jo-reggelt-kivanok-megjottek-a-donteshozo-zsivanyok-vidamtuntetessel-vartak-a-szinmus-hallgatok-a-parlamenti-szavazast>

2.3.Újabb próbálkozások a médiafronton

Minden negyedéves összegző megírása során egy ideje már azt hisszük, hogy e témakörben nem lehetséges újdonságokkal előállnunk, hiszen a magyar médiavilág pacifikálása, kormánypártivá alakítása és betörése évek óta befejezettnek tetsző folyamat. Aztán kiderül, hogy ebben is tévedtünk, mert mindig akad valami újabb botránykő, és ezen a tavaszon is így esett.

A nagyon csekély méretűre összezsugorodó, még valamelyest független médiára egyébként is súlyos csapást mért a járvány, ugyanis a hirdetőik nagy része olyan fizetési nehézségekkel találta szembe magát, amelynek következtében a hirdetési kiadásaitaként kénytelenek voltak radikálisan visszafogni. Kieső bevételek, fogyatkozó olvasótábor, megroppanó fizetőképesség szorításában a hazai médiumok jószerével fenntarthatatlan állapotokban találták magukat. /*A részleteket igen jól elemzi Urbán Ágnes médiakutató egy nagyobb lélegzetű interjújában: A sajtóban minden rosszabb lesz. Magyar Hang, ápr. 24./*

A kormányzat által eluralt médiumokat viszont meglepő gyorsasággal állították át arra a rendészeti karakterű hangvételre, amelyet az Operatív Törzs azonnali felállításával már a

járvány legelején meghonosítottak. Ez a katonás/egyenruhás tájékoztatási stílus aztán az egész korszak jellemzője lett, ami azért is sajnálatos fejlemény, mert ez a fajta kormányzati kommunikáció a propaganda-szemponthoz sokkal fontosabb feladatként érvényesítette, mint magát az elemi tájékoztatást.

Ezt a fejleményt több szakíró is igen tragikus fordulatnak vélte, és attól is joggal tartanak, hogy erről az önkéntes szervilizmusról a rendkívüli állapotok elmúltán sem fognak leszokni. Mindez azért tartozik a kultúrharc témakörébe is, mert érzékelhető, hogy a kormányzati fórumokat megjelenítő médiumok támadó hangvétele, lejáratai szokásai a korábbiakhoz képest is összehasonlíthatatlanabban keményebbek lettek. /E folyamat alapos elemzése, fejlődéstörténete és következmények nélkülisége jól nyomon követhető Torkos Matild sokoldalúan dokumentált elemzésében: **Hazudnak minden hullámhosszon.** Magyar Hang, április 10. /

Mindennek szerves velejárójaként az álhír-gyártás mindennapos szokássá vált, amit most már bíróságokon sem érdemes megtámadni, mert az Alkotmánybíróság egy májusi döntése értelmében a helyreigazítási kötelezettségeket is mértéktelenül relativizálták. /A részletek felől lásd: Hazudni márpedig szabad. Karsai Dániel elemzése a Magyar Narancs június 25-ei számában. /

S amikor már azt hittük, nem lehetséges újabb, komoly fordulat, akkor megkezdődött a legnépszerűbb és a legnagyobb látogatottságot magának tudható hírportál, az INDEX elfoglalása. Krónikánk megírásakor ez még nem befejezett folyamat, ám az előzményekre és a háttérre rálátó elemzők szerint csupán idő kérdése. A részletekről lásd:

- Mégis meghalnak. HVG. ápr. 9.
- Még áll, de már eldőlt. HVG. jún. 25.
- <https://tldr.444.hu/2020/07/02/csendben-fojtana-meg-az-indexet-a-kormany-de-a-szerkesztoseg-nem-hagyja-magat>
- https://index.hu/szolgalmi-kozlemeny/2020/06/21/az_index_szerkesztosege_veszelyben_van/

további, a témakörhöz tartozó fontosabb írások:

- https://hvg.hu/itthon/20200617_Elbucsuzott_az_Operativ_Torz_s_tajekoztatoja_a_valodi_kerdesek_kikerulobajnoka
- <https://444.hu/2020/05/09/akik-hozzam-hasonloan-szinte-sosem-fogyasztanak-kormanymediat-ki-fognak-terni-a-hitukbol-ha-megnezik-ezt-a-kozszoalati-tevemisor-reszletet>
- <https://merce.hu/2020/05/04/a-koronavirus-eselyt-adott-a-kozmedianak-de-nem-amienknek/>

- <https://qubit.hu/2020/05/04/maradj-otthon-te-otthon-maradsz-a-kockazat-kommunikacioja-krizishelyzetben>
- <https://merce.hu/2020/04/29/az-emberek-nem-kapnak-eleg-informaciot-a-jarvanyrol-es-lassan-nem-lesz-sajto-ami-kerdezzen/>
- https://index.hu/video/2020/04/19/mediatulsuly_kerdesek_operativ_torzsz/

Mindaz, amit eddig a média kapcsán vázlatosan megírtunk beleilleszthető egy sokkal szélesebb és nemzetközileg is mind nagyobb veszéllyel járó folyamat egészébe. Ezt pedig nevezük röviden a fake-news-jelenség feltartóztatlan térhódításának. S ami talán mégsem annyira meglepő az az, hogy a járvány széles nemzetközi méretei, a terjedés sebessége, valamint a tudatlanság párosult a politikusi arroganciával, és együttesen óriási lökést adott a legújabb összeesküvés-elméletek hihetetlen áradatának. Különösen veszélyes kombinációt teremthet mindez olyan időkben, amikor az egyes politikai elitiek a maguk tehetetlenségének, megkésettységének és alkalmatlanságának eltakarása érdekében szívesen alkalmazzák a minél hihetőbb bűnbakok megteremtésének gyakorlatát. Ilyen körülmények között fenntartani, védeni a korrekt tájékoztatás szabadságát minden korábbi időszakhoz képest nehezebb feladat és roppant bonyolult módon megoldható kihívást jelent. /Mindennek hazai és nemzetközi vonatkozásait jól összefoglalta Vicsek Ferenc: Nemzeti agymosoda c. írásában ÉS. jún. 26. /

Rövid, zárójellegű megjegyzésünk az, hogy az évek óta - egyoldalúan kirobbantott és folytatott - kultúrharc ezen a tavaszon egészen új fázisába érkezett. A rendkívüli körülmények között a kormány melletti kiállítás és támogatás minden korábbi időszakhoz képest könnyebben ruházható fel össznemzeti érdekeket felmutató, mondhatnánk, nemzetmentő karakterrel is. Ezért a korábbi kisajátítási törekvéseknek mostanság igen könnyű olyan jellegű jelmezbe öltözniük, mintha valóban az egész nemzet, a magyarság egészének eredményes túlélése lenne a tét. Ezt a fegyvert tüstént elő is kapták az érintettek, és nem haboznak forgatni még akkor sem, amikor nagyon is átlátszó kulturális bosszú, revans és egyszerű térfoglalás lenne „csak” a tét, mint ahogyan történik ez éppen az SZFE kapcsán, kórinkánk írásának napjaiban is. Ettől még a „kultúrharc” az marad, ami eredetleg is volt: a harmadik Orbán-ciklus előre meghirdetett programjaként, a hosszabb távú berendezkedés elengedhetetlen pilléréként szolgáló, erőszakos átalakítási folyamat.

3.Oligarchák, barátok és új üzletek

„Nincsenek anyagi gondjaim...”

A címben megidézett, s némiképpen a megelégedettség határait súroló önvallomást Mészáros Lőrincről olvashattak, a Nemzeti Sportnak adott interjújában, ez év július 12-én. Feltehetően igen sok olvasó Megkönnyebbülten sóhajthatott fel e sorok olvastán, mert szép számú aggódónak okozhatott komoly fejtörést annak megsejtése, hogyan is élhette túl az elmúlt hónapokat az a magyar állampolgár, aki néhány hónappal ezelőtt még a hazai gazdagok listáját vezette. Nos, ő nem az a fajta, aki csak úgy, mindenféle ok nélkül elkezdne panaszkodni. S mint a későbbiekben látni fogjuk, minden oka meg lehet az elégedettségre, hiszen a súlyos válság és nagyszabású visszaesések idején is az ő vállalkozásait különleges védelem mentette meg a világszerte elharapódzó csődök rémétől.

A tavasz végén szokott megjelenni az előző évi mérlegek nyomán megállapított milliárdos-rangsor, s ez a képzeletbeli verseny ilyenkor legalább egy hétre le is köti a gazdasági szakírókat. Az idén is így történt és láss csodát: Mészáros Lőrinc visszaszorult a harmadik helyre. Pedig...pedig. Csak a legfontosabb öt cége eredményeiből legalább húsz milliárdnyi osztalékot tudott kivenni. Igaz, az élvonal többi tagja sem panaszkodhatott és a sajtó elemzői nem átallották újfent megállapítani: jó dolog lehet, ha az embernek nagyvállalkozó létére akad egy miniszterelnök is a baráti, rokoni környezetében.

Május végén, június elején se szeri, se száma nem akadt azon írásoknak, amelyek egyenként számba vették e tucatnyi - mondjuk így: kormányfő-közeli – hazai milliárdos tavalyi gyarapodásának tételes gazdagodását. Korábban többször is részletekbe menő módon elemeztük e szűkebb csoport összetételét és hátterét, ezúttal megelégszünk azon források ideillesztésével, amelyek az idei évben is elvégezték mindezt:

- Embert barátjáról. HVG. jún. 11.
- <https://g7.hu/vallalat/20200612/visszafogott-evet-zart-meszaros-lorinc-iden-csak-11-milliardot-vett-ki-cegeibol/>
- <https://444.hu/2020/06/12/gattyan-gyorgy-tulgazdagodta-meszaros-lorincet>
- <https://24.hu/fn/gazdasag/2020/06/16/borkai-gazdasagi-hatorszag-milliardosok/>
- <https://www.valaszonline.hu/2020/06/10/meszaros-sziji-garanci-2019-nyerese-merleg/>
- <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/nagyot-gazdagodott-2019-ben-a-magyar-elit-szeles-gabornak-a-videoton-hozott-milliardokat.html>

- https://hvg.hu/kkv/20200603_Kis_hijan_12_milliard_forint_osztalekot_vesznek_ki_a_tulajdonosok_a_Meszáros_es_Meszáros_Kftből
- https://hvg.hu/kkv/20200603_Kis_hijan_12_milliard_forint_osztalekot_vesznek_ki_a_tulajdonosok_a_Meszáros_es_Meszáros_Kftből
- <https://24.hu/belfold/2020/06/03/meszáros-lorinc-bevetel-osztalek-opus/>
- <https://g7.hu/vallalat/20200530/tavaly-tobb-mint-170-milliardnyi-bevetelt-hoztak-meszárosek-epitoipari-cegei/>
- <https://privatbankar.hu/cikkek/vallalat/20-milliardos-osztalek-hullott-meszáros-lorinc-olebe-harom-cegeből-.html>
- <https://24.hu/fn/gazdasag/2020/05/21/merleg-2020-bdpst-zrt-tiborc-istvan-osztalek/>

Mi az, ami kevésbé lehetett újdonság, mert a közelmúlt folyamataiból nagyjából levezethetőnek látszott?

A gazdasági folyamatokról szóló terjedelmes fejezetünkben már szóba hoztunk három olyan ügyet is, amelyek mindegyike szorosán köthető e szűkebb- hazai milliárdos – elit sorsa alakulásához, de ott csak az adott ügyek gazdasági vonatkozásait emeltük ki. Még egyszer annyiban visszatérnénk rájuk, amennyiben mindezeknek politikai vonatkozásai is lennének.

- A Mátrai Erőmű visszavételének félig eltitkolt részletei még az ellenzéki erők aktivitását is kiváltotta, ki is perelték a részletes adatok nyilvánosságra hozatalát, sőt még feljelentéseket is tettek. Igaz, nem nagy sikerrel, de ez nem rajtuk múlt. <https://444.hu/2020/05/19/arendorseg-szerint-nem-buncselekmény-hogy-az-allam-tularazva-vette-meg-a-matrai-eroművet-meszáros-lorinctól>

- Töröcskei és szűkebb vezetői csapatának fél évtizednyi hezitálás után történt letartóztatását és az eljárás megkezdését több szakíró sem a Széchenyi Bank sorsa feletti, utólagosan fellángolt lelkiismeret-furdalás váratlan megjelenésével magyarázta, hanem azzal, hogy a NER legszűkebb bankárvilágában megtörtént pozícióátrendeződés törvényszerűen hozott magával személyi veszteségeket.
- És az elmúlt hónapok ugyanide tartozó fejleménye, hogy a három nagyobb bankból létrejött végre az a holding, amely méreténél és tőkeerejénél fogva előbb-utóbb az OTP reális versenytársa lehet. Ráadásul, egyértelműen hazai tulajdonosi háttérrel, amiről jól tudhatjuk, hogy a kormányfő évtizedes álma volt. Ez a belső átrendeződés szükségképpen fogja érinteni a leggazdagabb nagyvállalkozói csoport személyes pozícióit is, mert annyit máris láthatunk, hogy a korábbi nagyágyúk mellé újabbakat is felszereltek, és talán már be is élesítettek. (Vida, Balázs, s talán Jászai is.) Úgy tűnik,

hogy mindez olyan méretű átrendeződés kezdete lehet, amelynek nyomán az elit-tájkép már egy év múlva is új struktúrát ölthet. Lesz még mire visszatérnünk.

S mi az, ami már az idejének, és még inkább a járvány-teremtette új helyzetnek köszönhető fejlemény?

Részben az, hogy minden úgy folyik tovább, mintha mi sem történt volna. Részben pedig az, hogy a járvány gazdasági következményei egészen meglepően új gazdagodási lehetőségeket is életre hívtak, amelyeknek kihasználásában nagyjából a megszokott, meglehetősen szűk körű érdekcsoportot látjuk viszont kedvezményezettekként.

A gazdasági helyzetéről szóló, nagyobb fejezetben már részletesen bemutattuk, hogy a „gazdaságvédelmi akciótervek” ürügyén kiosztott sok-sok milliárdnyi forrásoknak a legtöbbször meglehetősen szűken értelmezhetően lehetett” védelmi” -jellegük, legfeljebb annyiban, amennyiben elsősorban a hazai nagyvállalkozói réteg helyzetét igyekeztek minden áron megvédeni. Ehelyütt annyiban konkretizálnánk mindezt, hogy felidézni néhány olyan következményét is, amelyek e folyamatoknak a nyersen vett politikai tartalmát is jobban megvilágíthatják.

Megállapításunk első felének illusztrálására talán elegendő lehet felidézni azt, hogy a válság első hat hetének vitathatatlan nyertese - mily meglepő fejlemény – Mészáros Lőrinc cégjei lettek. Március 11. és április vége között például százmilliárd forintnyi újabb állami megrendeléshez jutottak.

- <https://g7.hu/kozelet/20200422/a-jarvany-arnyekaban-100-milliardnyi-kozbeszerzest-huzott-be-meszaros-lorinc-es-uzleti-kore/>
- <https://444.hu/2020/05/27/meszarosek-allami-megrendelesei-minden-rekordot-megdontottek-pont-a-jarvany-alatt>
- <https://blog.atlatszo.hu/2020/05/ujabb-nagy-allami-tendert-nyert-meszaros-lorinc-jobbkezenek-informatikai-cege-a-4ig/>
- <https://mutyimondo.atlatszo.hu/2020/05/22/meg-82-milliard-a-titkosított-budapest-belgrad-vasutvonalra-es-300-millio-a-matolcsy-fiu-cegenek/>
- <https://24.hu/belfold/2020/05/19/erzsebet-taborok-meszaros-szabadics/>
- https://hvg.hu/gazdasag/20200514_andy_vajna_vagyon_oligarcha_vida_meszaros

Igaz, a top ten többi nagyvállalkozója sem panaszkodhatott. */Immunválasz. Oligarchák a járványban. HVG. Ápr. 30./* És ez lenne a „részben” második eleme, hiszen az elmúlt hónapok során megszámlálhatatlan mennyiségben áramlott ki pénz olyan jellegű

beruházásokra, állami megrendelésekre, amelyeket a józan ész jegyében a legkevésbé sem lehet kapcsolatban hozni a vírus elleni védekezéssel. Különösen feltűnő ez az aránytalanság, ha az eltelt negyedév kiáramló száz-és százmilliárdjai szerkezetét vizsgálva egymás mellé teszik az egészségügyi és /vagy járványellenes kiadásokat, továbbá a már említett, semmiféle aktuális, sürgető jelleget nem rejtő beruházásokét. (Ezt tette meg a már az előbb hivatkozott HVG-írás is.) A médiában leginkább az a néhány internetes portál kísérté kitüntetett figyelemmel ezen döntések sorsát, amelyek mindennapi működését a kormányzati médianagyüzem egyelőre még nem képes érdemben befolyásolni. Íme, egy csokornyit az ilyen jellegű ügyekről, beleértve a kedvezményezetttek körét és az adott beruházások karakterét is:

- <https://g7.hu/kozelet/20200512/uj-tulajdonosokhoz-kerultek-de-a-kormany-kozeleben-maradtak-andy-vajna-kaszinomilliardjai/>
- <https://24.hu/fn/gazdasag/2020/05/20/czeh-toth-mark-hamar-endre-pecs-aranyhajo-fogado-egyedi-tamogatas-turisztikai-ugynokseg/>
- <https://atlatszo.hu/2020/06/16/portyazok-es-furkeszek-tobb-evtizedes-felallami-nyomulas-agyazott-meg-a-kinai-beszerzeseknek/>
- <https://blog.atlatszo.hu/2020/06/balasy-gyula-feltestverenek-cege-29-milliardos-megbizast-kapott-a-nemzeti-ado-es-vamhivataltol/>
- <https://g7.hu/kozelet/20200610/szobankent-77-millio-forint-kozpenzt-kap-harom-magyar-szupergazdag-kozos-szallodaja/>
- <https://blog.atlatszo.hu/2020/06/a-koronavirus-miatt-lett-dragabb-bo-egymilliarddal-a-varban-epulo-uj-penzugyminiszterium/>
- <https://blog.atlatszo.hu/2020/06/a-becsult-ar-negyszereseert-ujitja-fel-a-nyugati-palyaudvar-tetoszerkezetet-a-magyar-epito-zrt/>
- https://hvg.hu/360/202022_kastelyprogram_tobb_penz_tobb_haszon_muris_urak
- <https://24.hu/fn/gazdasag/2020/06/02/rozdaovezetek-ner/>
- <https://www.valaszonline.hu/2020/05/29/balaton-szalloda-molo-fejleszt-es-tiborc-garanci-csanyi/>

Végül, ezúttal sem tudunk eltekinteni, a NER megtörhetetlen mániájáról, a sportberuházások változatlan tovább erőltetéséről. Legfeljebb annyit érdemes megjegyezni, hogy még a Fidesz saját táborán belül is kelthetett némi feszültséget az, hogy olyan városokban, körzetekben kezdtek ilyen célokra milliárdokat szétszórni, ahol egyébiránt az egészségügy helyzete kiáltó hiányosságokat mutatott. Ennek megindoklására mindig akadtak jelentős beosztású kormányzati vezetők, akik nem átalították a sportberuházásokat mindenekelőtt egészségvédő-jellegűeknek feltüntetni. Ja, ja...hacsak úgy nem...Talán azt mondhatnánk, hogy a közvélemény tulajdonképpen megszokta ezt az esztelen pazarlást, de ez mégsem teljesen igaz állítás. Néhány érdekesebb, sporttárgyú pénzköltés és beruházás háttéréről szóló írások:

- <https://orszagszerte.atlatszo.hu/45-milliardra-dragult-a-zalaegerszegi-tesztpalya-emlektablakaptak-a-kormanykozeli-kivitelezok/>
- <https://24.hu/sport/2020/05/11/tao-tamogatas-2020-felcsut-labdarugas-kezilabda-fehervar/>
- <https://merce.hu/2020/05/10/orban-futballalma-a-ner-allatorvosi-lova/>
- <https://atlatszo.hu/2020/04/14/lassan-elkeszul-a-bo-ketszeresere-dragult-bozsik-stadionnal-a-kormanykozeli-kivitelezo/>
- <https://24.hu/fn/gazdasag/2020/05/21/sportcsarnok-25-milliard-ferfi-kezilabda-eb-2022-tatabanya-szeged/>
- <https://atlatszo.hu/2020/05/20/gozerovel-epul-a-nepliget-mellett-a-szazmilliardos-kezilabdacsarnok-dronfelvetelek/>

Mindig történik ugyanis valami váratlan esemény, ami miatt ez a szemet szűrő pénzégetés egy-két napra, hétre újfent a közbeszéd tárgyává válhat. Az idei júniusban például az lehetett kulturális botránykő, hogy a kormányfő és Mészáros Lőrinc közös szerelemgyermeke, a felcsúti focicsapatdobogós helyen végzett a magyar labdarúgó bajnokságban. És ezzel az eredménnyel a nyár végén kiléphet a nemzetközi kupafórumokra is. Egy olyan falucska csapata, amelynek 1800 lakosa van, a négyezer fős stadionja fenntartásához. Természetesen azonnal előjöttek a megszokott szakírók és újfent összeszámolták, hogy e mesebeli sikertörténet nagyjából 68 milliárd forintnyi, esztelen pazarlásnak köszönhető, kierőszakolt és mindenféle természetes háttérrel nélküli látszateredmény. A felcsúti csoda megmagyarázása külön műfajt teremtett:

<https://magyarhang.org/featured/2020/06/29/a-felcsut-megerkezett-europaba/>

<https://foci.444.hu/2020/06/27/68-milliardba-kerult-de-vegul-csucsra-ert-orban-futballhobortja>

https://hvg.hu/360/202028_orban_es_a_labdarugas_felcsuti_bronz_tizmilliardokbol_atrajzolt_fociterkep_megvette_kilora

https://nepszava.hu/3083599_futballmese

Ezzel a kedves, mesébe illő történettel be is fejezhetnénk a hazai oligarchákról szóló, az elmúlt negyedévhez kapcsolható fejtegetésünket. A maga bizarr módján ugyanis ebben minden fontos vonatkozás benn van:

- A mindenféle valós teljesítménytől független meggazdagodás következményei
- Az irreális álmokért folytatott szélmalomharc látszateredményei
- Az is, ahogyan az ellenőrzés és mindenféle kontroll nélkül hagyott politikai hatalom bármely alrendszerben képes szürreális valóságot építeni

- Az is, hogy mindezt egy egész ország tudja, évek óta látja, és mégsem tehet/tesz ellene semmit sem
- S leginkább az, hogy ezt a képtelen színjátékot, látszatgazdagodást és értelmetlen rongyozást nagyjából tízmillió magyar állampolgár finanszírozza, most már egy évtizede.

4.Ünnepek, ünneplések, évfordulók

Az idei második negyedév tálcán kínálta az alkalmat arra, hogy újra meg újra visszatekintsünk:

- a rendszerváltásra,
- a Fidesz elmúlt tíz évére,
- Magyarország elmúlt száz évére.

Az elmúlt évek felfokozott ideológia és történelmi tudatformáló törekvései nyomán nem lehetett megalapozatlan az abbéli gyanúnk, hogy ezeket az ünnepi pillanatokot a jelenlegi kormány maximálisan ki fogja használni. Mégpedig a legtöbbször aktuális hatalmi harcainak jegyében, az éppen adott konfliktusban megvívandó viták segédeszközeként. Nos, visszatekintve nem kellett csalódnunk. A rendszerváltás harmincadik évfordulójának kormányzati summázata nagyjából megfelelt a Fidesz tíz éve tartó kormányzásának elsőszerű tanulságának is, miként a trianoni százéves megemlékezésből is éppen a jelenleg regnáló kabinet teljesítménye került ki elsőszerű győztesként. Ezek után azt is fel lehetne vetni, hogy mit keres a negyedéves krónikánkban ez a kitérő? Miért is érdemes egyáltalán bármiféle erőfeszítést tenni annak érdekében, hogy e kitüntetett, de mégis csak ideológiai/propagandisztikus alkalmakat elemzésre méltassuk?

Nos, a válasz az, hogy mind a három alkalom lehetett volna az egész közéleti/politikai közösség közös ünnepe is. Lehetett volna olyan alkalom, amikor a nagyon is tagolt mai magyar társadalom kifejezhetné a maga sokszínűségét, az egymás mellett megélő nézőpontok, értékrendek eltéréseinek természetességét. Mint látni fogjuk, mindez nem így történt, s éppen ez az a mozzanat, amely miatt szót érdemel ez a három ünnepi alkalom: koncentráltan mutatkozott meg bennük a jelenleg már évtizede uralgó kurzus

- önképe,
- társadalomképe,
- történelemképe,

- világképe.

És erre tekintettel gondoljuk érdemesnek röviden áttekinteni mind a három ünnepi alkalom legfőbb üzeneteit.

1. **A rendszerváltás harmincadik évfordulója** alkalmából május másodikán a parlament ünnepi ülést tartott, amikor elfogadtak egy olyan politikai nyilatkozatot is, amelynek egyik előterjesztője maga a kormányfő volt.

<https://www.parlament.hu/irom41/10189/10189.pdf>

Ez a politikai nyilatkozat úgyszólván iskolapéldája a Fidesz vezérkara által mostanság sugallt újkori történelemképnek. Áder János meglehetősen ritka nyilvános megszólalásai egyikét ez alkalommal tartotta meg, amelyben lényegében a politikai nyilatkozat valamelyest puhított változatát mondta el.

A Fidesz természetesen az egész szocialista /az ő szóhasználatukban: kommunista/ időszakot rombolásnak, károkozásnak tekinti. A négy évtizednyi pusztítás után 1990-ben megnyílt a lehetőség arra, hogy a szabadságát visszacapott magyar nép újból helyes pályára állíthassa hazája sorsát. Sajnos az új kihívásoknak nem sikerült megfelelni, ezért egészen 2012. január elsejéig tartott a „posztkommunista időszak”, amelynek csak az új Alaptörvény elfogadása vetett véget. Mondanunk sem kell, azóta hazánk virágba borult, miként a demokrácia is egyre erősebb, nem beszélve a nép jólétéről.

A Magyar Narancs korabeli vezércikke ezt az egész színjátékot „gyermeteg mítoszteremtő szándéknak” nevezte, és ennél pontosabban aligha fogalmazhatnánk. Még egy momentumot érdemes megjegyeznünk: az ünnepi üléstől és a politikai nyilatkozat elfogadásától az ellenzék távol tartotta magát, így a parlament 99%-os többséggel fogadhatta el önmaga megünneplését. (Végül is, van még hová fejlődni, a szép emléké szocialista választásokon az ún. „négykilences” - 99,99%-os eredmény volt szokásban...)

- Emlékezés a parlamentben. MHang, május 8.
- Az egypártrendszer ünnepe. MNcs, május 7.

2. **Május 21-én a Nagy Nap, a Fidesz második kormányzati ciklusa elérkezett évtizednyi hosszúsággal mérhető idejéhez.** Ehhez hasonló tartós uralmi időszakkal egyetlen korábbi elődje sem dicsekedhetett, ami egyfelől három egymás után megnyert választást feltételez, és ez nemcsak nálunk, de az egész posztkommunista térségben is példátlan teljesítmény. Az ünnepi eseményen túl azonban az is értelemszerűen

felvetődő szempont, hogy e tíz év során mi minden jó és rossz, előre és hátrafelé vivő esemény, fejlemény történt az országban.

Az ünnepi alkalomra Orbán Viktor a maga fész-oldalára kitett egy olyan kisfilmet, amely leginkább az ő szemével látatja ezt az évtizedet.

<https://www.facebook.com/orbanviktor/videos/310808379921262>

A néhány percnyi kisfilm számtalan fontosnak vélt esemény rövid klipjeinek füzéréből áll, és mit tesz a történelem: minden rövid kis jelenetben a dinamikus, győztes, tevékeny, száguldó, mindenütt jelenlévő és mindent megoldani képes kormányfő szerepel. Sporttárgyú jelenetek kilencszer (ebből három a különféle stadionok átadása) láthatók, egyházi környezetben hétszer, árvízi hősként szintén hét alkalommal, katonák és egyéb egyenruhások közepette négyszer, de a legtöbbet autókba száll be és ki.

(Ezt azért érdemes egy kicsit átgondolni: miért is? Talán, hogy kézzelfogható üzenet legyen mindez még az analfabétáknak is: övé és csakis övé a kormány...) Egy pillanatra feltűnik az Alaptörvény, néha egy-egy kulturális intézményt is rendbe szednek (Operaház...), átadja a régi/új Tisza-szobrot is, sőt még Röfi is feltűnik egy tizedmásodpercre, nyilván a faluval, a való világgal és a Néppel való szerves és megszüntethetetlen kapcsolat bizonyítékaként. A némafilm legvégén az egyszem Főhős azért megszólal és a szemünkbe mondja: Köszönet a bizalomért, Magyarország.

Az az igazság, hogy ez a vizuális gyöngyszem minden szempontból ideális foglalat mindannak, amit Orbán Viktor reprezentatív megszólalásai alkalmával is gondol, mond, terjeszt a maga kormányzati időszakáról. Ő és csakis ő számít, a többek valahol a név nélküli statisztika szerepében legfeljebb annak örülhetnek, hogy egy ilyen páratlan történelmi személyiség kortársaként élhettek. (Ez azért annyiban túlzás, mert négy alkalommal Anca, a felség is meg-meg jelenik, bár érdemi szerepe nincsen ilyenkor sem, csak annyi, hogy létezik.) Az Index-című portál elkészítette ugyanezen klip paródiáját is, ebben viszont számos olyan jelenet is helyet kap, amelyre a kormányfő aligha lehetne büszke.

https://index.hu/video/2020/05/29/orban_viktor_10_ev_kormany_fidesz/

E szarkasztikus összeállítás is készpénznek veszi, hogy az elmúlt évtizedben minden Orbán Viktor körül forgott, csak éppen mindebből egy örült, fejetlen és leginkább posztmodern zűrzavar képe bontakozik ki. Ebben a kliphalomban viszont helyet kapott számos olyan emlékezetes pillanat is, amelyre az előző - mondjuk így: hivatalos – változatban még csak

utalás sem történt. A brüsszeli beégek, a fehérvári huszárok, az elhazudott és elvett magánnyugdijak, a háza mellé épült stadion, a sajtó elől elmenekülő és a kényes kérdéseket meg sem halló miniszterelnök képe is. A Hadházy képviselő dehonesztáló feliratát sikertelenül cibáló kormányfő is, egyedül Rőfi a közös momentum, ő itt is kivételes főszereplő lehetett.

Készültek alaposabb mérlegek is. A G7-nevű portál akkurátusan összegyűjtötte a tíz év legfontosabb dokumentumait is, be is illesztették valamennyi pdf-file-jét is, ezért későbbi korok kutatóinak ez az összeállítás nagyon fontos segédeszköz lehet ahhoz, hogy megértsék eme évtized lényegét. <https://g7.hu/kozelet/20200426/a-tizeves-ner-legfontosabb-dokumentumai/>

A HVG május hetedikéi online változata összegyűjtötte az évtized 13 legemlékezetesebb pillanatát és ezekből is meglehetősen ellentmondásos összekép kerekedik ki. Teljes felsorolás helyett, csak néhány kitüntetett pillanat: Schmitt Pál bukása; a magánnyugdijak sorsa; az azeri baltás kiadatása; a G-nap; a Questor-botrány; a rezsicsökkentés; a Népszabadság beszántása, s valamennyit értelmező-elemző kommentárral, háttér-dokumentumokkal ellátva adták közre. (Erre is az vonatkozik, amit az imént a G7 kapcsán írtunk.)

https://hvg.hu/gazdasag/20200507_13_ikonikus_pillanat_ner_fidesz_orban

Szintén a HVG - az ünnepnapra koncentrálva, május 21-én megjelentetve - elkészítette az évtized gazdaságpolitikai mérlegét, s benne a legfontosabb adatok alakulását. A GDP-től a munkanélküliségig, az inflációtól az forint árfolyamáig, a jövedelmek alakulásától az államadósságig, szinte valamennyi alapvető mutató alakulásának történetét. Persze a maguk szájíze szerinti kommentálásban.

Na, ez lehetett az a pillanat, amikor a kormányzat is úgy érezte: meg kell szólalniuk. Az MNB egyik legfelsőbb vezetője - csaknem három héttel később - tételesen végig vette és vitatta a HVG összeállításában közölt adatok értelmezését és megadta az általuk helyesnek vélt/hivatalos álláspont szerinti adatelemzés kereteit. Ők természetesen mindenütt olyan adat mögött sikereket láttak, ahol a HVG kritikusnak mutatkozott. Mit mondjunk? Legalább egy pillanatra felcsillant az érdemi diskurzus esélye is, erre amúgy az elmúlt évtizedben alig lehetett példát találni.

https://hvg.hu/gazdasag/20200521_ner_10_valzag_2010_gazdasagpolitika

https://hvg.hu/gazdasag/20200609_Az_elmult_10_ev_gazdasagpolitikajarol_hogyan_valt_Magyar_oroszag_penzugyileg_valzagallova

3. 2020 legnagyobb szabású és előre tudható módon kiemelt jelentőségű emléknapja június negyedike lehetett, a **Trianoni békeszerződés aláírásának századik évfordulója**. Miután a magyar népet egy évszázada folyamatosan foglalkoztatja ez a gyászos esemény, nem csoda, ha eddig is könyvek százai jelentek meg arról, hogy miféle okok, előzmények vezettek ehhez a naphoz, és miféle tragikus következményeit kell mindennek a mai napig is elszenvedni. Negyedéves krónikáknak semmiképpen sem lehet feladata, hogy e kérdésben bármiféle mélységben állását foglaljuk. A mi dolgunk az lehet, hogy szemügyre vegyük a megemlékezések politikai, társadalmi és kulturális jelentését, jelentőségét.

Tavaly még úgy tűnt, hogy ez a nap lehet 2020 legemlékezetesebb eseménye, amely a jelenlegi kormányzásnak már csak zsigerileg is kitüntetetten nagy jelentőségi identitáspolitikai kérdéseket vethet fel. Hiszen:

- Orbán Viktor 18 éve már mindig Tusványoson szokta elmondani a stratégiai jelentőségű beszédjeit, s e helyszínnek eleve erős politikai üzenete van.
- Ez volt az a kormány, amelynek egyik legelső dolga volt a kettős állampolgárság könyörtelen átverése, még a szükségképpen előkerült diplomáciai bonyodalmak ellenére is.
- Ez az a kormány, amely minden egyes rendkívüli pénzosztási alkalommal különös gondot fordít a határon túli magyar szervezetek, mozgalmak, egyházak és sportklubok rendszeres megsegítésére, olykor százmilliárdos nagyságrendben is.
- Az elmúlt években megindított, ún. kultúrharc egyik szerves mozzanataként kezd érvényre jutni az a fajta kultúrpolitika, amely erőteljes és egyre inkább irreális historizálás jegyében próbál utólag olyan nagymagyar nézőpontot érvényesíteni, amely már a Millennium korában is több mint vitathatónak bizonyult.
- És legfőképpen, Orbán Viktor az a politikus, akinek meghirdetetten is össz-Kárpát-medencei ambíciói, programjai vannak.

Mindezekre tekintettel, nem volt meglepetés, hogy az idei évre eleve tízmilliárdos nagyságrendű összegeket biztosított a költségvetés arra, hogy ezt a napot kellőképpen és páratlan emlékezetességgel telessük az „Összetartozás napjává”. A Magyar Narancs szakírója szokatlanul alapos elemzésben számolta ki szinte fillérre e pénzek sorsát, és arra a megállapításra jutott, hogy az előzetes várakozásokhoz képest a százéves évforduló megünneplése váratlanul szolidra, azt is mondhatnánk, hogy megdöbbenően visszafogottra

sikeredett. /*Fékezett habzás. A Trianon 100 költségvetési támogatása.* MnCS. június 11.
Fazekas Zsuzsanna munkája. /

Mi történhetett? Kézenfekvő érvként lehetne felhozni, hogy a júniusi legelső hétvége éppen egybeesett a járvány okozta zárlat feloldása után hirtelen kitört szabadsággal. Az embereket a legkevésbé sem érdekelték a történelmi traumák, annak örültek hogy végre látogathatják egymás, az éttermeket, a strandokat, az utcákat. Ilyen rövid idő alatt még nem lehetett megteremteni nagyobb méretű tömegrendezvények feltételeit. Bizonyára ez is igaz lehet.

Voltak azonban egyéb, mondhatnánk aktuálpolitikai körülmények is. Orbán Viktor időközben szeretné magát a kelet-közép-európai régió meghatározó és irányító posztot betöltő politikusának látni és láttatni. Ez pedig nehezen egyeztethető össze az irredentizmus gyanújával. Márpedig...meglehetősen nehéz a Trianon-sérelmeket úgy előadni, hogy ennek nyomán a szomszédokban - akár alappal, akár alaptalanul - ne tóduljon elő a szokásos irredentizmus-félelem. Úgy tűnik, hogy a 2020-as uniós költségvetési alkuk sűrűjében Orbánnak nagyobb szüksége lehetett a szomszéd országok politikusainak támogatására, mint a Trianon kapcsán learatható identitáspolitika alkalmi hasznára.

Ehhez képest érdemes csak egy rövid körképet tartanunk mindarról, ami június negyediké kapcsán megtörtént. A parlament természetesen ünnepi emlékülést tartott, ahol az államfő és a Ház elnöke mondtak beszédeket. <https://merce.hu/2020/06/04/tortenelem-es-identitas-temaju-eloadast-tartott-ader-es-kover-trianon-emlekere-az-orszaggyulesben/>

<https://index.hu/belfold/2020/06/04/ader-trianonrol-a-parlamentben-nem-leszunk-partnerek-az-elhallgatasban/>

A Ház elnöke egyébiránt is meglepő aktivitást mutatott, sorra adta a nyilatkozatait, amelyben nem győzte hangsúlyozni, hogy a trianoni veszteséget azoknak köszönhetjük, akiknek utódjai ma a parlamentben az ellenzék soraiban találhatók... És e képtelenség hangoztatására szinte minden áldott nap akadt neki fóruma. <https://magyarnemzet.hu/belfold/kover-laszlo-a-jovot-illetoen-hinni-kell-az-egy-isteni-orok-igazsagban-2-8192066/>

<https://444.hu/2020/06/04/kover-laszlo-nem-az-allamhatarak-megvaltoztatasa-val-kezelhetok-a-megoldatlan-nemzeti-kerdesek>

A nemzetpolitikáért felelős kormányzati megbízott sem szeretett volna lemaradni tőle:

https://mandiner.hu/cikk/20200529_az_ellenzek_tevekenysege_beleillik_a_20_szazadi_nemzetarulasok_soraba_potapi_arpad_lapunknak

Talán csak az lehetett feltűnő, hogy ezekben a napokban Orbán Viktor nem ragadta magához a kezdeményezést. Ám a csönd nem tartott sokáig, két nappal később Sátoraljaújhelyen igyekezett mindenkit felülmúló, szélsőséges hangot megütni:

https://mandiner.hu/cikk/20200606_orban_viktor_nemcsak_kibi_rtuk_de_ma_isme_t_gyo_zelemre_a_llunk

<https://24.hu/belfold/2020/06/06/orban-viktor-trianon-satoraljaiuhely/>

Ezzel nagyjából el is intézhetnénk az ünnep hivatalos részét, néhány nap múlva más senki sem törődött a negyedikén elhangzottakkal.

A média szerepét érdemes kétfelé választani. A kormányközeli rádiók és tévék egész nap igyekeztek hangsúlyozottan a sérelmi politika jegyében hangot adni a szomszéd országban élő és megmaradt magyarság történelmi és aktuális gondjainak. E kórusból kiemelkedett az Atv aznapi színvonalas, átgondolt, szakszerű és tanítva szórakoztató, félnapos programfüzére azt bizonyítva, hogy e még egy ilyen kritikus ünnepi pillanatot is meg lehet oldani szakmai alapon.

Az írott sajtóban, főként a hetilapok és az igényesebb portálok nagy-nagy terjedelemben tették a dolgukat és meglehetősen alapos elemzések, valamint számos történész segítségével igyekeztek ezt a gyászos napot azzá tenni, ami az adott körülmények között a leghasznosabb: tanulni belőle. Ezen belül igen jelenős teret adtak azon alkalmi könyvek ismertetésének is, amelynek kiadását szintén ezekre a napokra időzítették.

Az alábbiakban ideillesztünk egy bőséges csokrot annak illusztrálására, hogy a hazai értelmiség meglehetősen jelentős számban vette ki részét abból, hogy ezt a napot emelt fővel, és minél többet tanulva ünnepelhessük meg. Ilyen értelemben 2020. június negyedike ritka kivételt produkált: a szabadon hagyott és működni hagyott értelmiség száz klasszissal külön teljesítményt nyújtva szolgálta népe közgondolkodását, mint az a politikai osztály, amelynek vezetői ezen a napon sem voltak képesek megszabadulni a pillanatnyi hatalmi rögeszméiktől.

Irodalom Trianonhoz:

Inni Trianon sebéből. Mhang. Május22.

Tamás Gáspár Miklós: Miért ne írjunk Trianonról. ÉS. Május 26.

Hahner Péter: Az első száz év. /A Gyurgyák-szerkesztette kötetéről. / ÉS. Jún. 12.

Bokros Lajos: Önfia vágta seb. ÉS. Jún. 26.

Konok Péter: Önkép és valóság. MnCS. jún. 11.

Vissza a jelenbe. HVG. Május 28.

Elszámolt Trianon. HVG. Jún. 4.

Végleg felébresztett bennünket. Szarka László-int. Mhang. Május 29.

<https://www.valaszonline.hu/2020/06/09/karpat-medence-magyarsag-trianon100/>

https://nepszava.hu/3080622_trianon--100-eve

<https://168ora.hu/itthon/ablonczy-balazs-a-bomlas-anatomiaja-186209>

https://nepszava.hu/3080612_tortenelmi-tenyek-es-fikciok

https://nepszava.hu/3080610_a-trianoni-arok

https://qubit.hu/2020/06/07/ami-faj-es-aminek-nem-kellene-fajnia?_ga=2.195386795.601189096.1591511895-1748864400.1475572234

<https://merce.hu/2020/06/04/karacsony-gergely-ami-faj-es-ami-nincs/>

https://index.hu/belfold/2020/06/04/trianon_100_ferencvaros/

https://index.hu/techtud/2020/03/03/trianon_podcast_ablonczy_balazs_trianon_100/

<https://qubit.hu/2020/06/04/mi-lett-volna-ha-nincs-trianon>

https://hvg.hu/itthon/20200605_Nagy_Ivan_Zsolt_Amikor_Trianon_nem_ugy_faj

https://hvg.hu/360/20200604_Elszamolt_Trianon

https://hvg.hu/360/20200604_Megszuletett_az_irredenta_Magyarország

https://hvg.hu/gazdasag/20200604_tomka_bela_interju_trianon

Végezetül és mihez tartás végett álljon itt egy hosszabb idézet Orbán Viktor – említett - sátoraljaújhelyi beszédének 24. hu-beli tudósításából: ⁹

*„Nincs a világnak egy nemzete sem, amely kibírt volna ilyen száz évet, de mi nemcsak kibírtuk, hanem ismét győzelemre állunk” – jelentette ki **Orbán Viktor** szombaton Sátoraljaújhelyen. A Trianoni békediktátum 100. évfordulója alkalmából tartott megemlékezésen felavatták a Centenárium Turulszobrot, a miniszterelnök pedig az ezt követően tartott beszédében kijelentette: „a száz év magány korszaka véget ért, ismét vannak szövetségeseink, jó szomszédaink, akikkel együtt készülhetünk a jövőre.” A következő évtized szerinte nem a fogyatkozásról és a veszteségekről, hanem a gyarapodásról és az országépítésről szól majd.*

„A mi nemzedékünk az, amely megfordíthatja Magyarország sorsát, beteljesítheti küldetését, és a győzelem kapujáig viheti az országot, de a döntő ütközetet az utánunk következő nemzedéknek kell megvívnia, a végső lépéseket nekik kell megtenniük” – vélekedett Orbán.

Szerinte „sokan jelentkeztek már, hogy szívesen elföldelnék Magyarországot”, összekapaszkodtak, hogy eltüntessenek minket, de mi talpon maradtunk és kibírtuk. Ma már nincs Csehszlovákia, Jugoszlávia, Szovjetunió, nincs brit és francia birodalom, és mi még ott leszünk azok temetésén, akik bennünket akartak sírba tenni”.

A miniszterelnök úgy gondolja, „a magyarság az emberi szív módjára hol összehúzódik, hol kitágul, de 1100 éve ott él, ahol a nagy államalapítóink kijelölték a helyét, és méltósággal őrzi a Kárpát-medencét. Egy olyan nép önbizalmával és tartásával kell élnünk, amely tudja, hogy többet adott a világnak, mint amit kapott tőle” – jelentette ki.

⁹ <https://www.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-unnepi-beszede1>

